METLA
METSÄNTUTKIMUSLAITOS

KOLIN KANSALLISPUISTO 2010

Hoito- ja käyttösuunnitelma 2003 - 2010

Toim. Lasse Lovén

TUTKIMUSMETSÄPALVELUT JA JOENSUUN TUTKIMUSKESKUS

Kolin kansallispuisto 2010

Hoito- ja käyttösuunnitelma 2003-2010

Metsäntutkimuslaitos
Tutkimusmetsäpalvelut ja Joensuun tutkimuskeskus
2005

Metsäntutkimuslaitos, Tutkimusmetsäpalvelut ja Joensuun tutkimuskeskus 2005.
Kolin kansallispuisto 2010. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2003-2010.

ISBN 951-40-1969-5
ISSN 1238-0830

Painokanava Oy 2005
200 kpl

Taitto: Merja Lindroos

Sisällys

Saatteeksi

1. Johdanto

2. Tehtävä suojelualueverkossa ja pitkän aikavälin kehittämistavoitteet

    2.1 Tehtävä suojelualueverkossa
    2.2 Luonnonsuojelun ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteet
    2.3 Muut hoidon ja käytön tavoitteet

3. Puiston käytön vyöhykkeet

    3.1 Hoidon ja käytön vyöhykkeet
    3.2 Liikkumis- ja retkeilyalueet eri vyöhykkeillä

4. Luonnon ja perinneympäristöjen suojelu ja hoito

    4.1 Aluemuutokset
    4.2 Geologiset muodostumat
    4.3 Luonnonvarainen alue
    4.4 Perinnemaisemien suojelu ja hoito
    4.5 Historialliset ja esihistorialliset kohteet
    4.6 Eläimistön ja kasvillisuuden suojelu

5. Opastus, ympäristökasvatus ja tiedotus

    5.1 Opastustoiminnan periaatteet
    5.2 Luontokeskus Ukko
    5.3 Muut opastuspaikat
    5.4 Opasteet ja viitat
    5.5 Luontopolut
    5.6 Ympäristökasvatus ja -harrastus
    5.7 Painotuotteet ja muu tiedotusaineisto

6. Palvelurakenne, varustus ja puiston käyttö

    6.1 Kehittämisen periaatteet
    6.2 Ukko-Kolin palvelukeskus
    6.3 Kolin kyläkeskus
    6.4 Kolin perinnepihat
    6.5 Satama ja muut venepaikat
    6.6 Rinnekeskus
    6.7 Herajärven perinnepihat
    6.8 Tiealueet
    6.9 Reitit ja maastoliikenne
    6.10 Tuli-, teltta- ja uimapaikat
    6.11 Varausmajat
    6.12 Teleliikennepalvelut
    6.13 Kulttuuripalvelut
    6.14 Kansallispuiston muu käyttö
    6.15 Valvonta ja huolto

7. Tutkimuskäyttö

7.1 Perusselvitykset
7.2 Alueen hoidon edellyttämä tutkimus
7.3 Kansallispuiston käyttö tutkimusalueena

8. Hallinto, henkilöstö ja muut voimavarat

8.1 Hallinto
8.2 Henkilöstö
8.3 Muut voimavarat

9. Yhteistyö sidosryhmien kanssa

9.1 Yhteydet valtion viranomaisiin
9.2 Yhteydet opetus- ja tutkimuslaitoksiin
9.3 Yhteydet maakuntaan, kuntiin ja yrityksiin
9.4 Yhteydet paikallisyhteisöön
9.5 Kansainväliset yhteydet

10. Suunnitelman vaikutusten arvio

10.1 Vaikutukset Natura -alueen luonnonarvoihin ja luonnonympäristöön
10.2 Vaikutus maisemaan
10.3 Vesistövaikutukset
10.4 Vaikutuksen maankäyttöön
10.5 Liikenteelliset vaikutukset
10.6 Vaikutukset matkailuun, virkistykseen ja palveluihin ja asiakkaiden saamiin hyötyihin
10.7 Vaikutus työllisyyteen

11. Koli ja maailmanperintö
12. Erikseen laadittavat suunnitelmat

Liitteet

Liite 1. Kolin kansallispuiston kehittäminen edellisellä suunnitelmakaudella
Liite 2. Kolin kansallispuiston luonto
Liite 3. Kansallispuiston toimintaan vaikuttavat sopimukset, käyttöoikeudet ja luvat
Liite 4. Kolin kansallispuiston järjestyssäännöt
Liite 5. Runkosuunnitelmasta pyydetyt lausunnot
Liite 6. Ympäristöministeriön vahvistus

Saatteeksi

Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskus käynnisti 26.3.2001 Kolin kansallispuiston runkosuunnitelman uudistamistyön. Runkosuunnitelman valmistelussa oli tarkoitus selvittää kansallispuiston maankäyttö suunnitelmakaudella 2001-2010, siihen liittyvät toiminnalliset kehittämistavoitteet sekä muut runkosuunnitelman edellyttämät asiat. Suunnitelmassa oli tarkoitus määrittää myös tarkempien erityissuunnitelmien tarve ja periaatteet.

Metsäntutkimuslaitos kutsui 28.5.2001 runkosuunnitelman valmistelua ohjaamaan neuvotteluryhmän (ohjausryhmä). Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi tutkimuskeskuksen johtaja Jari Parviainen Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskuksesta ja varapuheenjohtajana ylimetsänhoitaja Risto Savolainen Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsäpalveluista. Ohjausryhmän jäseninä (varajäsen suluissa) toimivat kehittämispäällikkö Pekka Huovinen (suunnittelujohtaja Risto Poutiainen) Pohjois-Karjalan liitosta, aluearkkitehti Kimmo Hartikainen (kaupungingeodeetti Heikki Rautiainen) Lieksan kaupungista, metsäesimies Reijo Tuononen Juuan kunnasta, ympäristönsuojelusihteeri Antti Suontama (kaavoitusinsinööri Timo Lajunen) Kontiolahden kunnasta, kunnansihteeri Markku Aho (ympäristönsuojelusihteeri Reino Valkonen) Enon kunnasta, professori Jari Kouki (yliassistentti Jari Miina) Joensuun yliopistosta, johtaja Matti Kuosmanen (kehittämispäällikkö Juha Palosuo) Pohjois-Karjalan TE-keskuksesta, luonnonsuojelupäällikkö Juha Hämäläinen (biologi Sirkka Hakalisto) Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta, toiminnanjohtaja Vilho Pasanen MTK-Pohjois-Karjalasta (toiminnanjohtaja Matti Saramäki Pohjois-Karjalan Metsänomistajaliitosta), kauppaneuvos Eino Tenhunen (hotellin johtaja Jan-Erik Hagfors Hotelli Koli Oy:stä), FT Heikki Simola (Erkki Sankari) Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiristä, kauppapuutarhuri Ilmari Martikainen (maanviljelijä Unto Korhonen) Kolin suojeluryhmästä ja yrittäjä Seppo Saarelainen (maanviljelijä Eero Kukkonen) Kolin kylätoimikunnasta. Ohjausryhmän sihteerinä toimi kansallispuiston johtaja, tutkija Lasse Lovén.

Ohjausryhmä käsitteli runkosuunnitelman luonnoksia kahdeksassa kokouksessa ja tutustui suunnittelukohteisiin maastossa. Suunnitelman valmisteluvaiheessa ohjausryhmä järjesti Kolin kylällä paikalliselle väestölle ja yrittäjille suunnatun tiedotus- ja kuulemistilaisuuden sekä erillisen kehittämisseminaarin yhdessä Kolin strategiaryhmän kanssa. Runkosuunnitelmaluonnoksesta pidettiin Kolin kylällä syksyllä 2002 yleinen tiedotus- ja kuulemistilaisuus.

Suunnitelman valmistelussa ohjausryhmää avusti projekti, jonka vetäjänä toimi kansallispuiston johtaja, tutkija Lasse Lovén ja muina toimijoina metsänhoitaja Pekka Äänismaa sekä metsäinsinöörit Hannu Ihme ja Jorma Siitonen. Projekti käytti apunaan Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskuksen, Geologian tutkimuskeskuksen, Joensuun yliopiston, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen valmistamia kansallispuiston luonnon ja kulttuurin perusselvityksiä.

Suunnitelman luonnos valmistui ohjausryhmän yksimielisenä ehdotuksena 30.9.2002. Suunnitelman viimeistelyvaiheessa Metsäntutkimuslaitos hankki lausunnot suunnitelman luonnoksesta 46 yritykseltä ja yhteisöltä ja asiantuntijalta. Lausunnoissa esitetyt huomautukset ja ehdotukset käsiteltiin suunnitelman viimeistelyssä. Ympäristöministeriö vahvisti suunnitelman päätöksellään 12.10.2004.

Ohjausryhmän puheenjohtaja, tutkimuskeskuksen johtaja Jari Parviainen

Ohjausryhmän sihteeri, puistonjohtaja Lasse Lovén

1. Johdanto

Kolin kansallispuisto perustettiin vuonna 1991 säädetyllä lailla (L 581/1991), joka tuli voimaan 10.4.1991. Kansallispuiston laajennuksesta säädettiin lailla (L 634/1996) Kansallispuiston toimintaa on ohjattu asetuksen (As 674/1991), järjestyssäännön (Metla 18.11.1996) ja ympäristöministeriön vahvistaman hoito- ja käyttösuunnitelman (YM 14.6.1996) perusteella. Kansallispuiston toiminnan alkuvaiheisiin liittyviä suojelun ja matkailukäytön kehittämishankkeita on lisäksi ohjattu hoito- ja käyttösuunnitelman pohjalta valmistettujen erillissuunnitelmien avulla. Kansallispuisto on Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) hallinnassa ja sen hoidosta vastaa Metlan Joensuun tutkimuskeskus.

Kansallispuistoa kehitettäessä eri hallintoviranomaiset ovat pyrkineet huolehtimaan siitä, että eduskunnan 15.2.1991 hyväksymän lausuman mukaiset periaatteet ovat toteutuneet. Säätäessään Kolin kansallispuiston perustamislakia Eduskunta edellytti, että

- hallituksen esityksen perusteluissa mainitun tavoiterajauksen piiriin kuuluvien kiinteistöjen omistajien oikeusturva ja oikeudellinen asema ei vaarannu;
- kansallispuistoa laajennettaessa maanhankinnat tapahtuvat ainoastaan vapaaehtoisin kaupoin tai maanvaihdoin;
- Kolin seudun matkailun ja muun elinkeinotoiminnan kehittämisestä tehdään pikaisesti periaatepäätös;
- kansallispuiston hoitoa ja opastamista varten palkataan riittävästi henkilöstöä sekä
- alueella sijaitsevien matkailupalvelujen ja rinnetoimintojen alueet ja toiminnat turvataan Kolin kansallispuistoa toteutettaessa.

Vuonna 1996 vahvistetun hoito- ja käyttösuunnitelman keskeisinä tavoitteina oli varmistaa alkuperäisen luonnon suojelu, perinneympäristöjen vaaliminen, opetus- ja tutkimusmahdollisuuksien kehittäminen, kansallismaiseman säilyttäminen ja matkailu- ja virkistyskäytön kestävyyden turvaaminen Kolin kansallismaiseman ytimenä olevassa Kolin kansallispuistossa. Lisäksi asetuksen 674/1991 7 §:n asettaman velvoitteen mukaan matkailupalvelut pyrittiin turvaamaan kansallispuistoa toteutettaessa. Vuonna 1996 vahvistetun runkosuunnitelman tavoitteet on suurimmaksi osaksi saavutettu ja osittain ylitettykin (Liite 1).

Suunnitelman tarkistaminen on tullut ajankohtaiseksi Euroopan Unionin luonnonsuojelujärjestelmän kehittymisen, puiston alueen voimakkaan laajentumisen, puistossa kuluneella kaudella toteutettujen huomattavien kehittämishankkeiden jatkovaiheiden koordinoimisen sekä kotimaisten ja kansainvälisten verkostosuhteiden kehittämiseen perustuvan toiminnallisen laajentumisen johdosta. Samalla pyritään ottamaan huomioon Kolin kansallispuiston rooli valtakunnallisen luonto- ja kulttuurimatkailun alueverkoston kehittämisessä ja Pohjois-Karjalan maakunnallisen kehittämisstrategian asettamat kehittämistavoitteet Kolin kansallispuiston ja siihen liittyvän matkailualueen tulevaisuudelle.

Suunnittelu perustuu nykyisiin toimintaedellytyksiin, voimassa oleviin vuokrasopimuksiin ja määriteltyihin käyttöoikeuksiin tämän suunnitelman aikajaksolle vuoteen 2010. Suunnitelmalla on vaikutuksia myöhemmin päättyviin sopimuksiin ja niissä määriteltäviin linjauksiin. Suunnitelma ei ota kantaa suunnittelujakson jälkeen umpeutuviin sopimuksiin, joiden jatkosta päättävät sopijaosapuolet. Suunnitelmassa käsitellään kuitenkin erilaisia kehittämisvaihtoehtoja, jotta sopimusten uusiminen voidaan ratkaista toimintaympäristön ja toiminnan edellytysten perusteella.

Suunnitelma kohdistetaan nykyiselle maa-alueelle. Mahdolliset maa-aluelaajennukset kytketään suunnittelun tavoitteisiin. Metsäntutkimuslaitos hoitaa ja kehittää kansallispuistoa suunnitelmakaudella pilottiluonteisena kehittämis- ja tutkimuskohteena. Koko Kolin alue otetaan huomioon kehittämistarkasteluissa, vaikkakin pääpaino on kansallispuiston suunnitelmissa.

Pääosa Kolin kansallispuiston nykyisestä alueesta on ehdotettu (Vnp 20.8.1998 ja 8.5.2002) liitettäväksi Euroopan Unionin Natura-verkkoon. Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN)

luokituksessa Kolin kansallispuisto on luokiteltu kansallispuistolle tyypilliseen yhdistetyn suojelu- ja nähtävyysalueen luokkaan (II luokka) Kansallispuiston rajoitettu matkailukäyttö ei ole aiheuttanut tarvetta luokan muutokseen. Pohjoismaiden neuvoston asettama työryhmä ehdotti selvitettäväksi vuonna 1996 Kolin maisema-aluetta, jonka ytimenä on Kolin kansallispuisto, mahdolliseksi UNESCO:n maailmanperintökohteeksi yhdistetyin luonnon ja kulttuurin suojelukriteerein. Selvitystyö on parhaillaan käynnissä Kolin paikallisyhteisössä, jonka ehdotus on lähtökohtana hankkeen edistymiselle. Hoito- ja käyttösuunnitelman yhdeksi tavoitteeksi asetetaan Kolin kansallispuiston maailmanperintöarvojen selvittäminen ja mahdollisten jatkotoimenpiteiden määrittely.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tutkimustoiminnan, opetuskäytön sekä matkailijoiden ja retkeilijöiden määrän laajentuminen on pyritty sopeuttamaan puiston kokonaistilanteeseen siten, että kansallispuiston suojelutavoitteet eivät vaarannu. Suunnittelutyön yhteydessä puistoon on valmisteltu uusi järjestyssääntö, joka ottaa huomioon hoito- ja käyttösuunnitelman.

Hoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksesta pyydetään lausunnot Kolin kansallispuiston tärkeimmiltä sidosryhmiltä (liite 5). Hoito- ja käyttösuunnitelma esitetään ympäristöministeriön hyväksyttäväksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään kansallispuiston maankäyttösuunnitelma, puiston toiminnan keskeiset tavoitteet sekä erityissuunnittelussa sovellettavat periaatteet. Hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö. Erityissuunnitelmat viimeistellään hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamisen jälkeen. Erityissuunnitelmat hyväksyy Metsäntutkimuslaitos Pohjois-Karjalan ympäristökeskusta ja muita asiantuntijoita kuultuaan.

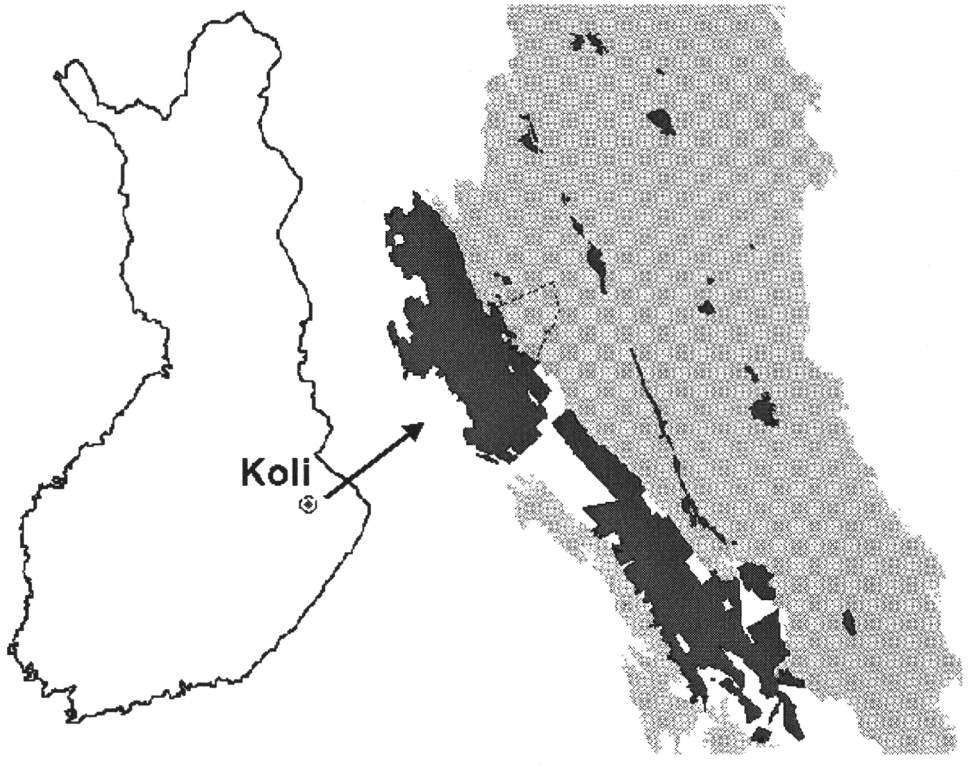

Kuva 1. Kolin kansallispuiston sijainti.

2. Tehtävä suojelualueverkossa ja pitkän aikavälin kehittämistavoitteet

2.1 Tehtävä suojelualueverkossa

Koli on yksi Suomen 35 kansallispuiston muodostamasta valtakunnallisesti arvokkaiden luonto- ja nähtävyysalueiden verkostosta. Kolin kansallispuisto on lain (L 581/1991) mukaan perustettu edustavan pohjoiskarjalaisen vaara-alueen, vanhojen metsien ja niiden eliöstön suojelemiseksi sekä Kolin kansallismaiseman keskeisen osan suojelemiseksi ja kaskitalouden luomien maisemien ja kasviyhdyskuntien ylläpitämiseksi. Kolin kansallispuisto sisältyy Suomen esitykseen Euroopan unionin Natura 2000 -ohjelman alueeksi. Luontodirektiivin luontotyypeistä puistossa tavataan 14. Lintudirektiivin lajeja on tavattu 16 ja luontodirektiivin liitteen lajeja 8. Kansallispuiston alueella havaittu 22 valtakunnallisesti uhanalaista eliölajia. Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n suojelualueluokituksessa Kolin kansallispuisto on vuonna 1993 sijoitettu luokkaan II (kansallispuistot).

Koli on esimerkki suomalaisesta kansallismaisemasta, joka edustaa itäsuomalaista vaara- ja järvimaisemaa. Maiseman erityisarvojen vuoksi Kolin alue on muodostunut myös valtakunnallisesti tunnetuksi ikonityyppiseksi symboliseksi maisemaksi, joka liittyy vahvasti suomalaiseen kansalliseen identiteettiin. Tämä maisema on vaikuttanut kansallisesti merkittävien taiteilijoiden tuotantoon. Puiston kulttuuritausta on myös erityisen laaja-alainen ulottuen paikallisesta kaskikulttuurista valtakunnan tason korkeakulttuuriin. Kolin alueella 1600-1800-luvuilla kukoistanut kaskikulttuuri tuotti mosaiikkimaisen kulttuurimaiseman, jonka luonto on harvinaisen monimuotoista. Kolin kaskimaisema on nykyisellään arvokas reliktimaisema, jonka ylläpitäminen on yksi kansallispuiston keskeisiä tehtäviä.

Koli on kansallispuistona nuori, vain hieman yli 10 vuoden ikäinen, mutta tunnetulla Kolin alueella on yli sadan vuoden mittainen matkailuperinne. Koli on ollut valtakunnallisesti luonto- ja kulttuurimatkailun kärkikohteita 1930-luvulta alkaen. Koli on ollut erityisesti maisemanähtävyys ja talviurheilukohde. Tästä johtuen puiston palveluvarustus on Suomen kansallispuistojen joukossa poikkeuksellisen korkeatasoinen ja monipuolinen. Kolin kansallispuistossa vierailee vuosittain nykyisin (v. 2002) noin 100 000 matkailijaa. Asiakasmäärien perusteella Koli on yksi suosituimmista suomalaisista kansallispuistoista ja kiistatta Pohjois-Karjalan luontomatkailun kärkikohde.

Kolin kansallispuisto on ainoana suomalaisen kansallispuistoverkon kohteena tutkimuslaitoksen (Metsäntutkimuslaitos) hallinnassa. Tämä erityisasema mahdollistaa kansallispuiston käytön monipuoliseen tutkimustoimintaan ja tutkimuksen tuottaman tiedon käytännön sovelluksiin Kolilla sekä muissa Suomen kansallispuistoissa ja luonnonsuojelualueillamme yleensä. Tutkimustiedon käytäntöön viemisessä ja kansantajuistamisessa tärkeä tehtävä on viestinnällä ja ympäristökasvatuksellisilla palveluilla. Niiden kehittäminen on keskeinen Kolin kansallispuiston tehtävä Suomen suojelualueverkossa.

Kolin kansallispuiston tehtävänä on eri lähtökohdat huomioon ottaen esitellä luonnon ja kulttuurin tavattoman suurta vaihtelua pienialaisena mutta hyvin tunnettuna suomalaisena esimerkkikohteena. Puiston laajaa profiilia kuvaa seuraava toiminta-ajatus:

- *Kolin kansallispuisto on luonnonsuojelun, kulttuurin, tutkimuksen ja näihin perustuvan luontomatkailun ja ympäristökasvatuksen kansallispuisto.*

Kolin kansallispuiston aikavälille 2003-2010 tehdyllä hoito- ja käyttösuunnitelmalla pyritään seuraaviin avaintuloksiin:

- Luonnonsuojelun ja kulttuuriperinnön suojelun suotuisa taso saavutetaan. Kaskikulttuuria ja perinnemaisemien käyttöä edistetään tutkimustiedon avulla kestävällä pohjalla.
- Tutkimustoimintaa ja sen tuloksiin tukeutuvaa opetuskäyttöä edistetään suojeluarvoja vaarantamatta.
- Varaudutaan matkailijamäärän kasvuun. Kestävää matkailukäyttöä kehitetään suojeluarvoja tai tutkimus- ja opetuskäyttömahdollisuuksia heikentämättä.
- Kansallispuiston yhteisösuhteita kehitetään.
- Valmistetaan toimenpideohjelma Kolin kansallispuiston kehittämiseen UNESCO:n maailmanperintökohdeverkoston osana.

2.2 Luonnonsuojelun ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteet

Kolin kansallispuiston kansainvälisesti merkittävimmät luonnonarvot sisältyvät Kolin vaarajonon geologiseen muodostumaan. Eri-ikäiset kallioperämuodostumat (arkeeinen peruskallio, kvartsiittimuodostumat, ensimmäiset hapellisen ilmakehän olemassaoloa osoittavat rapautumat ja vulkaaniset juonet) edustavat havainnollisesti maapallon kehityshistorian vanhimpia vaiheita. Viimeisiä jääkauden aikaisia ja sen jälkeisiä geologisia vaiheita osoittavat havainnolliset maaperämuodostumat (moreenit, harjut, jäätikön sulavesien uurtamat uomat ja niihin liittyvät sora- ja hiekkamuodostumat, turvemaat sekä luonnon ja ihmisen muovaamat lukuisat rantamuodostumat).

Kolin kansallispuiston suojelun keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

- Kolin kansallispuiston vaara-alueen geologisen arvon suojelemiseksi kaikessa puiston kehittämisessä ja erityisesti infrastruktuurin kehittämisessä varotaan muuttamasta kallioperän tai maaperän ominaisuuksia ja muodostumien eheyttä. Muodostumien kestävyyttä turvaavia toimenpiteitä suunnitellaan ja toteutetaan osana puiston kehittämisohjelmaa.
- Luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien ja lajien elinympäristön suojelu on kansallispuiston kaiken kehittämistoiminnan lähtökohta. Kansallispuiston kehittämistoimissa ei aiheuteta haittaa niille luontodirektiivin luontotyypeille tai luonto- ja lintudirektiivilajeille, joiden perustella Kolin kansallispuisto on otettu Suomen Natura 2000 verkostoon.
- Luodaan edellytyksiä kulttuurikohteiden ja kulttuuritoimintojen kehittämiselle osana puiston suojelua ja käyttöä. Perinneympäristöjä ja perinnerakennuskohteita kehitetään ja ylläpidetään luonnon ja kulttuurin monimuotoisuuden erityiskohteina.
- Kolin kansallispuiston kansainvälisen merkityksen täsmentämiseksi tulee alueen luonto- ja kulttuuriarvot arvioida perinpohjaisesti ja selvittää alueen merkitys suhteessa UNESCO:n Maailmanperintökohteiden verkostoon. Samassa yhteydessä pyritään kohottamaan Kolin paikallisyhteisön tietoisuutta Kolin suojeluarvoista.

Kolin kansallispuistoon sisältyy suunnitelmakauden alkuvaiheessa 680 ha vähintään 100 vuotta vanhaa metsää. Näistä 420 ha (noin 15 % puiston maa-alasta) on hakkuilla käsittelemättömiä täysin tai lähes luonnontilaisia metsiä. Luonnontilaiset vanhat metsät ovat harvinaisia elinympäristöjä, joissa useat uhanalaiset eliölajit saavat suotuisan elinympäristön. Näidenkin metsien kehitykseen ovat vaikuttaneet erilaiset ja ajan mukana muuttuneet metsänkäyttömuodot kuten kaskeaminen ja siihen liittyneet metsäpalot, metsän laidunnus, hirvikantojen muutokset, metsästyksen rajoittamisesta seurannut lisääntynyt laidunnuspaine (hirvi, jänis) ja kulojen rajoittamisesta seurannut hidastunut uudistuminen. Kaikki muut kansallispuistoon kuuluvat metsät ovat aikanaan olleet poiminta- ja harvennushakkuiden tai uudistushakkuiden piirissä joko yksityisinä talousmetsinä tai valtion tutkimus- tai työllistämiskohteina.

- Luonnontilaisina kehittyviä tai luonnontilaiseksi palautuvia metsiä pyritään lisäämään puistossa tarkoitusta varten valmistettavan ennallistamissuunnitelman mukaan siten, että niiden pinta-ala on suunnitelmakauden lopussa merkittävästi nykyistä suurempi. Aiemmissa talousmetsissä pyritään lisäämään luonnontilaisen metsän erityispiirteitä mm. lahopuun ja palaneen puun muodostumista te-

hostavilla hoitotoimilla. Lahopuun ja palaneen puun lisääminen suunnataan sellaisille kohteille, joilla voidaan edistää niihin tukeutuvien eliöiden uhanalaisten kantojen säilymistä ja siirtymistä alueelta toiselle.

Kolin kansallismaiseman arvot ovat merkittäviä sekä kaukomaisemassa että lähimaisemassa. Kansallispuisto muodostaa kansallismaisemassa ydinalueen, josta käsin kansallismaisemaa pääosin havainnoidaan ja ihaillaan. Kolin kansallismaiseman rajaus on kuitenkin huomattavasti kansallis-puiston rajausta laajempi (kuva 2). Näköalapaikkojen lähimaiseman laatu vaikuttaa siihen, minkälaiseksi maiseman kokonaisarvo muodostuu.

- Kansallismaiseman suojelussa pyritään säilyttämään kansallispuiston sisällä puiston näköalapaikoilta Pielisen suuntaan näkyvän maiseman erämaisuus ja rakentamattomuuden vaikutelma. Näköalapaikoilta länteen suuntautuvassa maisemassa pyritään kansallispuiston sisällä säilyttämään kaskikulttuurin luoma mosaiikkimainen eri-ikäisten aukeiden ja metsiköiden muodostama kokonaisuus sekä kaskikulttuuriin liittyvien rakennusten ja rakenteiden monimuotoisuus. Vakiintuneiden näköalapaikkojen lähimaisemaa hoidetaan tarpeen mukaan siten, että kansallismaisemaa voidaan ihailla riittävän esteettömästi ja turvallisesti.

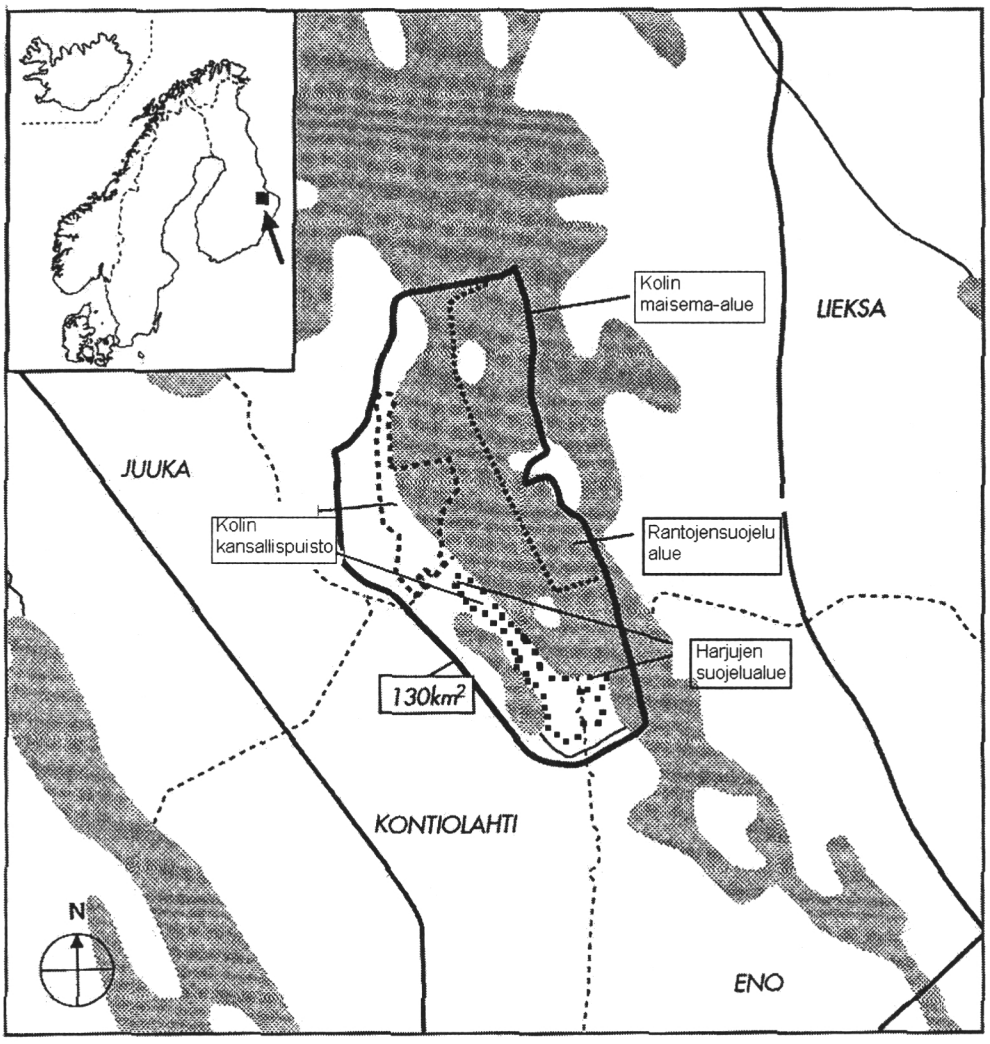

Kuva 2. Kolin kansallispuisto muodostaa keskeinen osan Kolin kansallismaiseman alueesta (Lähde: Pohjoismaiden ministerineuvoston työryhmän raportti 1996:30).

Kaskimaisema on Kolin kansallismaisemassa ns. reliktimaisemaa, jossa maiseman syntyyn ja kehittymiseen vaikuttanut luonnonkäyttökulttuuri on jo likimain kadonnut tai päättynyt. Kaskitalouden luomien maisemien ja kasviyhdyskuntien ylläpitäminen sisältää laajan toimintakoko-

naisuuden, johon kuuluvat mm. jatkuva uusien kaskien polttaminen kaskeamiseen sopivissa kohteissa, kaskien viljely, kasken jälkeen kehittyvien ahojen ja muiden niittyjen hoitaminen niittämällä tai laiduntamalla sekä kaskiin nousseiden ominaisuuksiltaan erikoisten kaskimetsien maisemanhoito. Kaskimaiseman ja kaskeamisen synnyttämien kasviyhdyskuntien ylläpitäminen säilyttää tulen vaikutukset metsäympäristössä ja mahdollistaa erilaisten kasvien lisäksi muidenkin palohakuisten eliölajien menestymisen. Näin kaskeamalla ylläpidetään myös eräitä paloista riippuvia eliölajeja samalla kun kaskimaisema säilyy.

- Kolin kansallispuistoon valmistetaan kestävän kaskitalouden suunnitelma, joka sovitetaan yhteen olemassa olevien perinnebiotooppien hoitosuunnitelmien kanssa. Kaskimaiseman ylläpitäminen toteutetaan suunnitelmien mukaan vuotuisena hoitotoimena, johon varataan sen tarvitsemat voimavarat ja jota pyritään toteuttamaan yhteistyössä paikallisyhteisön kanssa kaskikulttuurin sosiaalisen kestävyyden varmistamiseksi.

Kuva 3. Kaskikulttuurin turvaaminen on osa kansallispuiston tavoitteita.
Kuva: Metla - Ismo Hyttinen.

2.3 Muut hoidon ja käytön tavoitteet

Kolin kansallispuiston tehtävänä on suojelun ohella myös ympäristöntutkimuksen, ympäristövalistuksen ja luonnonharrastuksen edistäminen (L 581/1991). Lisäksi eduskunnan lausuman ja siihen perustuvan asetuksen 674/1991 7 §:n asettaman velvoitteen mukaan puiston perustamisvaiheessa puistossa sijainneet matkailupalvelut ja niiden tarvitsemat alueet turvataan kansallispuistoa toteutettaessa.

Puiston ensimmäiseen runkosuunnitelmaan sisältyi liitteenä Kolin kansallispuiston tutkimus-ohjelma. Ohjelma kuvasi alueen tutkimuksellista merkitystä, käynnissä olevia tutkimushankkeita ja tulevia tutkimustarpeita. Tutkimusohjelmassa esitetyt tavoitteet on saavutettu osittain; Koliluonnonvaratietopankki ja paikkatietojärjestelmä ovat toteutusvaiheessa, Kolin kirjallisuustietokanta on kerätty, perinnemaisemien tutkimus- ja seurantaohjelma on käynnistetty ja yhteiskuntatieteellisiä tutkimuksia on kohdennettu verkostomuotoisesti Kolille. Mahdollisuudet tutkimustoiminnan olennaiseen lisäämiseen ovat parantuneet Metlan Joensuun tutkimuskeskuksen kasvun sekä Joensuun yliopiston ja ammattikorkeakoulun aktiivisuuden ansiosta.

- Ympäristötutkimusta varten laaditaan kansallispuiston tutkimuskäytön kehittämisohjelma, joka sisältää tutkimusten painoalojen määrittelyn ohella tutkimustoimintaan tarvittavien alueiden märittelyn sekä mahdollisten tutkimuksen tarvitsemien rakennusten, rakenteiden ja muiden voimavarojen määrittelyn. Metsäntutkimuslaitoksen oman toiminnan ohella tutkimustoimintaa toteutetaan verkostomuotoisesti, se kansainvälistyy ja laajenee merkittävästi nykyiseen tasoonsa verrattuna.

Ympäristövalistuksen toteuttamisen keskeinen palvelukokonaisuus Kolin kansallispuistossa on Luontokeskus Ukko, joka on ollut toiminnassa kesäkuusta 2000 alkaen. Luontokeskuksen näyttelyt, mediaohjelmat ja kirjasto sekä luontokeskuksen kautta saavutettavat sähköiset tietopankit ja kirjalliset lähteet ovat ympäristökasvatuksen tärkeimmät puitteet puistossa. Näitä täydentävät pedagogiset luontopolut oheisaineistoineen, leirikoulujen tarpeisiin kehitetyt pedagogiset ohjelmat ja puiston toimintaan liittyvät teemaseminaarit ajankohtaisista aiheista. Luontokeskuksessa vierailee suunnitelmakauden alussa noin 70 000 jokamiesmatkailijaa, joka muodostaa ympäristövalistuksen pääkohdejoukon. Erityisten pedagogisten ohjelmien käyttäjinä puistossa vierailee suunnitelmakauden alussa vuosittain noin 60 leirikoulua, joihin osallistuu yhteensä noin 2000 oppilasta.

- Ympäristövalistus- ja ympäristökasvatustoimintaa laajennetaan Luontokeskus Ukossa ja puistossa. Palvelun suunnittelussa Metsäntutkimuslaitos verkostoituu opetuslaitosten ja ympäristökasvatuksen yhteisöjen kanssa. Kansainvälisiä yhteyksiä lisätään ja käytännön toimintaa toteutetaan sovittavan työnjaon perusteella yhteistoimintaan sitoutuneiden kumppanien kanssa.

Kansallispuiston käyttö luonnonharrastukseen on hyvin monimuotoista. Luonnonharrastusta palvelevat Luontokeskus Ukko ja puiston retkeilyreitit ja luontopolut. Pääosa puiston asiakkaista on kansallismaiseman ihailijoita, jotka eivät ole erityisesti perehtyneitä luonnonharrastuksen taitoihin. Osa puistossa retkeilevistä asiakkaista tarkkailee luonnon yksityiskohtia systemaattisesti. Luontokeskuksen näyttelyt ja tietopankin parantavat asiakkaiden mahdollisuuksia luonnontuntemuksen kehittämiseen ja teemapolut antavat virikkeitä lajituntemuksen ja luontotyyppien tuntemuksen ja geologiatiedon kehittämiseen. Eräiden luonnonharrastajayhteisöjen kuten Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiirin ja WWF:n kanssa on tehty sopimuksia yhteis-toiminnasta puiston hoidossa, esimerkiksi perinnemaisemien hoidossa.

- Luonnonharrastajien palveluita kehitetään yhteistyössä luonnonharrastajien maakunnallisten ja valtakunnallisten yhteisöjen kanssa. Luonnonharrastajien mahdollisuuksia osallistua puiston hoidon suunnitteluun ja toteutukseen lisätään.

Kansallispuiston perustamisvaiheessa puistossa sijaitsivat seuraavat matkailupalvelut, jotka on eduskunnan lausuman ja siihen perustuvan asetuksen (674/1991) 7 §:n säännön mukaan pyritty turvaamaan puiston toteutuksessa:

- hotelli, ravintola, savusauna
- laskettelurinne, jolla 2 hissiä, palvelurakennus (Rinnetupa), pysäköintialue, lumetusjärjestelmä ja tieyhteys yleiselle tielle
- karavaanarialue
- jätevesipuhdistamo ja putket, vesipumppaamo ja putket
- teleliikennemasto huoltorakennuksineen
- satama (laiturit, huoltorakennukset, venepaikat, kalastajapalvelut)
- yleiset tiet Ukko-Kolille ja Satamaan, yksityiset tiet, joilla matkailuliikennettä puiston sisällä oleville - yksityistiloille ja yrityksille
- sähkö- ja puhelinlinjat
- retkeilyreitit (polut ja ladut, tulipaikat, leirintäpaikat, uimapaikat, rantautumispaikat) ja nähtävyyskohteet ja näköalapaikat.

Vuosina 1998-2000 Kolin kansallispuiston palveluvarustukseen on investoitu pääosin työllistämisrahoitusta noin 70 milj. mk. Pääosa Ukko-Kolin palveluvarustuksesta on näiden investointien avulla saatu kunnostettua ja kehitettyä tarpeita vastaavalle tasolle. Suunnittelukaudella pääpaino on puiston sisällä olevan muun palveluverkoston kunnostamisessa. Tähän kuuluu sa-

tama-alueen kehittäminen, palveluvarustuksen laadullinen ylläpitäminen ja palvelujen sisällön kehittäminen. Kolin alueelle mahdollisesti tulevat muut suurimittaiset matkailuinvestoinnit suunnataan kansallispuiston ulkopuolelle.

- Kansallispuiston alueelle sijoittuvat matkailupalvelut ja niiden tarvitsemat alueet turvataan eduskunnan lausuman mukaisesti. Palvelut ylläpidetään ja tarpeen mukaan kehitetään suojeluarvoja vaarantamatta nykyisten aluevarausten puitteissa siten, että palvelujen sopeutuminen kansallispuiston tavoitteisiin ja eri kohteiden suojelutaso parantuu. Kehittämisessä varaudutaan asiakasmäärän 50 % lisäykseen ja sen aiheuttamaan palvelujen lisääntyneeseen tarpeeseen suunnitelmakaudella. Suunnitelma ei ota kantaa suunnitelmakauden jälkeen päättyvien sopimusten jatkamiseen. Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet eivät ole esteenä sopimusten uusimiselle.

3. Puiston käytön vyöhykkeet

3.1 Hoidon ja käytön vyöhykkeet

Kolin kansallispuiston alueen maankäyttö on pääpiirteissään muotoutunut jo yli 250 vuoden aikana alueella harjoitetun kaskikulttuurin, maatalouskäytön sekä satavuotisen matkailukäytön myötä.

> *"Ja se on tämän Kolin näköalan kaksinaisuus ja sen miltei symbolinen luonne, joka tekee sen niin sattuvaksi ja joka taiteellisen kauneuden ohessa antaa sille enemmän aatetta kuin mikä tavallisessa maisemassa on tavattavana"* (Aho 1893).

Vaihteleva kaski- ja maatalousmaisema on sijoittunut kansallispuiston pohjoisosan länsipuolisille rinteille ja laaksoihin. Samat maisemapiirteet ovat puiston eteläosassa osittain käänteisesti; puiston keskiosassa kaskimaisemaa on puiston Pielisen puoleisella alueella, puiston eteläpäässä taas Herajärven järvenlaskurannoilla. Suurin osa matkailupalvelujen rakenteista on pystytetty puiston pohjoisosaan Ukko-Kolin, Sataman ja Kolin kylän väliselle alueelle jo ennen kansallispuiston perustamista (1991). Puiston pohjoisosassa Pielisen puoleinen maisema on Kolin kansallis-maiseman erämaista luontomaisemaa.

Palvelukeskittymät ja niiden väliset reitit ja alueelle sijoittuvat kaskikulttuurin vaalimisalueet muodostavat Kolin kansallispuiston nähtävyysosan, jota kutsutaan *kulttuurivyöhykkeeksi.* Muu osa puistoa on erämaista luonnonmetsää, järvi- ja saarimaisemaa tai luonnonympäristöksi ennallistettavaa entistä talousmetsää, joka muodostaa puiston syrjäosan ja jota tässä suunnitelmassa kutsutaan *luontovyöhykkeeksi.* Vakiintuneet kansallismaiseman ihailupaikat, näköalapaikat, sijaitsevat molemmissa päävyöhykkeissä. Erilaisiin tutkimustarpeisiin käytettävät alueet sijoittuvat molempiin päävyöhykkeisiin hajalleen.

Puiston käytön ja hoidon vyöhykejaon tavoitteena on osoittaa puiston maankäytön kehittämisstrategian päälinjaus ja ohjata pääosa matkailukäytöstä ja aktiivisista pitkäaikaisista ja toistuvista luonnonhoitotoimista kulttuurivyöhykkeelle. Matkailukäytön rakenteita ja palvelupisteitä sijoitetaan ensisijaisesti vain kulttuurivyöhykkeelle. Vain pienialaisia retkeilypalveluja ja opetuskohteita sijoitetaan luontovyöhykkeelle. *Luontovyöhyke* vastaa IUCN:n luokituksen mukaan tiukasti suojeltua luonnontilaista aluetta (suojeluluokka I) , jonka sisällä entisissä talousmetsissä tehtävät toimenpiteet tähtäävät luonnontilaisen kehityksen palauttamiseen.

- *Luontovyöhykkeellä* suojellaan luonnonmetsiä, joissa ei tehdä mitään metsänhoidollisia toimenpiteitä. Luontovyöhykkeellä ennallistetaan viljelymetsiä ja ojitusalueita. Viljelymetsien ennallistamisessa voidaan käyttää kaskeamista, mutta kohteita ei sisällytetä myöhempään kasken kiertoon vaan ne palaavat luonnonkehitykseen kaskeamisen jälkeen. Luontovyöhykkeellä on puiston nähtävyyskäyttöä palveleva lähimaiseman hoito mahdollista ja sinne voidaan sijoittaa myös puiston metsien ennallistamiseen liittyviä tutkimus- ja esimerkkialueita.

Kulttuurivyöhyke vastaa IUCN:n luokituksen mukaan luonto- ja kulttuuriarvoja säilyttävän luonnon kehityksen tai rajoitetun ja kestävän hoidon piirissä olevaa aluetta (suojeluluokka II), jonka sisällä toimenpiteet tähtäävät erilaisten perinnemaisemien ylläpitoon ja niihin liittyvän luonnon monimuotoisuutta vahvistavan kehityksen voimistamiseen. Kulttuurivyöhykkeelle voi sijoittua myös pienialaisia luonnontilaisina suojeltavia vanhoja metsiä ja muita luontotyyppejä.

- *Kulttuurivyöhykkeelle* sijoitetaan kestävän kaskitalouden mallialueet ja muut perinnemaisemien hoitoalueet. Puiston nähtävyyskäyttöä palveleva vakiintuneiden näköalapaikkojen lähimaiseman hoito on kulttuurivyöhykkeellä perusteltua.

Kansallispuiston käytön ja hoidon vyöhykkeet esitetään kuvassa 4 ja taulukossa 1.

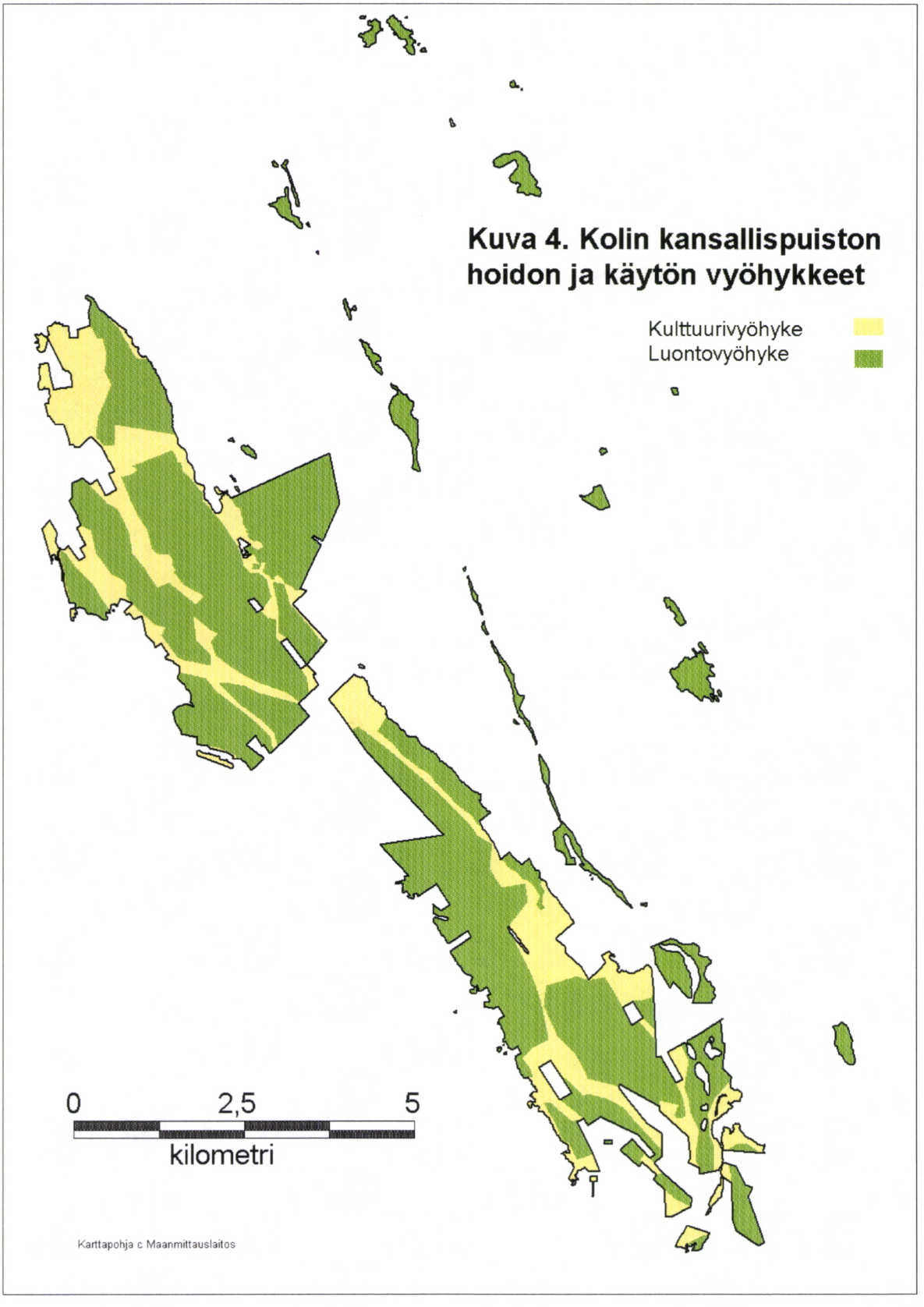

Kuva 4. Kolin kansallispuiston hoidon ja käytön vyöhykkeet.

Taulukko 1. Kolin kansallispuiston käytön ja hoidon vyöhykkeet.

	Pinta-ala Ha	%
Kulttuurivyöhyke	730	25
Luontovyöhyke	2179	75
Yhteensä	**2909**	**100**

3.2 Liikkumis- ja retkeilyalueet eri vyöhykkeillä

Kansallispuiston hoitoa ja käyttöä ohjaavilla luonto- ja kulttuurivyöhykkeillä on pienempiä osa-alueita, joilla matkailu- ja retkeilykäyttöä ohjataan, jotta alueen suojelun ja hoidon tavoitteet eivät vaarannu. Pääosa molemmista vyöhykkeistä on kansallispuiston matkailukäytön *perusosaa*, jolla ei aseteta erityisiä liikkumisrajoituksia retkeilijöille. Puiston kulumisen estämiseksi ja arvokkaiden luontokohteiden suojaamiseksi retkeilijöitä kuitenkin opastetaan liikkumaan poluilla ja laduilla. Perusosassa on pienialaisia retkeilijöiden palvelupisteitä (nuotiopaikat, rantautumispaikat, varausmajat, uimapaikat, opastuspisteet). Perusosassa autojen pysäköinti on sallittua tarkoitukseen osoitetuilla alueilla. Liikkuminen moottoriajoneuvoilla, hevosilla ja maastopolkupyörillä sekä leiriytyminen ja tulenteko sallitaan niitä varten osoitetuilla reiteillä ja alueilla.

Palvelukeskukset ovat kulttuurivyöhykkeelle sijoittuvia käytön keskittymiä, joiden pinta-ala on vähäinen puiston kokonaispinta-alaan verrattuna, mutta joilla liikkuu päivittäin suuri määrä asiakkaita. Matkailijoiden kulkua ohjataan opastein ja autojen pysäköinti sallitaan vain tarkoitukseen osoitetuilla paikoilla.

Puiston nykyiset palvelukeskukset ovat Ukko-Kolin palvelukeskus, Satama, Rinnetuvan ja laskettelurinteiden muodostama Rinnekeskus, Ollilan-Mattilan-Vaaralan vanhojen talouskeskusten muodostama kulttuurimaisemakokonaisuus (Kolin perinnepihat) ja Lakkalan-Seppälän vanhojen pientilojen perinnepihojen muodostama museaalinen leirikeskuskokonaisuus (Herajärven perinnepihat). Kolin kansallispuiston palveluverkkoa on tarkoitus täydentää suunnitelmakaudella Kolin kylässä siten, että Kolin Ryynäsen ja Ukko-Kolille johtavan polun alun yhteyteen muodostetaan uusi käytön keskittymä (Kolin kyläkeskus).

Pienialaiset *rajoitusosat* määritellään tarpeen mukaan kohteille, joissa maaston kulumisherkkyys ja lajiston suojelutavoitteet tekevät välttämättömäksi liikkumisen rajoittamisen määräajaksi tai kokonaan. Rajoitusosia voidaan osoittaa sekä luonto- että kulttuurivyöhykkeellä.

Palvelukeskukset

- *Ukko-Kolin palvelukeskus*
  Ukko-Kolin palvelukeskus sisältää Luontokeskus Ukon, Hotelli Kolin, pysäköintipalvelut ja lähikuljetuspalvelut, retkipalvelut, laskettelurinteen yläaseman sekä teleliikennepalvelut.

- *Kolin kyläkeskus*
  Kolin kylän keskustaan sijoittuva Kolin Ryynänen ja sen viereen sijoittuva kansallispuiston opastuspiste ja polkujen ja latujen lähtöpiste ohjaavat retkeilijöitä ja matkailijoita tutustumaan puiston luontoon ja muihin palvelukeskuksiin. Kylän palvelukeskus vähentää Ukko-Kolin palvelukeskukseen kohdistuvaa liikennepainetta.

- *Kolin satama*
  Kolin satama sisältää opastuspalvelut sekä laiva- ja pienvenesataman, kotisataman sekä kalastajien palvelut. Satamassa on myös uimaranta ja monitoimitalo Alamaja, joka sisältää sesonkiajan muonituspalvelut ja veneilijöiden huoltopalvelut sekä leirikoulujen palvelut.

- *Rinnekeskus*
  Ukko-Kolin hiihtourheilukeskus sisältää rinnepalvelut ja niiden tukena olevat huolto- ja muonitus- ja pysäköintipalvelut. Talviaikana Rinnetupa palvelee myös Pielisen moottorikelkkareittiä ja kesäaikana rinteiden kulttuuripalveluja.

- *Kolin perinnepihat*
  Kolin vanhimpien maatilojen (Mattila-Ollila-Vaarala) ryhmä, joka muodostaa kansallispuiston pohjoisosan perinnekulttuurin toimintakokonaisuuden ja kansallispuiston huolto- ja tutkimuspalvelu-keskuksen.

- *Herajärven perinnepihat*
  Lakkalan-Seppälä alueen museaalinen leirikeskus palvelee talkooleirejä, ympäristökasvatusta ja retkeilijöitä ja muodostaa puiston eteläpään perinnekulttuurin toimintakeskuksen.

Rajoitusosat

Uusia rajoitusosia ei suunnitelmassa esitetä. Edellisessä runkosuunnitelmassa ja sen perusteella annetussa järjestyssäännössä määrättyjä maihinnousun rajoituksia lintujen pesimäluodoilla jatketaan entisen laajuisina. Muilla aroilla kohteilla retkeilijöitä voidaan poluilla ja opasteilla ohjata siten, että alueellisia kulkemiskieltoja ei tarvita.

Metsäntutkimuslaitoksen päätöksellä perustettavat rajoitukset

Metsäntutkimuslaitos voi päätöksellään perustaa tilapäisluontoisia, vain maastoon merkittäviä rajoitusosia erityistä suojelua tarvitsevan eläimistön, arvokkaan kasvillisuuden, tutkimuskoealojen suojaamiseksi tai opetuskohteen turvaamiseksi. Yli 10 hehtaarin suuruisten, pysyviksi tarkoitettujen tai yli 100 hehtaarin suuruisten, määräaikaisten rajoitusosien perustaminen edellyttää tämän runkosuunnitelman sekä järjestyssäännön muutosta.

Taulukko 2. Puiston hoidon vyöhykkeiden ja matkailukäytön alueiden pinta-alat.

		Pinta-ala Ha	%
Kulttuurivyöhyke yhteensä		730	25
josta	Palvelukeskus	50	
	Perusosa	680	
Luontovyöhyke yhteensä		2179	75
josta	Palvelukeskus	0	
	Perusosa	2179	
Yhteensä		**2909**	**100**

4. Luonnon ja perinneympäristöjen suojelu ja hoito

4.1 Aluemuutokset

Kansallispuiston laajentamisella vapaaehtojen kauppojen kautta on saavutettu likimain valtioneuvoston määrittelemän tavoiterajauspinta-alan määrällinen tavoite 2500 ha. Tavoiterajausalueen laadullisessa tavoitteessa on puutteita lähinnä Kirkkokallion-Nuutilanvaaran alueella. Tavoiterajausalue on ylitetty eräillä alueilla suotuisan kauppatilanteen ja alueen suojeluarvojen antaessa perustelut kansallispuiston alueen eheyden täydentämiseen. Koska kansallispuiston laajuus on saavuttanut likimain tavoitetilansa, kansallispuiston tavoiterajaus-alueella ei ole enää vaikutusta kansallispuiston alueelliseen kehittämiseen.

- Kansallispuiston eheyttä on edelleen tarpeen kehittää ja sen suojeluarvoja vahvistaa erityisesti Natura -perustein ja toiminnallisuuden parantamiseksi tehtävillä vapaaehtoisiin kauppoihin perustuvilla lisämaan hankinnoilla.

Kansallispuiston sisään jäävät pienvedet ovat osittain jakamattomia tai niiden omistus- ja hallintatilanne on epäselvä. Pienvesillä ei ole kalataloudellista merkitystä, mutta niiden arvioidaan vaikuttavan alueen biodiversiteettiin ja lajien suojeluun edullisesti. Pienvesien hallintakysymyksen ratkaisuilla voidaan vaikuttaa puiston ja yksityisten naapurien välisiin suhteisiin.

- Puiston sisään jäävien pienvesien hallinta tulisi ensi tilassa selvittää ja mahdollisuuksien mukaan hankkia ne liitettäväksi puistoon.

4.2 Geologiset muodostumat

Erityisen arvokkaita geologisia erityiskohteita ovat maapallon kallioperän synnyn varhaisvaiheisiin liittyvien kvartsiittisedimenttien alkuperäisrakenteet kuten aallonmerkit, kvartsiittien muuttumisprosessia selittävät kyaniittiesiintymät sekä paleorapaumat ja niiden päälle kerrostuneisiin kvartsiitteihin saostuneet uraaniesiintymät, jotka yhdessä kuvastavat maapallon hapellisen ilmakehän syntyvaihetta ja varhaista kehitystä.

Jääkauden vaikutusta kallioperään ja maaperään kuvaavat oppikirjamaisen havainnolliset ja hyvin nähtävissä olevat silokallioiden kulutusjäljet, moreenimuodostumat, siirtolohkareet ja harjumuodostumat sekä jäätikön sulamisvesien uurtamat uomat ja niihin liittyvät sora- ja hiekkakerrostumat.

- Kaikki palvelurakentaminen ja maaston käyttö pyritään toteuttamaan siten, että vältetään kallioiden ja erityisten maaperämuodostuminen vahingoittamista.
- Erityisen arkoja esiintymiä (kyaniitti ja aallonmerkkikalliot) ei esitellä matkailijoille nähtävyyskohteina maastossa. Näiden kohteiden esittely ratkaistaan tapauskohtaisesti yhteistyössä Geologian tutkimuskeskuksen ja ympäristökeskuksen kanssa ja toteutetaan ensisijaisesti luontokeskuksen näyttelyssä tai opastettuina koulutuskohteina.
- Luolista esitetään nähtävyyskohteina Ukko-Kolin ja Pirunkirkon luolat. Muut luolat ovat käytettävissä vain erityisluvalla tutkimus- ja opetuskohteina.

4.3 Luonnonvarainen alue

Puiston luonnon suojelulla ja hoidolla turvataan alkuperäisen vaaraluonnon säilyminen ja kaskikulttuurin luomien luontotyyppien säilyminen ja uusiutuminen. Puistoon sisältyvien entisten talousmetsien ennallistaminen luonnonmaisemaksi tai kaskikulttuurin perinnemaisemaksi on laaja-alainen ja pitkäaikainen kehittämistehtävä. Puiston arvokkaita kallio- ja maaperämuodos-

tumia suojellaan kaikessa puiston hoidossa ja käytössä, jotta puiston Natura-suojeluperusteet eivät heikkenisi.

Kansallispuiston pääosa on luonnonvaraista aluetta, jossa luontaisesti syntyneiden metsien kehitykseen ei puututa metsäpalojen sammuttamista lukuun ottamatta. Luonnonvaraisen alueen erityinen suojeluongelma on lahoavan puun vähäinen määrä, mikä johtuu aiemmasta talousmetsänhoidosta.

- Luonnonmetsien annetaan kehittyä ilman erityisiä hoitotoimenpiteitä. Niihin ei rakenneta uusia palvelukohteita tai polkuja, ellei maaston suojelun tarve sitä edellytä. Nykyiset palvelukohteet ja polut ylläpidetään. Reittien varsille sijoittuviin luonnonmetsiin ja tutkimus- ja ennallistamiskohteisiin sijoitetaan opastustaulut, jotka kuvaavat kohteen ominaisuuksia.
- Tutkimustoiminnan edellyttämiä vertailukoealoja perustetaan, joissa luonnonläheinen metsänkäsittely on mahdollista.

Kansallispuistosta pääosa eli 2554 ha sisältyy Natura 2000 -suojeluohjelmaan ehdotettuun alue-verkostoon. Keskeiset suojeltavat luontotyypit ovat boreaaliset luonnonmetsät ja kasvipeitteiset silikaattikalliot. Kolin kansallispuiston luontotyyppien suojelun erityispiirteinä ovat huomattavan laaja-alaisena esiintyvät boreaaliset lehdot sekä Fennoskandian hakamaat ja niitetyt niityt (vrt. liite 2).

- Kansallispuiston hoidon ja kehittämisen toimenpiteitä suunniteltaessa toimenpiteiden vaikutukset Natura -suojeluperusteisiin arvioidaan kaikissa kohteissa.
- Lehtojen hoitotavoitteet määritellään kohteittain tehtävissä hoitosuunnitelmissa. Tavoitteena on hidastaa ja vähentää aiemmasta metsätaloudesta johtuvaa kuusettumista. Kasvillisuudeltaan arvokkaita lehtoja ei pääsääntöisesti sisällytetä kaskeamisohjelmaan. Lehtojen retkeilykäytössä ja opetuskäytössä estetään maaston kulumista tarpeellisilla rakenteilla (pitkokset, portaat).

Metsäluonnon ennallistaminen

Pääosa kansallispuiston alueista on ollut eri tavoin ihmistoiminnan vaikutuksen alaisena. Metsänviljelyllä sekä soiden ja kankaiden ojitustoiminnalla on merkittävästi muutettu luonnon kehitystä yhteensä noin 800 ha alueella. Alueen metsien hoidon tavoitteena on ennen kansallispuiston perustamista ollut ensisijaisesti metsien taloudellisen tuoton kehittäminen ja käyttäminen.

- Viljelymetsien ja metsäojitusalueiden luonnonmukaisuutta kehitetään tarkoitusta varten valmistettavan ennallistamisohjelman avulla. Ennallistamisohjelmassa otetaan huomioon lahopuun ja palaneen puun lisääminen, jolla voidaan kohottaa puiston metsien suojelun tasoa. Ennallistamisohjelmaan voidaan sisällyttää vertailualueita, joilla luonnonläheinen metsänkäsittely on mahdollista. Luontaisesti syntyneet aiemmin metsätalouskäytössä olleet metsiköt jätetään kehittymään ilman hoitotoimenpiteitä, jolloin ne vähitellen muuttuvat rakenteeltaan luonnonmetsien kaltaisiksi.
- Metsäluonnon ennallistamisen toimenpiteet jaksotetaan pääosin seuraavien 20 vuoden ajalle. Kaskeamalla ennallistettavia kohteita toteutetaan seuraavan 50 vuoden aikana.

Geologisten kohteiden ennallistaminen

Puistossa on lisäksi pienialaisia sorakuoppia ja tien luiskia, joiden maisemointi on tekemättä. Eräissä tapauksissa näkyvillä saattaa olla sellaisia kallioperän rakenteita ja muodostumia, jotka muutoin ovat näkymättömissä irtomaan alla ja joita voidaan käyttää opetus- ja tutkimuskohteina. Esimerkkinä viimeksi mainitusta on 1950-luvulla Herajärven kannakselle tehty "Hermanninmonttu"-niminen uraanitutkimuksen koekaivos.

- Käytöstä poistetut tiet ja sorakuopat maisemoidaan ottaen huomioon kohteen erityisominaisuudet. Toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen tehdään yhteistyössä Geologian tutkimuskeskuksen ja ympäristökeskuksen kanssa.

4.4 Perinnemaisemien suojelu ja hoito

Puiston erityisiin suojelutehtäviin kuuluu kaskikulttuurin luomien maisematyyppien ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen. Kaskimaisemien ja perinneniittyjen hoito ja suojelu perustuvat tarkoitusta varten tehtävään erillissuunnitelmaan. Suunnitelmassa pyritään toteuttamaan seuraavia periaatteita.

Kansallispuistoluokkaan kuuluvalla suojelualueella (IUCN II luokka) jatkuvasti hoidettu ja kehitetty ympäristö voi olla enintään 20 % puiston pinta-alasta. Kolin kansallispuiston kohdalla rakentamisella kehitetyn tai jatkuvasti perinnemaisemina hoidetun maan enimmäismäärä voi siten olla enimmillään noin 600 ha. Suunnitelmakauden alussa puistoon sisältyvän rakennetun maan ja aktiivisen hoidon piirissä oleva maatalousmaa-perinneympäristön pinta-ala on yhteensä noin 80 ha, mikä on noin 3 % kansallispuiston pinta-alasta Suunnitelmassa esitettävät kehittämis-, tutkimus- ja hoitotoimenpiteet kohdistuvat huomattavasti em. enimmäismäärää pienemmälle pinta-alalle, joten kansainvälisen suojeluluokan muuttamiseen ei ole perusteita.

Perinnemaisemien suojelun ja hoidon tavoitteet

- Perinnemaatalouden tuottamaa luonnon monimuotoisuutta, erityisesti ihmistyönä niitettyjen vaaraahojen kasvillisuutta ja hyönteislajistoa ylläpidetään siihen varattavilla alueilla yhteistyössä Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen ja paikallisyhteisön kanssa.
- Perinnekulttuurin työmenetelmien ja välineiden käyttötaitoa ylläpidetään ja sovelletaan tarkoituksenmukaisella tavalla alueiden hoidossa.
- Perinnemaisemiin liittyvää kulttuuriperintöä hoidetaan ja vaalitaan yhteistyössä museoalan asiantuntijoiden ja paikallisyhteisön kanssa.

Kaskimaiseman ylläpito

Kaskikulttuurin vaalimista ja kaskimaiseman palauttamista ja ylläpitoa varten varataan kaksi osa-aluetta (pohjoinen ja eteläinen), joilla kaskeamista toteutetaan kestävän talouden periaatteella. Kaskitaloudessa sovelletaan erilaisia kaskeamistapoja (huuhtakasket, lehtimetsäkasket, rieskakasket ja pykälikkökasket). Kaskia sijoitetaan sekä aiempien talouskeskusten lähialueille että kauempana sijaitseville ns. kaukokaskikohteille. Kaskeamiseen pyritään varaamaan sellainen pinta-ala (noin 1,5 ha/maatila/v), että kaskitaloutta harjoittava maatalousyksikkö olisi 1800-luvun puolivälissä tullut sen varassa kohtuullisesti toimeen.

- Puiston pohjoisosassa kehitetään kaskitaloutta erityisesti Ollila-Mattila-Vaarala -perinnekeskuksen alueella. Ollilasta pyritään kehittämään savolaistyyppinen maatilojen lähikaskien esittelykeskus. Puiston eteläpäässä kehitetään kaskitaloutta erityisesti Lakkala-Seppälä taloryhmän ympärille. Lakkalasta pyritään kehittämään karjalaistyyppisen eräkaskikulttuurin ja niittykulttuurin esittelykeskus.

Kaskeamiseen valitaan sellaisia metsiköitä, jotka ovat aiemmin olleet kaskettuja tai jotka muutoin ovat siihen tarkoitukseen suotuisia (kaskeamiskelpoiset maat ja metsät, ennallistettavat viljelymetsät). Kohteiden valinnassa pyritään samanaikaisesti ottamaan huomioon myös kansallispuiston muita tavoitteita, kuten lajien suojelu ja monimuotoisuuden turvaaminen, kaskimaiseman näytealojen toteutus osana puiston nähtävyyskäyttöä ja opetus- ja tutkimuskäyttöä, sekä turvallisuusnäkökohdat. Kaskeaminen tukee erityisesti metsäpaloista riippuvien eliölajien säilymistä (esim. kulokauniainen).

- Kaskeamisella pyritään ylläpitämään ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta puiston alueella. Kaskeamista ei suunnata uhanalaisille kohteille tai muutoin harvinaisille luontotyypeille.

Niityt ja pellot

Niityt, vaara-ahot ja pellot hoidetaan avoimina maisematiloina nykyisessä laajuudessaan joko niittämällä tai laiduntamalla. Perinnemaisemien hoidossa sovelletaan niille vuonna 1998 laadittua ja vahvistettua erillissuunnitelmaa, jota täydennetään hoidon vaikuttavuuden seurannasta saatujen kokemusten perustella tarvittaessa suunnitelmakauden loppuosalla. Niittämällä hoidettavilta ahoilta kerätään heinä- ja ruohokasvit mahdollisuuksien mukaan muualle siirrettäväksi ja paikallisten karjatalouden harjoittajien käyttöön. Käyttämättä jäänyt biomassa kompostoidaan ahon reunalle tai käytetään nisäkkäiden talviruokintaan. Niitolla ei saa vaarantaa ahojen ravinnetaloutta siten, että uhanalaisten kasvien tai hyönteisten elinmahdollisuudet heikentyvät. Laidunnettavien niittyjen ja peltojen hoidossa pyritään säilyttämään kohteiden ravinnetilanne kestävänä ilman että niille levitetään keinolannoitteita tai kasvinsuojeluaineita. Niittyjen ympärillä olevaa hakametsää tai kasken jälkeen muodostuneita ahoja voidaan laiduntaa silloin, kun laiduntamisella ei heikennetä muita suojeluarvoja tai vaaranneta matkailijoiden turvallisuutta.

- Niitettäviä alueita ovat seuraavat:
  Mustanaho, Mäkränaho, Purolanaho, Ikolanaho, Havukanaho, Ylä-Murhi, Ala-Murhi, Turusenaho ja Törisevä.

- Laiduntamalla tai niittämällä hoidettavat alueet ovat seuraavat:
  Mattila, Ollila, Vaarala, Selkola, Myllypuro, Soikkeli, Seppälä, Lakkala ja Portinaution rinne.

- Metsälaidunnusta voidaan harjoittaa seuraavilla alueilla:
  Mattila, Ollila, Vaarala, Lakkala ja Seppälä.

Perinnerakennukset

Perinnemaisemissa sijaitsevat rakennukset inventoidaan, kunnostetaan, entisöidään ja ylläpidetään niiden kulttuuriperintöön ja käyttötarkoitukseen sopivalla tavalla. Rakennuksia voidaan käyttää eri aikakausien ja erityyppisten luonnonkäyttökulttuurien esittelykohteina, nähtävyyskohteina, koulutuskohteina ja myös majoitustarkoitukseen (esim. valvonta ja vartiointi, tutkimustyö, talkooleirit, retkeilijöiden tilapäismajoitus), ellei käyttöä museaalisista syistä ole tarpeen rajoittaa.

Kaupunginniemi

Kaupunginniemen ranta-alue ja sen vesialue Pielisessä on vuosisatojen ajan toiminut nuottapajapaikkana ja kalasaunojen, vene- ja verkkovajojen ja verkonkuivatustelineiden sijoituspaikkana. Kaupunginniemeen liittyy kertomuksia mm. Simo Hurtan nuotanvetotapahtumista. Kalastukseen liittyvät rakenteet ovat viime vuosisadan puolivälin jälkeen rapistuneet ja lähes hävinneet.

- Kaupunginniemen elvytysmahdollisuus selvitetään suunnitelmakaudella yhteistyössä paikallis-yhteisön, museo- ja kulttuuriperinnön tutkijoiden ja ympäristökeskuksen kanssa. Selvitysten pohjalta valmistetaan alueen kunnostamiseen tähtäävä erillissuunnitelma.

4.5 Historialliset ja esihistorialliset kohteet

Kansallispuistoon sijoittuu historiallisina suojelukohteina kaksi myyttiperintökohdetta; Uhrihalkeama ja Pirunkirkon lohkareluola. Kaskikulttuurin muistomerkkeinä ovat eri puolilla kansallispuistoa löydetyt kaskirauniot, kiviaidat, nauriskuopat ja vanhojen rakennusten perustukset.

- Muinaismuistolain tarkoittamille erityiskohteille laaditaan museo- ja ympäristöhallinnon asiantuntijoiden kanssa erillinen suojelu- ja käyttösuunnitelma, jossa otetaan huomioon kohteen suojeluarvon säilyttäminen ja sitä vaarantamaton muu käyttö. Kaskikulttuurin muistomerkkejä suojataan kaikessa puiston hoidossa ja käytössä ja niitä esitellään opastustauluilla reittien varsilla.

4.6 Eläimistön ja kasvillisuuden suojelu

Eläimistön suojelu

Kansallispuiston eläimistöstä on tehty nisäkkäitä koskeva perusselvitys ja linnustoa, hyönteisiä, kovakuoriaisia koskevia osa-alueittaisia kartoituksia. Eläimistö edustaa Itä-Suomen keskiboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen normaalia lajistoa, jossa on itäisiä ja pohjoisia erityispiirteitä.

Eläimistön suojelussa korostetaan vanhoissa haapapuissa elävän *harmaasulkukotilon* ja vanhoja lehtipuumetsiä suosivien lajien, kuten *valkoselkätikan* ja *liito-oravan* elinympäristöjen suojelua. Harmaasulkukotilon ainoa Suomessa tunnettu esiintymispaikka on Kolin kansallispuistossa. Suurnisäkkäistä erityishuomiota kiinnitetään *ilveksen* ja *karhun* esiintymisen säilyttämiseen. Linnuista korostetaan *palokärjen, metson, joutsenen* ja *selkälokin* suojelua. Selkälokkien suojelua edistää pesimäsaarten ja luotojen rauhoittaminen pesimäajaksi matkailulta ja retkeilyltä.

Puiston eläimistön erityispiirteisiin kuuluu vahva vanhojen metsien ja kaskimetsien ja muiden perinneympäristöjen selkärangattomien lajisto, johon kuuluu 8 valtakunnan tasolla uhanalaista lajia.

- Alueen alkuperäinen lajisto pyritään säilyttämään erityistapauksissa hoitotoimien avulla. Uhanalaisten lajien, kuten suurten petolintujen pesintä turvataan tarvittaessa. perustamalla määräaikaisia rajoitusosia. Haitallisesti lisääntynyttä eläinlajia (esimerkiksi minkki) voidaan vähentää Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.
- Lajiston suojelusta ja hoidosta laaditaan tarpeen mukaan lajikohtaiset suunnitelmat. Erityistä huomiota tarvitsevia lajeja on lueteltu liitteessä 2.
- Kansallispuistoon ei saa levittää alueelle vieraita lajeja.

Arvokkaita kalakantoja puistossa on Pielisen vesialueella esiintyvä saimaanlohi. Puiston sisään jäävissä pienvesissä ei ole merkittävää kalakantaa.

- Metsäntutkimuslaitos osallistuu saimaanlohen kannan hoitoon ja ylläpitoon soveltuvin toimenpitein yhteistyössä kalatalousalan yhteisöjen kanssa.

Kasvillisuuden suojelu

Kansallispuistosta on tehty yleinen metsäkasvillisuuden ja puustojen rakenteen kartoitus. Monen lajiryhmän esiintyminen ja erityiskohteiden kasvillisuus tunnetaan kuitenkin vielä puutteellisesti. Puisto on toisaalta eteläisen ja pohjoisen, ja toisaalta itäisen ja läntisen kasvilajiston kohtaamisaluetta. Tätä rajapintaa korostavat suuret korkeuserot, geologinen monimuotoisuus, mikroilmaston monimuotoisuus ja rinteiden vaihtelevat suuntautumiset.

Puistossa esiintyy 14 luontotyyppiä, jotka on määritelty EU:n Luontodirektiivissä (liite 2).

Valtakunnallisesti uhanalaisia kasveja ja sieniä on puistosta löydetty 8 lajia, joista 7 on putkilokasveja ja yksi sammal. Puistossa ei ole todettu yhtään vain Kolilla esiintyvää kotiperäistä lajia.

- Lakialueiden, luonnonmetsien ja niitettävien ahojen kasvillisuus pyritään säilyttämään kaikessa alueen käytössä. Äärialueillaan esiintyvien populaatioiden, samoin kuin uhanalaisten lajien säilyminen turvataan tarvittaessa erityistoimin.
- Lähteikköjen, lettojen ja rehevien puronvarsikorpien kasvillisuutta sekä lehtojen ja muiden ravinteikkaiden avainbiotooppien kasvillisuusesiintymiä suojellaan kaikessa kansallispuiston käytössä. Aroille tai uhanalaisille kasviesiintymille ei ohjata retkeilijöitä.
- Kansallispuistoon ei saa levittää vieraita lajeja.

Lajien ja avainbiotooppien suojelu

Kansallispuistossa on 115 avainbiotoopeiksi luettuja metsikkökuviota joiden pinta-ala on yhteensä 120 ha eli 4,5 % puiston maa-alasta. Pääosa avainbiotooppikuvioista on lehtoja. Eräät avainbiotooppikuviot sisältävät uhanalaisia lajeja.

Kansallispuistossa esiintyy vuoden 2000 luokituksen mukaan 22 uhanalaista eliölajia. Uhanalaisten lajien joukko todennäköisesti laajenee, kun eri eliöryhmien inventoinnit on toteutettu kaikilta osin maastossa.

Uhanalaisten lajien menestymiselle keskeisiä ovat suuret vanhat puut ja lahopuut. Erityisesti suuret haavan rungot ovat eräille lajeille välttämättömiä. Avainbiotooppien kasvillisuuden ja muun eliöstön menestyminen riippuu sekä kuvion sisäisistä että kuvion lähiympäristön olosuhteista. Näihin olosuhteisiin voidaan vaikuttaa puiston hoidolla. Avainbiotooppien ja uhanalaisten lajien elinympäristöihin kohdistuu voimakasta tutkimuksellista mielenkiintoa. Pienialaisissa tai vähälukuisissa kohteissa jo liiallinen tai varomaton tutkimuskäyttö saattaa muodostaa lisäuhan kohteen säilymiselle.

Uhanalaisten lajien elinympäristöjä voidaan turvata laajentamalla puiston hoidossa vanhojen metsien alueita ja uhanalaisten lajien tarvitseman lahopuun määrää niiden esiintymiskohteiden ympäristössä. Vanhojen metsien monimuotoisuutta voidaan kehittää laajentamalla niiden vaikutusalueita sekä havupuuvaltaisiin että lehtipuuvaltaisiin kohteisiin. Suojeluarvoa lisääviä toimia voidaan toteuttaa myös vanhojen metsien reunavyöhykkeille sijoittuvissa viljelymetsissä. Eräiden lajien, kuten kalasääsken tai kolopesijöiden suojelua voidaan tehostaa pesäpohjilla tai pöntöillä etenkin ennen kuin puistoon kehittyy luontaisia pesimäpaikkoja.

Uhanalaisten lajien ja avainbiotooppien suojelussa ja hoidossa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Uhanalaisten lajien elinpaikat eivät ole julkisia. Niistä kerrotaan kansallispuiston yleisessä opastuksessa ja tiedotuksessa ilman paikkatietoja. Maastossa tapahtuvassa luonto-opastuksessa uhanalaisia lajeja ja niiden esiintymispaikkoja ei esitellä ao. kohteilla mahdollisten vahinkojen välttämiseksi. Uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja valvotaan.
- Uhanalaisten lajien esiintymispaikkojen ja avainbiotooppien kautta ei rakenneta uusia polkuja. Nykyisten polkujen ylläpitoa ja käyttöä voidaan jatkaa muutamin poikkeuksin. Uusien polkujen suunnittelematonta muodostumista pyritään estämään kulun ohjauksella.
- Ympäristökasvatus ja koulutustapahtumat suunnataan kulutusta kestäville alueille. Kulutuskestoa voidaan parantaa sopivilla maastorakenteilla, esim. pitkospuilla ja portailla.
- Uhanalaisten lajien elinympäristöjen säilyttämiseksi pyritään turvaamaan erityisesti vanhojen metsien suurten haaparunkojen jatkuva esiintyminen ja niiden uusiutuminen.
- Avainbiotooppien suojelemiseksi jokaisen tähän ryhmään kuuluvan maastokuvion ympärille muodostetaan tarpeen mukaan suojavyöhyke, jolla toteutetaan puiston luonnonhoitoon tai ennallistamiseen liittyviä toimenpiteitä vain jos niillä edistetään avainbiotoopin eliöstön menestymistä. Suojavyöhykkeen leveys määritetään tapauskohtaisesti tarpeen mukaan.
- Ympäristöön vaikuttavissa tutkimushankkeissa lupamenettelyyn sisällytetään Natura -valvontaa toteuttavan viranomaisen (Pohjois-Karjalan ympäristökeskus) kuuleminen ennen luvan myöntämistä.

5. Opastus, ympäristökasvatus ja tiedotus

5.1 Opastustoiminnan periaatteet

Kansallispuiston opastustoiminnan tavoitteena on herättää ja lisätä Kolin kansallispuistossa vierailevien ihmisten kiinnostusta alueen vaaraluontoon ja kulttuuriin, lisätä yleistä luonnontuntemusta ja -harrastusta sekä antaa tietoa alueen luonnosta, kulttuurista, niiden tutkimuksista ja elinkeinoista. Opastuksen ja tiedotuksen tehtävänä on myös jakaa yleisesti tietoa valtakunnan luonnonsuojelualueiden merkityksestä sekä erityisesti Kolin kansallispuiston suojeluperusteista ja aluetta koskevista säännöksistä ja ohjeista.

- Opastus- ja tiedotustoiminnassa käytetään hyväksi alueella tehtäviä tutkimuksia. Alueen luonnon, kulttuurin ja elinkeinojen esittely pohjautuu alueelta kerättyyn tutkimustietoon aina kun se on mahdollista. Opastuksen keinoihin kuuluvat mm. opastuskeskuksena toimiva Luontokeskus Ukko, maastossa sijaitsevat opastuspaikat, teemoitetut luontopolut, oppaiden toteuttama maasto-opastus, opastustilaisuudet, opastusaineisto (kirjallinen ja sähköinen), ympäristökasvatuksen ohjelmat ja oppaiden monipuolinen ammattitaito. Elämyksellisiä aineksia yhdistetään opastukseen toiminnan vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Opastuspalvelua suunnataan matkailijoille ja retkeilijöille, lähialueen matkailuyritysten asiakasryhmille sekä koululaisille ja opiskelijoille. Kansallispuisto varautuu ulkomaisten asiakkaiden määrän kasvuun ja pyrkii kansainväliseen yhteistyöhön.

Opastushenkilökunnan valmiuksia kehitetään ja opastusaineistoa tuotetaan kotimaisten kielten lisäksi muilla tarvittavilla kielillä (englanti, saksa, venäjä). Opastukseen suunnattavien voimavarojen lisäyksellä ja vakinaistamisella, henkilöstön ammattitaidon kehittämisellä, toiminnan ajoituksen tasapainottamisella ja yhteistoiminnalla paikallisten yritysten ja kumppanien kanssa varaudutaan asiakasmäärän kasvamiseen nykyisestä 100 000 henkilöstä/vuosi tasolle 150 000 henkilöä/vuosi

Opastuksen palvelupisteenä Metsäntutkimuslaitoksen vastuulla toimii nykyisin Ukko-Kolin palvelukeskukseen sijoitettu Luontokeskus Ukko. Opastuspalvelun keskittäminen Ukko-Kolin palvelukeskukseen ruuhkauttaa erityisesti matkailun huippusesonkeina opastuspalvelua ja aiheuttaa tarpeetonta liikennettä Ylä-Kolin tiellä.

- Opastuspalvelun hajauttaminen tärkeimpiin asiakasvirtojen solmukohtiin, Kolin kylälle ja Satamaan jakaa palvelua taloudellisemmin ja asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Kolin opastusaineistoa jaetaan asiakkaiden saataville myös yhteistoimintaverkoston kautta. Verkoston keskeisiä kumppaneita ovat maakunnalliset matkailun markkinointiyksiköt (KareliaExpert, Lieksan Matkailu), valtakunnalliset tietokeskukset (mm. Lusto, Heureka, Juminkeko ja Suomen Kivikeskus) ja Metsähallituksen hoidossa olevien kansallispuistojen opastuskeskukset, erityisesti Savonlinna, Rantasalmi ja Kuhmo.

Opastustoiminnan päävastuu on puiston hoidosta vastaavalla Metsäntutkimuslaitoksella. Opastustoiminta toteutetaan useiden toimijoiden verkostomuotoisella yhteistoiminnalla. Osan käytännön opastuspalvelusta toteuttaa Metsäntutkimuslaitoksen palveluksessa oleva palkattu opastushenkilöstö, jota avustavat yhteistoimintasopimusten perustella toimivat kumppanit. Osan opastuspalvelusta toteuttavat yksityiset yrittäjät, jotka myyvät opastuspalvelua asiakkaiden tilauksesta.

Opastustoiminnan peruspalvelut, joihin kuuluvat luontokeskuksen infotiskin suulliset opastuspalvelut normaalina työaikana, opastustaulut ja polkuopasteet sekä yleiset esitepalvelut ovat asiakkaille maksuttomia. Erityisopastus, näyttelypalvelut, ohjelmapalvelut ja tuote- ja huolto-

palvelut voivat olla asiakasvastuun (yksilöllinen ympäristö- ja resurssivastuu) korostamiseen perustuen maksullisia.

- Opastustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan vaikuttavuuteen, mitä seurataan asiakaspalautejärjestelmällä.
- Kansallispuiston alueella elinkeinomuotoista tai muutoin järjestäytynyttä *opastuspalvelua* suorittavien yritysten ja muiden puistohallinnon ulkopuolisten toimijoiden tulee saada toimilupa Metsäntutkimus-laitokselta. Lupaehtoihin sisällytetään seuraavat periaatteet:

    - Yrityksen tulee sitoutua toimimaan kestävän kehityksen periaatteilla. Yrityksen tulee huolehtia ympäristövastuustaan ja omasta tuote- ja toimintavastuustaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla; ilman asiakasvastuuta ja ympäristövastuuta toimivia yrityksiä ei hyväksytä palvelujen toimijoiksi.
    - Yrityksen tulee sopeuttaa toimintansa muiden samalla alueella toimivien yritysten toimintaan.
    - Liiketoimintaa harjoittava yritys korvaa käyttämänsä ja Metsäntutkimuslaitoksen toimittamat kansallispuiston palvelut ja resurssit, kuten puu- ja jätehuollon.

5.2 Luontokeskus Ukko

Kolin kansallispuiston opastustoiminnan ja ympäristökasvatuksen keskuksena toimii Luontokeskus Ukko. Luontokeskuksen monipuoliset opastusjärjestelyt sisältävät seuraavat palvelut:

- Pysyvä näyttely, jonka teemoina ovat Kolin geologia, elävä luonto ja kulttuuri.
- Vaihtuvat näyttelyt, jotka uudistetaan vuosittain 2-3 kertaa.
- Ilmainen opastuspalvelu kansainvälisessä info-pisteessä.
- Opastava paikallisten käsityö- ja luomutuotteiden sekä opastusaineiston myynti.
- Opastavat ja kasvatukselliset kuvaohjelmat.
- Digitaaliset tietopankit.
- Koli-aiheinen käsikirjasto.

Luontokeskus Ukko on saavuttanut suuren suosion heti kesäkuussa vuonna 2000 tapahtuneen toimintansa käynnistämisen jälkeen. Luontokeskuksen palvelut on mitoitettu 50 000 asiakkaalle vuodessa. Kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana asiakasmäärä oli 70 000-75 000 henkilöä/vuosi.

- Pysyvää näyttelyä uudistetaan suunnitelmakauden loppupuoliskolla teknisen kulumisen vuoksi.
- Luontokeskuspalvelun kehittämisessä keskeisenä tavoitteena on tieteellisen tiedon ja perinnekulttuurin siirtäminen asiakkaiden käyttöön elämyksellisesti ja kasvatuksellisesti tarkoituksenmukaisin menetelmin. Luontokeskuksen näyttelyt ja ohjelmat pyritään tuottamaan kolmena kieliversiona: suomi, englanti ja venäjä.

5.3 Muut opastuspaikat

Ympäristöministeriön hallinnassa oleva Kolin Ryynänen on mahdollinen kehittämiskohde opastuspalvelun hajauttamisessa. Palvelupiste on Kolin kylän keskustassa matkailijavirtojen kannalta edullisella paikalla ja muiden paikallispalvelujen läheisyydessä. Kolin sataman kehittämiseen liittyy erillissuunnitelma sataman palvelurakennuksen toteuttamiseksi. Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa ja toteutusvastuulla olevaan palvelurakennukseen ("Uusi Alamaja") tulisi myös kesä- ja talviajan huippusesonkien opastuspiste, jonka erityiskohderyhminä olisivat vesitse liikkuvat matkailijat ja Ukko-Kolin rinteessä toteutettavien kulttuuri- ja rinnetapahtumien asiakkaat.

- Opastuspalvelun kehittämiseksi tähän asti ympäristöministeriön hallinnassa oleva Kolin kylällä sijaitseva Kolin Ryynäsen palvelupiste on tarkoituksenmukaista siirtää Metsäntutkimuslaitoksen hallintaan ja liittää kansallispuistoon (siirto toteutettiin 1.1.2004). Kolin Ryynäsestä ja sen vieressä sijaitsevasta kansallispuiston polkuverkon alkupisteestä tulisi muodostaa puiston uusi opastuspalvelu-

piste Kolin kylälle. Kylän palvelukeskus profiloituisi kansallispuiston hoitoon ja paikallistalouteen liittyvän tiedon esittelyyn ja paikalliskulttuurin esittelyyn. Sataman opastuskeskus profiloituisi Pielisen vesiliikenteen ja kalastuksen perinteen esittelyyn. Kolin kylän palvelukeskuksen ja Kolin sataman opastuspisteen kehittämisen yhteydessä Metsäntutkimuslaitokselle tulee osoittaa näiden kiinteistöjen ja palvelujen toteuttamiseen tarvittavat voimavarat.

- Opastuspalvelun hajauttamisen yhteydessä Kolin kylälle sijoitettuja muita paikallisia matkailun opastuspalveluja pyritään liittämään yhdessä Lieksan kaupungin ja Kolin paikallisyhteisön kanssa laajemmaksi taloudelliseksi yhteistoimintakokonaisuudeksi.

Kansallispuiston ulkopuolella toimivina opastuspisteinä ovat olleet kuntien ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteishankkeena toteutettu Kolinportin matkailuinfopiste ja ympäristöministeriön hallinnassa oleva Kolin Ryynänen. Puiston yleisesitteitä on lisäksi jaettu Joensuun Carelicumissa, Lieksan Matkailu Oy:n toimipaikassa ja Vuokatin Matkailuinfossa Sotkamossa sekä Metsäntutkimuslaitoksen alueellisilla tutkimusasemilla ja Metsähallituksen Tikankontissa Helsingissä ja Metsähallituksen muissa luontokeskuksissa.

Kansallispuiston etelärajan läheisyydessä sijaitsee Kontiolahden kunnan omistama Herajärven retkeilykeskus Kiviniemi, jonka toimintaa on kehitetty yrittäjäpohjalta retkeily- ja elämys-matkailun palvelupisteeksi. Kiviniemi on Ukko-Kolilta alkavan Karjalan Kierros -reittiverkkoon liittyvän Herajärven Kierros -vaellusreitin tukikohta. Juuan Nunnanlahteen valmistuu vuonna 2003 uusi kivialan informaatiokeskus Suomen Kivikeskus. Luontokeskus Ukon näyttely täydentää Suomen Kivikeskuksen informaatiota.

- Kolin kansallispuiston ja Kontiolahden kunnan yhteistoimintaa pyritään kehittämään siten, että Herajärven retkeilykeskuksena toimiva Kiviniemi voisi toimia puiston eteläpään opastuspaikkana.
- Kolin kansallispuiston yhteistoimintaa pyritään kehittämään Juuan Nunnanlahteen toteutettavan Suomen Kivikeskuksen kanssa ja Kolinportin matkailuinfon kanssa.

5.4 Opasteet ja viitat

Opastustaulut sijoitetaan käytön keskittymiin puiston alueelle. Näitä sijoituspaikkoja ovat puiston sisääntuloväylien rajakohdat (rajaopasteet), Ukko-Kolin piha-alueet, Satama, pysäköintialueet ja teemapolkujen lähtöpisteet (polun teeman kuvaus). Opastustauluihin kiinnitetään kartta- ja tekstimuotoinen aineisto sekä puiston säännöt asiakkaiden näkyville. Opastustaulut ovat osa puiston ympäristökasvatuksellista varustelua. Niitä pyritään sijoittamaan myös puiston ulkopuolelle tarpeellisiin paikkoihin yhteistyössä paikallisten tahojen ja maanomistajien kanssa (esim. puistoon johtavien retkeilyreittien levähdyspaikat, lomakeskukset). Opastustaulut valmistetaan yhtenäisen tyylin mukaan käyttäen aitoja puumateriaaleja.

Kohdeopasteet antavat tietoa paikan ominaisuuksista kuten erikoisesta luonnonmuodostumasta, näköalapaikasta, tutkimuskohteesta tai kulttuurimuistosta. Kohdeopasteita sijoitetaan myös pedagogisten teemapolkujen varsille teeman mukaisille kohteille. Kohdeopasteet valmistetaan pyöreästä puusta karjalaista pylväsaihetta soveltaen.

Tienvarsiopasteet sijaitsevat pääteiden varsilla ohjaten asiakkaita kansallispuistoon ja Luontokeskus Ukkoon. Niiden malli on tiehallinnon standardin mukainen ja niihin hankitaan sijoituslupa tiehallinnolta.

Rajamerkit ja puiston portit liittyvät puiston rajojen näkyvöittämiseen. Kun kansallispuisto edellisellä suunnitelmakaudella oli jatkuvassa laajenemisvaiheessa, rajamerkkejä asennettiin maastoon vain rajoitetusti. Rajojen merkitseminen viedään loppuun tulevan suunnitelmakauden aikana. Puiston rajoille merkittävimpiin tienvarsikohteisiin sijoitetaan "puiston portit" ja niihin liittyvät tervetuloa -kyltit. Puiston portit valmistetaan kaskessa osittain palaneesta puusta.

Reittiviitat uudistetaan suunnitelmakaudella yhtenäisiksi puiston oman tyylin mukaisiksi koko puiston alueella ja viittojen tiedot korjataan. Viittojen uudistamisesta vastaa Metsäntutkimus-

laitos. Viitat ovat joko matalia "ruohonjuuritason" viittoja tai paremmin näkyviä pylväsviittoja. Reittiviitoissa kuvataan reitin tavoitteena oleva kohde (lähikohde ja kaukokohde), sinne tuleva etäisyys ja risteyksen numero. Ukko-Kolin lähialueella reittiviitoitus pyritään toteuttamaan siten, että retkeilijä voi liikkua reiteillä turvallisesti ilman karttaa ja kompassia. Viitoissa käytetään reiteille päätettäviä tunnussymboleja tai teemasymboleja. Viittojen välinen reitti merkitään puihin maalatuilla värimerkeillä, jotta vaeltajat kokisivat reitin turvalliseksi. Viittojen ja karttojen reittimitat yhtenäistetään. Reittiopasteita ylläpidetään selkeän ja turvallisen reitin varmistamiseksi. Kansallispuistoon ei sijoiteta muita kuin puiston omia puistossa retkeilevien asiakkaiden tarpeita palvelevia viittoja. Puiston ulkopuolista yritystoimintaa ei mainosteta kansallispuiston viitoituksella eikä puiston reiteillä.

Opasteiden ja viittojen uudistamisesta ja ylläpidosta kansallispuiston alueella vastaa Metsäntutkimuslaitos.

5.5 Luontopolut

Kansallispuistossa on toteutettu kaksi maasto-opasteet ja pedagogisen oheisaineiston sisältävää luontopolkua, "Kasken kierros" ja "Perinnemaisemapolku". Retkeilijöille ja luonnonharrastajille tarkoitettuja ja ympäristökasvatuksen ohjelmien kehittämiseen liittyviä teemapolkuja toteutetaan suunnitelmakaudella seuraavasti:

- Kolin geologia
- Vaaralehdot
- Perinnerakentaminen
- Taiteilijoiden Koli
- Kulttuurivaellus Kolin historiaan
- Luonnonhoidon polku (Life -polku)
- Luontokilpa

Luontopolut tehdään pysäköintipaikoilta lähteviksi rengasreiteiksi ja ne kohdennetaan monipuoliselle asiakaskunnalle. Kunkin reitin varteen tehdään 10-15 polun teemaan liittyvää kohdeopastetta, joiden sisältö toteutetaan suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

5.6 Ympäristökasvatus ja -harrastus

Ympäristökasvatus-teemaa toteutetaan kaikessa opastusaineistossa ja puistoa koskevassa tiedottamisessa. Puiston hoitoa ja asiakaspalvelua toteutettaessa suositaan vaihtoehtoja, jotka edistävät kestävään kehitykseen ohjaavaa ympäristökasvatusta. Ympäristökasvatuksen aineisto tukee myös luonnonharrastusta.

- Ympäristökasvatusta varten valmistetaan koululaisille ja retkeilijöille kohdennettuja tutkimustietoon perustuvia teemajulkaisuja ja oppaita sekä muuta opetus- ja esittelyaineistoa.

Kansallispuiston opetuskäyttö on keskitetty luontokeskukseen ja teemapoluille. Opetuskäyttö toteutetaan pääosin leirikoulupalvelujen yhteydessä. Puiston opetuskäytön tavoitteena on lisätä oppilaiden tietoa vaaraluonnosta ja kaskikulttuurista oppimiseen kannustavassa luonto- ja kulttuurielämyksiä tuottavassa ympäristössä. Opetuskäyttöä kehitetään yhdessä opetusalan sidosryhmien ja erityisosaajien kesken.

- Kansallispuistossa toteutettavaa leirikoulupalvelua kehitetään. Kehittämisessä pyritään soveltamaan ja tuomaan esille Koliin liittyvää tutkimustietoa. Opetuskäyttöä toteutetaan oppilaitosten Kolivierailujen yhteydessä ja erillisinä kouluille tarjottavina ohjelmina.
- Leirikoulutoiminnassa Metsäntutkimuslaitos luo ja varaa fyysiset puitteet toiminnalle, tuottaa pedagogista aineistoa puiston tietopankkien ja tutkimustiedon pohjalta ja tukee toiminnallisesti puiston

muuta käyttöä ohjaamalla varsinaisia leirikoulupalvelujen toteuttajia. Varsinaisesta opetuksesta vastaavat leirikoulujen mukana olevat opettajat ja tehtävään erikoistunut toimintaverkosto.
- Leirikouluohjelmissa otetaan huomion lähialueen matkailuyrittäjien tarjoamat tukipalvelut.

5.7 Painotuotteet ja muu tiedotusaineisto

Metsäntutkimuslaitos valmistaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa kansallispuistosta laajan valikoiman painettua informaatiota eri asiakasryhmien tarpeisiin.

Metsäntutkimuslaitoksen valmistamia ja ylläpitämiä painotuotteita ovat seuraavat:

Yleisesitteessä (suomi, ruotsi, englanti, saksa) kuvataan tiiviisti puiston luontoa, kulttuuritaustaa, palveluita ja sääntöjä. Sen tietosisältöä täydentävät majojen **vieraskansiot** ja **opastustaulujen aineistot sekä retkeilykartoissa kansallispuistoa kuvaavat tiedot**. Yleisesite ja muu ilmainen tiedotusaineisto pidetään ajan tasalla ja uusia kieliversioita (venäjä, espanja) otetaan käyttöön tarpeen mukaan.

Puiston taustajulkaisu "Kolin Perintö – kaskisavusta kansallismaisemaan" valmistui vuonna 2000 Metsäntutkimuslaitoksen, Geologian tutkimuskeskuksen ja laajan tutkijaverkoston yhteistyönä. Taustajulkaisusta otetaan uusi ajantasaistettu painos, kun vanha painos on käytetty loppuun.

Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa valmistettavat painotuotteet ovat seuraavat:

Kolin opas -matkailuopasjulkaisu on loppuun käytetty jo 1990-luvun alussa. Matkailijoille ja retkeilijöille suunnattu tiivis opaskirjanen uudistetaan yhteistyössä paikallisyhteisön kanssa.

Koli-lehti pyritään toimittamaan yhteistyössä paikallisyhteisön kanssa 2-3 kertaa vuodessa. Lehdessä kerrotaan mm. Kolin kylän historiallisia tapahtumia, muistitietoja sekä sesongin ajankohtaisia aiheita Kolin luonnosta, kulttuurista ja palveluista.

Kolin matkailukartta on valmistunut paikallisten toimijoiden yhteistuotantona vuonna 1999. Kartan painos on loppunut ja se on ajantasaistettuna uudistettava vuonna 2003.

Kolin geologinen retkeilykartta on tekeillä Geologisen tutkimuskeskuksen tuotantona. Kartta kuvaa mittakaavassa 1:20 000 Kolin alueen retkeilyreittejä ja maaperää ja sisältää myös kallioperätietoa ja erillisen opaskirjan.

Muut tiedot ja julkaisut:

Internet-kotisivut esittelevät Kolin kansallispuistoa monipuolisesti koli.metla.fi -porttaalin kautta internetissä (http://koli.metla.fi). Sivujen ylläpidosta ja kehittämisestä varstaa Metsäntutkimuslaitos. Sivuja on nykyisellään noin 200 ja ne linkittyvät yhteen Metlan, Metsähallituksen, Pohjois-Karjalan, Lieksan ja Kolin toimijaverkoston vastaaviin sivustoihin. Kolin kansallispuiston sivustoja on valmistettu yhteistyössä opetuslaitosten kanssa EU/ESR -rahoitteisessa hankkeessa "Oppilaslähtöistä luontomediaa Kolilta". Kotisivuja pyritään uudistamaan ja pitämään ajan tasalla. Kotisivuista tuotetaan kieliversiot opastustoiminnan kieliohjelman mukaan. Sivustoille viedään myös Kolin kansallispuistoon liittyvää sähköisessä muodossa olevaa tutkimustietoa kuten opinnäytetöitä ja tutkimusjulkaisuja.

Kansallispuiston paikkatietojärjestelmää kehitetään paitsi tutkimuksen niin myös opastus- ja opetustoiminnan keskeiseksi tietovarastoksi. Tietojärjestelmän rungon muodostavat kansallispuiston perusselvitykset. Tietojärjestelmään luodaan käyttöliittymä, jonka avulla asiakkaat voivat luontokeskuksessa ja kotonaan tarkastella havainnollisesti aiemmin kerättyä tietoa ja myös tallentaa tietojärjestelmään omia havaintojaan. Tietojärjestelmän kehittämisestä vastaa Metsäntutkimuslaitos.

Diasarjoja ja teemoitettuja digitaalisia mediaohjelmia kehitetään ja esitetään luontokeskuksen asiakkaille. Ohjelmat kuvaavat puiston luontoa ja kulttuuritaustaa sekä siellä saatavia elämyksiä. Myös muita kansallisia puiston profiiliin sopeutuvia aiheita ja muiden kansallispuistojen esittelyjä voidaan esittää. Kuvaohjelmat suunnataan sekä matkailija-asiakkaille että leirikouluille. Ohjelmien kehittämisestä vastaa Metsäntutkimuslaitos yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Ajankohtaistiedotteita ja Kansallispuisto tiedottaa -lentolehtistä toimitetaan tiedotusvälineille ja paikallisyhteisön käyttöön aina kun tiedottamiseen on tarvetta. Tiedotteista vastaa Metsäntutkimuslaitos.

Koli-merkki valmistetaan yhteistoiminnassa eri osapuolten kanssa siten, että merkkiä voivat käyttää Metsäntutkimuslaitoksen lisäksi muutkin kansallispuistossa toimivat yhteisöt ja muut Kolin matkailualueen toimijat. Merkin tulee kuvata Kolin alueen arvopohjan tärkeimpiä teemoja.

6. Palvelurakenne, varustus ja puiston käyttö

6.1 Kehittämisen periaatteet

Kolin kansallispuistossa on erittäin monipuolinen palveluvarustus luonto- ja kulttuurimatkailua, retkeilyä, kasvatus- ja opetustoimintaa ja tutkimusta varten. Nykyinen noin 100 000 vuotuista matkailijaa palveleva matkailun palvelurakenne esitetään kuvassa 4. Laajimmat palvelujen kehittämisen investoinnit ovat kohdistuneet matkailun infrastruktuuriin, jota on kehitetty Kolilla yli 100 vuoden ajan.

Suunnitelmakaudella kehitetään seuraavia palvelukeskuksia:

- Ukko-Kolin palvelukeskus
- Kolin kyläkeskus
- Kolin perinnepihat
- Satama
- Rinnekeskus
- Herajärven perinnepihat

Koska Kolin matkailualueelle tulevaisuudessa mahdollisesti kehitetään uutta palveluvarustusta, lähtökohtana on sijoittaa mahdollisimman monet palvelut sopivalle alueelle puiston ulkopuolelle. Puistolle valmistetaan kestävän matkailun kehittämissuunnitelma, joka ottaa huomioon puiston liittymisen Kolin ja Pielisen matkailualuekokonaisuuteen. Suunnitelmassa noudatetaan Euroopan Puistoliiton suosittelemia periaatteita (Sustainable Tourism Charter). Suunnitelmassa sovelletaan seuraavia periaatteita.

- Tavoitteena on kehittää Kolin kansallispuistosta kestävän luonto- ja kulttuurimatkailun mallialue, jossa tapahtuvalla toiminnalla on heijastusvaikutuksia paikallisyhteisöön ja myös muihin vastaavan tyyppisiin luonto- ja kulttuurimatkailun kohteisiin.
- Kolin kansallispuiston matkailupalvelujen mitoituksessa matkailijamäärien arvioidaan kasvavan nykyisestä enintään 50 % vuoteen 2010 mennessä. Suunnitelmakauden lopussa puistossa vierailisi silloin 150 000 matkailijaa. Tämän lisäksi osa matkailijoista oletettavasti vierailisi puiston ulkopuolisissa Kolin alueen muissa palvelukohteissa, jolloin koko Kolin matkailualueen asiakkaiden mitoitusennuste voi olla tätä suurempi.
- Kansallispuiston sisällä toimivat yritykset ovat saaneet Metsäntutkimuslaitoksen toimiluvan ja sitoutuvat valmistamaan ympäristölaadun kehittämissuunnitelman. Sen arvioinnista vastaa Metsäntutkimus-laitoksen ja paikallisyhteisön muodostama laaturaati. Suunnitelmassa yritys asettaa itselleen kehittämistavoitteita ja määrittelee niiden toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet ja kustannusarvion. Suunnitelma tarkastetaan ja uudistetaan joka toinen vuosi. Suunnitelman toteutumisesta tiedotetaan yleisölle ja muille toimijoille vuosittain.

Eduskunnan lausuman ja asetuksen (674/1991) 7 § 1 momentin säännöksen mukaan Kolin kansallispuiston alueella sijaitsevat matkailupalvelujen ja rinnetoimintojen alueet ja toiminnat turvataan Kolin kansallispuistoa toteutettaessa. Säännös on otettu huomioon kaikessa matkailupalvelujen kehittämisen suunnittelussa. Asetuksen 7 § 2 momentin mukaan matkailuyrittäjien kanssa tehdyt vuokrasopimukset pysyvät voimassa niiden sovitun kestoajan. Sopimuksia voidaan sopijapuolten niin päättäessä jatkaa.

- Matkailuyritysten vuokrasopimuksia mahdollisesti uusittaessa suunnitelmakaudella otetaan huomioon matkailupalvelujen turvaaminen osana kansallispuiston palvelurakennetta. Samalla varmistetaan, että yritystoiminnan harjoittajat sitoutuvat toimimaan kansallispuiston perustamistavoitteiden mukaisesti.

Matkailijoiden pääjoukko vierailee Ukko-Kolilla ja sen välittömässä läheisyydessä. Yli 1 km etäisyydellä Ukko-Kolilta retkeilee suunnitelmakauden alussa vain alle 10 % asiakkaista. Suunnitelmakaudella kauempana puistossa olevissa kohteissa toteutetaan ympäristökasvatukseen,

luonnonharrastukseen ja puiston hoitoon liittyviä tapahtumia, matkailijapalvelujen varustusta kohennetaan ja perinneympäristöihin liittyviä erityiskohteita avataan. Näin asiakasmäärien voidaan arvioida kasvavan myös kaukokohteissa merkittävästi, jopa yli kolminkertaiseksi nykyiseen määrään verrattuna.

Luontokeskus Ukossa vieraili suunnitelmakauden alussa noin 72 000 asiakasta vuodessa. Vierailuista noin 65 % tapahtui lomakausina (1.3.-15.4. ja 15.6.-30.8.). Luontokeskus palvelee tyydyttävästi noin 1000 asiakasta päivässä. Suunnitelmakauden alussa vierailujen maksimipäivä on ollut juhannuspäivä, jolloin Luontokeskuksen asiakkaiden määrä ylittää 1300 henkilöä/vuorokausi. Tämän ylittävä asiakasmäärä kuormittaa kohtuuttomasti paitsi luontokeskusta myös pysäköintipaikkoja, lähikuljetusjärjestelmää (kiskohissi) ja maastoa Ukon alueella. Myös on otettava huomioon, että suomalaiset asiakkaat eivät ole tottuneet luontokohteissa näin suuriin kävijämääriin, jonka vuoksi vierailijoiden keskinäinen sietokyky on koetuksella tungoksessa.

- Matkailijavirtoja pyritään ohjaamaan eri keinoin siten, että kestävän käytön edellytykset tulisivat kaikilta osin otetuksi riittävästi huomioon. Tämän vuoksi erilaisia palveluja pyritään suuntaamaan ja ajoittamaan siten, että asiakasmäärän lisäys tapahtuisi ensisijaisesti lomakausien ulkopuolella. Palvelujen avulla pyritään pidentämään asiakkaiden viipymää kansallispuistossa ja Kolin alueella.
- Kestävän matkailukäytön suunnitelman tavoitteet ja vaikutukset julkistetaan asiakkaille. Puiston varustetaso pyritään toteuttamaan mahdollisimman kestävällä tavalla. Kestävyyttä turvaavia toimenpiteitä toteutetaan suunnitelmaan perustuen. Näitä ovat mm. seuraavat:

    - Eriytetään puiston kulttuurivyöhykkeelle sijoittuva hyvin varustettu ja huollettu palvelukeskusten alue ja sitä ympäröivä päiväretkialue puiston luontovyöhykkeen suojatuimmista osista.
    - Maaston kulumista estetään sopivilla rakenteilla (portaat kuluneissa jyrkänteissä, suurkäytön kohteilla pinnoitetut polut, aidat kulun ohjaukseen) ja opastetulla käytön ohjauksella.
    - Rakennukset tehdään aidoista ja kestävistä paikallisista materiaaleista. Säilytetään tarpeellisten rakennusten taso huolloin ja peruskorjauksin.
    - Nuotiopaikat sijoitetaan puhtaan juomaveden ja vesimaiseman/sammutusveden lähelle ja matkailijoille osoitettujen vesipaikkojen laatua valvotaan säännöllisesti.
    - Huoltojärjestelmistä kehitetään taloudellisia ja ekologisesti tehokkaita pyrkien vähentämään puistossa kertyvän jätteen määrää (vesi, viemäröinti ja jätteiden keruu/poisto ja kierrätys).
    - Puiston tulipaikoilla käytettävä polttopuu otetaan kaskista ja ennallistamistoimista.
    - Maiseman arvoa heikentävä näköalapaikkojen umpeenkasvu torjutaan varovaisella maisemanhoidolla.
    - Neuvonnalla ja opastuksella ohjataan asiakkaita omatoimiseen ja vastuulliseen luonnon ja palvelujen käyttöön.

Asiakkaiden tulee kokea puisto turvalliseksi vaikka kyseessä on vaikeakulkuinen vaaraluontoa ja -kulttuuria esittelevä kansallispuisto. Reitit eivät saa olla vaarallisia ja niiden opasteiden on oltava selkeitä ja riittäviä. Palo- ja pelastuspalvelujärjestelmän on oltava kunnossa ja hyvin tiedotettuna asiakkaille. Pelastussuunnitelmaa harjoitellaan säännöllisesti.

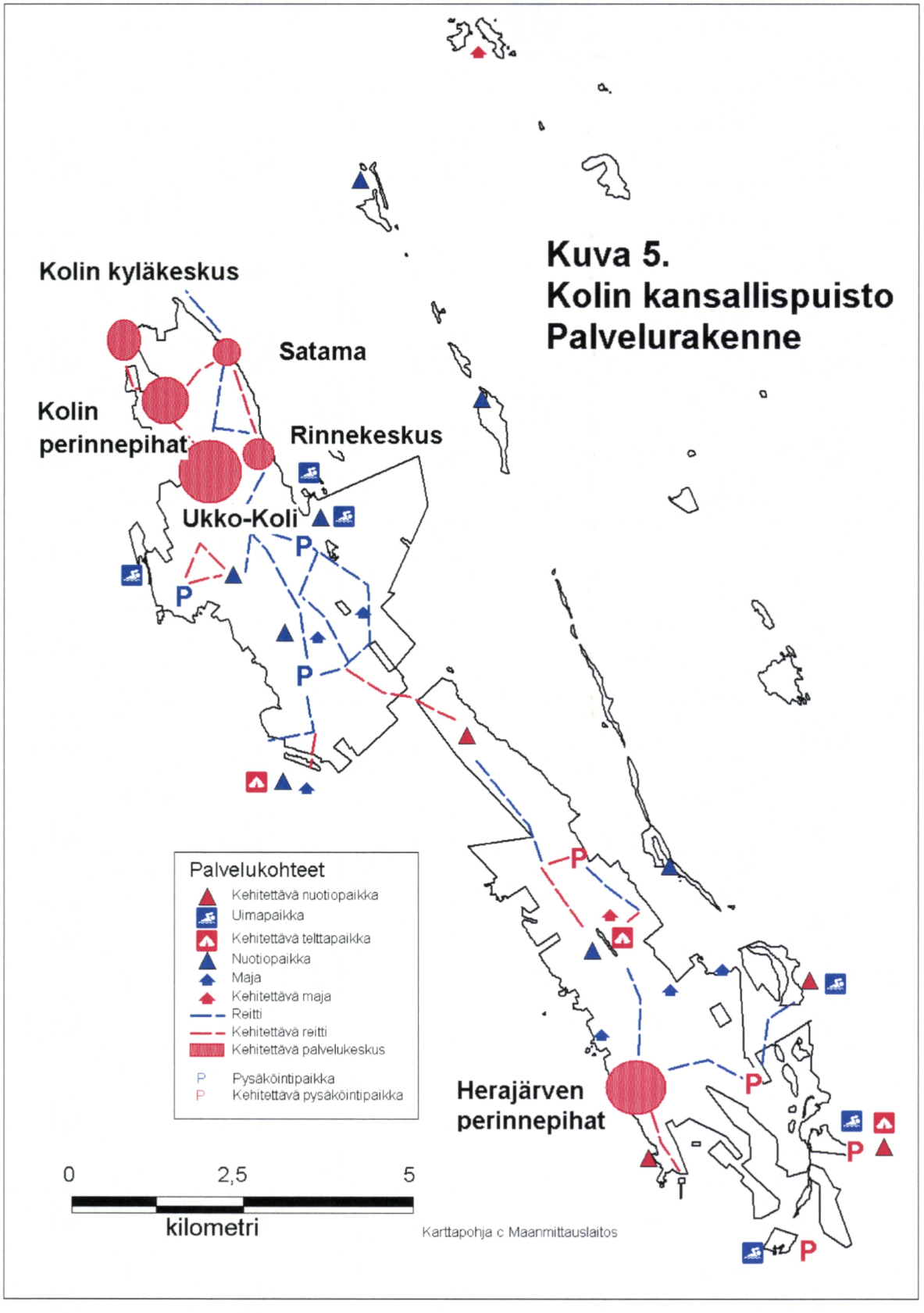

Kuva 5. Kolin kansallispuiston palvelurakenne.

6.2 Ukko-Kolin palvelukeskus

Ukko-Kolin palvelukeskus on kansallispuiston matkailu- ja opastuspalvelujen ja ympäristökasvatuksen ja kokouspalvelujen keskus ja retkeilyreittien solmukohta. Se sisältää seuraavat rakenteet: Luontokeskus Ukko, Hotelli Koli, pysäköintialueet ja lähikuljetushissi, savusauna, telemasto ja huoltorakennus. Ukko-Kolin palvelukeskuksesta on välitön yhteys (rinteet, tuolihissi) Ukko-Kolin laskettelu- ja hiihtokeskukseen (Rinnekeskus). Hotelli ja luontokeskus sijaitsevat Ukko-Kolin Yläpihalla samassa pihapiirissä ja ne muodostavat yhtenäisen arkkitehtonisen kokonaisuuden. Ukko-Kolin palvelukeskus on liittynyt Kolin alueen vesi- ja jätevesihuollon järjestelmään valtion omistamalla vesi- ja viemäriputkistolla.

Luontokeskus Ukko

Luontokeskus on Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa ja hoidossa toimiva monipuolinen palvelukeskus, joka sisältää seuraavat toiminnot:

- Opastuspalvelut, kansainvälinen matkailuinfo ja palvelumyynti (puiston majavaraukset, opastusmateriaali, Kolia koskeva kirjallisuus ja julkaisut),
- ympäristökasvatukselliset ohjelmat ja tietopankit (dia- ja mediaohjelmat, leirikoulupalvelut, käsikirjasto),
- kongressipalvelut ja kokoushuoneet, sekä
- luontokauppa (luomukahvio ja paikallisten käsityötuotteiden, luomutuotteiden ja luonto- ja tutkimusjulkaisujen esittely- ja myyntipalvelu).

Luontokeskuksen kokous- ja kongressipalvelut toteutetaan Metlan, Hotelli Koli Oy:n ja Ukko-Kolin Ystävät ry:n yhteistyönä. Kongressien järjestäjinä toimii verkostomuotoisesti edellisten kanssa myös muita toimijoita. Eräät kongressijärjestäjät toimivat itsenäisesti siten, että ne vuokraavat vain kokoustilan ja hankkivat tai järjestävät omat kokouspalvelunsa itse.

- Palvelujen kehittämisessä pyritään vaikuttamaan asiakasvirtojen tasoittumiseen vuoden eri jaksoille. Luontokeskus pidetään avoinna ympäri vuoden ja myös viikonloppuisin ja juhlapyhinä käytettävissä olevien voimavarojen mukaan.
- Luontokeskus Ukon käyttöä erityisesti kotimaisten ja kansainvälisten kokousten ja tapahtumien toteutuspaikkana kehitetään. Kokouskäytön toteutuksessa ja ajoituksessa otetaan huomioon paikalla toimivan palveluhenkilöstön työllisyysnäkökohdat.
- Luontokeskuksen opastuspalvelut järjestetään myös kongressien toteutusaikoina riittävällä palvelutarjonnalla.

Hotelli Koli

Hotelli Kolin rakennuskiinteistö on keskeinen osa valtion omistamaa kansallispuiston palveluvarustusta. Hotellitoiminnat on ulkoistettu vuokraamalla hotelli- ja ravintola edellisellä suunnitelmakaudella alan liiketoimintaa varten yrittäjänä toimivalle Hotelli Koli Oy:lle. Hotellin vuokrasopimus on voimassa vuoteen 2013.

Hotelli Kolin kiinteistön hoito- ja kunnossapito toteutetaan nykyisin sopimuspohjaisesti Hotelli Koli Oy:n vastuulla olevilla kiinteistön hoidon toimenpiteillä. Rakennuksiin liittyvistä peruskorjauksista päättää ympäristöministeriö. Rakennusten ja rakennelmien ylläpitoon ja käyttöturvallisuuteen liittyvät kehittämiskohteet ovat Metsäntutkimuslaitoksen päätettäviä.

- Suunnitelmakauden aikana selvitetään mahdollisuus ja tarve siirtää Hotelli Kolin kiinteistö valtion jonkun muun laitoksen hoitovastuulle.

- Hotellirakennuksen laadullisia parannuksia toteutetaan tarpeen mukaan. Hotellin kiinteistön kehittäminen tulee sopeuttaa kansallispuiston suojelutavoitteisiin ja Ukko-Kolin palvelukeskuksen arkkitehtoniseen kokonaisuuteen.
- Ukko-Kolin palvelukeskuksessa Hotellin vieressä vuokra-alueella toteutetaan lasten leikkipaikka leikkipaikkojen turvanormiston mukaiseksi. Leikkipaikalla pyritään antamaan lapsille kasvatuksellisia virikkeitä, jotka sisällöllisesti liittyvät Kolin luontoon ja kulttuuriperintöön.

Hotelli Koli Oy:n hotelli ja ravintolapalvelua käytti vuonna 2001 noin 70 000 asiakasta. Hotellin yhteydessä toimii myös retkeilijöiden ohjelmapalvelua, välinevuokrausta ja retkeilijöiden huoltopalvelua toteuttava Retkitupa, jonka toiminnasta vastaa Hotelli Koli Oy:n alivuokralaisena toimiva alan palveluyritys. Hotelliyrityksen omana kehittämishankkeena tarkastellaan Hotellin Pielisen puolen näköalaterassin rakentamista.

- Yritystoimintana tapahtuva hotellipalvelujen kehittäminen tulee sopeuttaa kansallispuiston tavoitteisiin.
- Kansallispuiston toteutuksessa ja kehittämisessä pyritään turvaamaan Hotelli Kolin nykyinen toiminnan
  taso ja laajuus. Kehittämishankkeiden suunnitelmat valmistetaan yhteistyössä eri osapuolten kesken.

Muut Ukko-Kolin palvelut

Ukko-Kolin palvelukeskus sisältää edellisten lisäksi seuraavat palvelut ja erityiskohteet:

- Pysäköinti ja lähikuljetusjärjestelmä (kiskohissi)
- Nähtävyydet; Uhrihalkeama, näköalapaikat, Järnefeltin muistomerkki
- Ulko-opasteet
- Telemasto ja huoltorakennus
- Savusauna

Savusaunan ympäristöä ja siihen liittyvän muinaismuistolain mukaisen kohteen, Uhrihalkeaman, aluetta pyritään kehittämään yhtenäisenä myyttiperintöä korostavana erityissuojelukohteena. Alueelle suojelua ja nähtävyyskäyttöä varten laaditaan yhteistyössä museo- ja ympäristö-viranomaisten kanssa erityissuunnitelma. Savusaunaa voidaan käyttää retkeilijöiden levähdys- ja huoltotilana.

Kansallispuiston huoltopalvelun (näyttelyvalmistelu, huollon sosiaalitilat) käytössä on osa Ukko-Kolin palvelukeskuksessa sijaitsevan huoltorakennuksen (ns. radiomaja) tiloista. Radiomaja kuuluu Ukko-Kolin palvelukeskuksen vesi- ja viemäriverkon piiriin ja on rakennuksena hyväkuntoinen. Radiomajalla tehdään lämpöä ja vettä vaativat huoltotoimet ja säilytetään kuivaa tasalämpöistä säilytystilaa tarvitsevat arkistot ja tutkimusnäytteet. Rakennuksessa on myös vaatimaton majoitustila tilapäisille työntekijöille.

- Radiomajan tiloja käytetään puiston huolto- ja retkeilijäpalveluun suunnitelmakauden ajan.

Muiden edellä mainittujen palvelujen kehittäminen käsitellään jäljempänä omassa asiayhteydessään.

6.3 Kolin kyläkeskus

Suunnitelmakaudella Kolin kansallispuiston palvelut laajenevat Kolin kylälle, jonka läpi kulkee nykyisin (v. 2002) noin 120 000 matkailijaa vuodessa. Palvelukeskuksena tulee toimimaan kansallispuistoon liitettävä Kolin Ryynäsen kulttuuritalon ja kansallispuistoon kuuluvien tai sopimuksilla käyttöön saatavien muiden kiinteistöjen muodostama kokonaisuus, joka sisältää seuraavat palvelut:

- Opastuspalvelut
- Kahvilapalvelut
- Taiteilijaresidenssi
- Näyttelytilat
- Kolin kotiseutumuseo
- Majoitus- ja huolto- ja varastotilat retkeilijöille ja henkilöstölle
- Kokoustilat
- Pysäköintitilat
- Puiston portti ja kulkureitti Kolin perinnepihoille (Mattila-Ollila-Vaarala)

Palvelukeskuksella pyritään muodostamaan nykyistä tiiviimpi yhteys Kolin kylän ja kansallispuiston välille. Kolin kyläkeskuksen kehittäminen toteutetaan yhteistyössä paikallisten sidosryhmien ja yritysten kanssa. Kyläkeskuksessa esitellään painotetusti puistossa tapahtuvaa aktiivista toimintaa kuten puiston hoito-ohjelmia ja erilaisia kulttuuriaiheita ja puiston työllistävää ja elinkeinoja tukevaa vaikutusta. Keskuksen profiilia kuvaavana työnimenä käytetään "Kolin Life-Keskus". Keskuksen kehittämiseen pyritään hankkimaan tukea EU/Life rahastosta.

Kolin Ryynäsen taiteilijaresidenssiä ja näyttelytilojen käyttöä kehitetään yhteistyössä Kolin Kulttuuriseura ry:n ja Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan kanssa. Kotiseutumuseon rakennus on vuokrattu Kolin Kotiseutuyhdistys ry:lle, joka pitää siellä omistamaansa aineistoon perustuvaa näyttelyä. Museon sisältöä ja käyttöä kehitetään yhteistyössä Kolin Kotiseutuyhdistys ry:n ja Pohjois-Karjalan Museon kanssa. Kolin kyläkeskuksen opastustoimintaa kehitetään yhteistyössä Ukko-Kolin Ystävät ry:n, kuntien sekä paikallisten ja maakunnallisten matkailun markkinointiyhteisöjen kanssa.

Kolin Ryynäsen kahvilapalvelujen ja majoituspalvelujen tilat on vuokrattu paikalliselle yrittäjälle näitä palveluja varten ja toimintaa voidaan edelleen jatkaa ja kehittää samalta pohjalta. Majoitustilojen ja kokoustilojen käyttöä pyritään kehittämään erityisesti yhteistyössä ympäristökasvatuksen yhteisöjen kanssa.

Pysäköintialueen ja kansallispuistoon suuntautuvan reittiyhteyden ja opastuspalvelujen kehittämisellä pyritään kohottamaan kansallispuiston uuden Kolin kyläkeskuksen asiakasmäärä nykyisestä noin 10 000 henkilöstä (arvio Kolin Ryynäsen asiakkaista vuonna 2004) suunnitelmakaudella kolminkertaiseksi. Uuden palvelukeskuksen kehittäminen edellyttää, että Metsäntutkimuslaitokselle osoitetaan sitä varten tarvittavat voimavarat.

6.4 Kolin perinnepihat

Kansallispuiston pohjoinen perinnekeskus, Kolin perinnepihat, koostuu kolmesta entisestä maatilan talouskeskuksesta (Mattila, Ollila ja Vaarala). Näistä Vaarala ja Ollila olivat Kolin kylän vanhimpia 1750-luvulla "Korpi-Jaakko" Steniuksen aikaan perustettuja maatiloja ja Mattilan talouskeskus Kolin polkujen risteykseen perustettu paikalliskulttuurin ja korkeakulttuurin kohtauspaikka. Pohjoiseen perinnekeskukseen sijoittuu myös Vaaralan talon läheisyyteen vuonna 1936 rakennettu Metsäntutkimuslaitoksen toimipaikka (Metsänvartijan talo) ja siellä toimivat kansallispuiston toimisto sekä tutkimuksen kenttätöiden tukikohta ja huollon palvelut.

Kolin perinnepihat sijoittuvat Natura -alueen sisälle kansallispuiston kulttuurivyöhykkeeseen. Alueella on kaskikulttuurin reliktimaisema edelleen tyypillisimmillään ja alueelle sijoittuvat myös vuodesta 1994 alkaen vuosittain poltetut ja viljellyt uudet kaskialueet.

Kolin perinnepihojen rakennuskanta kunnostetaan 250 vuoden asutusjaksoa esitteleväksi kokonaisuudeksi. Alueen luonnonhoidossa voidaan käyttää peltolaidunnusta ja myös metsälaidunnusta. Perinnepihojen esittelyä ja käyttöä kulttuurikohteina ja kulttuuritapahtumien toteutus-

paikkoina edistetään. Museaalisten kohteiden toteutusta edistetään yhteistyössä Pohjois-Karjalan Museon ja ympäristökeskuksen kanssa.

Kolin perinnepihojen kokonaisuuteen kehitetään seuraavat palvelut:

- Kolme monimuotoista perinnepihaa, niiden tarvitsemat huoltoreitit ja pihojen väliset polkuyhteydet.
- Kaski- ja maatalouskulttuurin eri vaiheita esitteleviä museaalisia näyttelyitä vanhoihin rakennuksiin (Mattilan ja Ollilan navetat, aitat) ja pihoihin.
- Leiri- ja nuotiopaikat retkeilijöille ja ympäristökasvatuksellisille leireille.
- Majoitustilat ja toimintatilat kulttuuritapahtumien toimijoille, tutkijoille ja kansallispuiston henkilöstölle.
- Opasteet ja teemapolut.
- Pysäköintialue Ollilan huoltotien varteen.
- Metlan toimipaikan toimistotilat, tutkimustilat (sääasema), tarkoituksenmukaiset huoltotilat ja varastot sekä toimipaikan tietoliikenneyhteydet

Metsäntutkimuslaitoksen toimipaikan palvelut

Metsäntutkimuslaitoksen Kolin toimipaikka palvelee Kolin kansallispuiston tutkimuskäyttöä ja sijaitsee Vaaralan aholla. Toimipaikan yhteydessä tutkijoiden käytettävissä on kaksi majoitushuonetta (5 vuodepaikkaa), atk-välineet, paikkatietojärjestelmä, sähköiset tietoliikenneyhteydet sekä huolto- ja varastotilat. Muita erillisiä tutkimusta palvelevia rakennuksia ei puistossa suunnitelmakauden alussa ole.

Maastossa on joillakin tutkimuskohteilla tutkimuslaitteita ja rakenteita (valaistus, keruuastioita, pyydyksiä, merkkipaaluja, sähköjohtoja).

- Metsäntutkimuslaitos rakentaa tutkimuksen kenttätöiden tukikohdan kehittämiseksi näytteiden esikäsittelytilat ja havainnoinnin laitetilat Kolin toimipaikkaan. Olemassa olevia rakennuksia ja rakenteita ylläpidetään suunnitelmakaudella niiden palvelukyvyn turvaamiseksi. Digitaalisen tiedonsiirron verkkoa kehitetään teknisten vaatimusten ja mahdollisuuksien mukaan. Sähköisessä muodossa olevaa tietopalvelua ja sen perustana olevaa tietopankkia kehitetään koko suunnitelmakauden ajan.

Metsäntutkimuslaitos toteuttaa huoltopalvelua puiston henkilö- ja yritysasiakkaille.

- Henkilöasiakkaille suunnattava puiston perushuolto (tulipaikat, jätehuolto, reittihuolto) on asiakkaille maksutonta edellyttäen, että Metsäntutkimuslaitos saa sen toteuttamiseen tarvittavat budjettivarat. Yrityksille ja muille sidosryhmille eri toimintojen ja tapahtumien yhteydessä tilauksesta toimitetut huoltopalvelut (polttopuut, jätehuolto, tavarakuljetus, tilapäisrakenteet, retkipalvelut jne.) ovat maksullista palvelua, jota tehdään Metsäntutkimuslaitoksen asiakasrahoitteisen toiminnan periaatteella.

Huoltokeskuksessa on 16 m2 lämmin tila, josta puuttuu ilmastointi, sekä noin 120 m2 kylmää varasto- ja työtilaa. Huoltokeskus ei sovellu nykyisellään tulitöihin (esim. hitsaukset) tai puutöiden tekemiseen, maalaukseen tai muuhunkaan vaativampaa välineistöä tai lämmintä tilaa edellyttävään huolto- ja korjaustoimintaan.

- Metsäntutkimuslaitos kehittää huoltokeskusta sen nykyisissä tiloissa siten, että tiloista saadaan työsuojelun vähimmäistavoitteet täyttävä toimintapaikka. Huoltokeskuksen toimintoja siirretään sopivin osin Kolin kylän palvelukeskukseen.
- Pääosa huolto- ja korjauspalveluista ja rakenteiden valmistelupalveluista ostetaan ulkopuolisilta toimittajilta tarkoitusta varten osoitettavilla voimavaroilla. Metsäntutkimuslaitos ostaa ja käyttää paikallista yrittäjämuotoista huoltopalvelua erilaisiin lumityö-, polttopuuhuolto- ja jätehuoltotehtäviin.

6.5 Satama ja muut venepaikat

Kolin kansallispuiston satama

Kolin kansallispuiston pohjoispäähän Pielisen rannalle sijoittuu yksi Pielisen vanhimmista laivarannoista, jota 1930-luvulta alkaen on kutsuttu satamaksi. Satamaa uudistetaan vuosina 2003-2004. Sataman kautta Kolille saapuu nykyisin (v. 2002) vuosittain noin 10 000 vierasta. Sataman kehittäminen mahdollistaa sen asiakasmäärän kaksinkertaistumisen suunnitelmakauden aikana.

Sataman varusteista osa on Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevaa valtion omaisuutta, osa on Tiehallinnon hallinnassa olevaa valtion omaisuutta ja osa yksityisten yritysten ja Järvisuomen Uittoyhdistyksen hallinnassa olevaa omaisuutta. Sataman uudistuksen yhteydessä satamaan sijoittuu myös Lieksan kaupungin omistamia palvelurakenteita. Ympäristöministeriö on vahvistanut sataman kehittämisen yleissuunnitelman vuonna 2001. Suunnitelman mukaan satamaan tulee seuraava palveluvarustus:

- Autolauttalaituri (kunnostettu entinen)
- Laivalaituri (uusi)
- Vierasvenelaituri (uusi, 8 suojapaikkaa + 10 kylkikiinnityspaikkaa)
- Kalastajien ja puiston huoltolaituri (uusi)
- Kalastajien tukikohta (uusi), puiston venevaja (kunnostettu entinen), yrittäjän venevajat (entinen, 2 kpl)
- Kotivenesatama paikallisille asukkaille ja mökkiasukkaille (uusi, 24 paikkaa)
- Telaveneranta soutuveneille (uusi, 25 paikkaa)
- Veneiden laskuluiska (uusi)
- Tie ja pysäköintialueet matkailijoille ja paikallisille veneenpitäjille (kunnostettu entinen, 37 paikkaa)
- Palvelurakennus "Uusi Alamaja" huoltorakennuksineen (uusi)
- Vesi- ja viemäröintijärjestelmä ja sähkölinja (uusi)
- Uimaranta pukukoppeineen ja sillakkeineen (uusi)
- Kävelysilta ja kevyen liikenteen polku kylän suuntaan (uusi)
- Opasteet ja aluevalaistus (uusi)
- Maisemarakenteet (uusi)
- Uittopalvelut (entinen)

Sataman uuteen palvelurakennukseen tulee opastuspiste ja kahvila/ravintola 40 hengelle. Rakennuksen yläkertaan tulee kokoustila ja näyttelytila, jossa esitellään Pielisen vesiliikennekulttuuria. Rakennuksen alakertaan tulee veneilijöiden ja uimarannan käyttäjien sauna/pesutilat ja välinehuoltotilat. Palvelurakennus tulee olemaan Metsäntutkimuslaitoksen hoidossa ja hallinnassa.

- Sataman palvelukeskuksen palvelut pyritään toteuttamaan sopimuspohjaisesti ja mahdollisuuksien mukaan ympärivuotisesti yhteistoiminnassa paikallisten yrittäjien ja kumppanien kanssa.
- Sataman palveluvarustuksen hoito ja kunnossapito pyritään toteuttamaan yhteistyössä Lieksan kaupungin kanssa.
- Uittosäännön mukainen toimintapaikka säilytetään Kolin satamassa. Toimintapaikan rajaus ja alueen eri toimintojen yhteensovittaminen sovitaan eri toimijoiden ja Järvi-Suomen Uittoyhdistyksen kesken.

Muut venepaikat ja rantautumispaikat

Puiston pohjoisosassa Pielisen rannoilla eri paikoissa tilapäisillä luvilla tai luvatta pidetyille yksityisille veneille osoitetaan pitopaikka uudessa Kolin sataman pienvenerannassa. Voimassa olevat maaoikeuksiin perustuvat veneenpitopaikat säilyvät sen mukaan kuin veneenpitäjät osoittavat venepaikkaoikeutensa muualla puiston alueella. Luvatta pidetyt veneet ja tuntemattomat veneet poistetaan kansallispuistosta yhteistyössä kuntien viranomaisten kanssa.

- Veneiden pidon järjestämisestä Kolin satamassa Metsäntutkimuslaitos tekee sopimuksen Lieksan kaupungin ja Tiehallinnon kanssa. Tavoitteena on, että Lieksan kaupunki ottaa tehtäväkseen venepaikka-järjestelyt Kolin satamassa.

Puiston eteläosassa perinteisiä paikallisten asukkaiden venepaikkoja ovat Havukanranta, Herajoen suu ja Lähtevänsärkkä sekä Kovasinlahti ja Lakkalanranta.

- Puiston eteläosan perinteisille venepaikoille veneenpidon järjestää Metsäntutkimuslaitos lupamenettelyllä.

Puiston rannat ovat pääosin louhikkoisia ja vaikeapääsyisiä. Pielisen saarissa on vesireittikarttoihin merkittyjä rantautumispaikkoja Hiekkasaarissa (2 kpl), Korppisaarissa (2 kpl) ja Laitosaaressa (3 kpl).

- Pielisen saarten rantautumispaikat säilytetään. Tilapäistä ja lyhytaikaista rantautumista ei rajoiteta, koska siitä ei ole erityistä haittaa puiston eläimistölle tai kasvillisuudelle. Saarten rantautumispaikoilla ylläpidetään kolme tulipaikkaa, joiden polttopuuhuollon ja jätehuollon toteuttaminen on Metsäntutkimuslaitoksen vastuulla. Veneretkeilijöiden omavastuuta jätehuollosta laajennetaan periaatteella "tuo tullessasi, vie mennessäsi". Matkailu- ja retkeilyalan yhteisöjen tai kuntien kanssa voidaan sopia näiden toteuttamasta huollosta muille nuotiopaikoille.

6.6 Rinnekeskus

Hotelli Koli Oy:n vuokraamalla noin 100 ha laajuisella kansallispuistoon kuuluvalla metsä- ja rinnealueella toimii rinne- ja talviurheilukeskus, jonka toimintakeskuksena on rinteen alapäässä sijaitseva Hotelli Koli Oy:n omistama Rinnetupa. Kaikki rinteen palvelurakenteet ovat Hotelli Koli Oy:n omaisuutta lukuun ottamatta vesihuoltojärjestelmää, pysäköintialuetta ja opastustaulua, jotka ovat valtion omaisuutta ja sähkön pääverkkoa, joka on sähköyhtiön omaisuutta. Rinnekeskuksen vuokrasopimukset ovat voimassa vuoteen 2013. Rakennuksiin liittyvistä peruskorjausten toimenpideluvista päättää ympäristöministeriö. Rakennusten ja rakennelmien ylläpitoon ja käyttöturvallisuuteen liittyvät kehittämiskohteiden toimenpideluvat ovat Metsäntutkimuslaitoksen päätettäviä.

Ukko-Kolin laskettelurinteen palvelua käytti talvikaudella 2000-2001 noin 30 000 asiakasta. Rinteessä on toiminut kesäaikana eri yhteisöjen toteuttamia kulttuuritapahtumia (taidenäyttely, musiikkitapahtumia, kesäteatterin Sibelius-näytelmä), joiden asiakasmäärä on noin 5000 asiakasta vuodessa. Hotelli Koli Oy:n hotelli- ja rinneasiakkaat edustavat yhdessä yli puolta kansallis-puiston koko vuotuisesta asiakasmäärästä.

Ukko-Kolin rinnekeskuksen nykyiset palvelut ovat seuraavat:

- Rinnetuvan kahvio ja välinevuokraamo sekä huolto- ja varastotilat
- Lumetusjärjestelmä
- Kolme laskettelurinnettä ja kaksi hiihtohissiä.
- Pysäköintialue
- Opastustaulu

Kansallispuiston alueella rinnepalvelujen kehittämiseen sovelletaan seuraavia periaatteita:

- Suunnitelmakaudella kansallispuiston toteutuksessa ja kehittämisessä pyritään turvaamaan Ukko-Kolin rinnepalvelujen nykyinen toiminnan taso ja laajuus. Kehittämishankkeiden suunnitelmat valmistetaan yhteistyössä eri osapuolten kesken. Yritystoimintana tapahtuvan rinnepalvelujen kehittämisen tulee sopeutua kansallispuiston suojelutavoitteisiin.
- Rinneturvallisuutta ja maiseman parempaa huomioon ottamista edistäviä kehittämishankkeita voidaan toteuttaa, jos ne eivät aiheuta tarvetta luonnonympäristön muuttamiseen. Rinteitä

ei käytetä rinnepalveluun kuulumattomaan mainostamiseen. Rakennuksiin ja rakenteisiin voidaan mainoksia kiinnittää Metsäntutkimuslaitoksen luvalla. Rinteillä ei käytetä kovaäänistä musiikkia.
- Rinteiden monikäyttöä pyritään kehittämään kansallispuistoon soveltuvaan kesäaikaiseen kulttuuritoimintaan (perinnekulttuuri ja taide- ja teatteritoiminta).

Hotelli Koli Oy:n toteutusvastuulla olevina kehittämisaloitteina tulevat suunnitelmakaudella käsiteltäviksi mm. seuraavat:

- Laskettelurinteen hissijärjestelmän uusiminen nykyisellä sijaintipaikallaan ja nykyisellä rungollaan nykyistä turvallisemmaksi.
- Rinnetuvan terassin laajennus, varastorakennuksen uudistus ja pumppukoppien maisemointi.
- Rinnevalaistuksen sähköjohtojen muuttaminen maakaapeliksi.
- Rinnetuvan jätevesijärjestelmä liittäminen Kolin alueen vesihuoltopalveluun.
- Lumetusjärjestelmän saneeraus.
- Rinnetuvan pysäköintialueen kunnostus.
- Rinnetuvan ja rinteen alueen käyttö kulttuuritapahtumien toteutusympäristönä.

6.7 Herajärven perinnepihat

Kansallispuiston eteläosan kulttuurivyöhykkeellä sijaitsee useita vanhoja maatilojen, pientilojen ja torppien talouskeskuksia. Näistä perinnepihoista Lakkala ja Seppälä sijaitsevat lähellä toisiaan. Ne täydentävät ominaisuuksiltaan toisiaan ja muodostavat suunnitelmakaudella kehitettävän eteläisen perinnekeskuksen, Herajärven perinnepihat. Tähän kokonaisuuteen kuuluvia palveluja ovat seuraavat:

- Museaalinen Lakkalan perinnepiha
- Leirikeskuksena kehitettävä Seppälän perinnepiha
- Karjalaisen kaskikulttuurin rakenteet ja hoidetut perinnemaisemat
- Nuotio- ja leiripaikat, savusaunat, retkeilyreitit, rantautumispaikka ja retkeilijöiden varausmaja
- Opasteet ja teemapolut
- Pysäköintipaikka

Herajärven perinnepihojen maisemanhoitoa ja opastuspalvelua pyritään toteuttamaan kumppanuusperiaatteella yhteistyössä vapaaehtoisten kansalaisjärjestöjen ja paikallisyhteisön kanssa. Perinnepihojen esittelyä ja käyttöä kulttuurikohteina ja kulttuuritapahtumien toteutuspaikkoina edistetään. Museaalisten kohteiden toteutusta edistetään yhteistyössä Pohjois-Karjalan Museon ja ympäristökeskuksen kanssa.

6.8 Tiealueet

Kansallispuisto on hyvin asiakkaiden tavoitettavissa. Tiehallinnon yleinen tieverkko palvelee Joensuu-Kajaani valtatieltä saapuvia. Yleinen tie tulee kansallispuiston alueen sisään Ukko-Kolin alueella (Ylä-Kolin tie) ja Sataman alueella (Satamatie). Puiston sisään jäävän yleisen tien tienpito on tiehallinnon vastuulla. Talvella tiehallinto hoitaa kansallispuistoon kuuluvien saarten läheisyydessä kulkevaa Pielisen jäätietä, joka on merkittävä matkailureitti Kolinniemen ja Vuonislahden välillä ja tuo Kolille talvimatkailijoita ja talviurheilun harrastajia Lieksan kaupungin keskustan suunnasta.

Kesäsesonkina toimiva yksityinen autolauttapalvelu tuo asiakkaita Lieksasta, Nurmeksesta ja Joensuusta kansallispuiston satamaan (Kolin Satama).

Puistossa on huomattava määrä (37 km) yksityisten tiekuntien hoidossa olevia yksityisteitä, joista puiston toimintojen kannalta keskeisin on Kolin Rantatie.

Kansallispuiston alueella tienrakentaminen ja siihen rinnastettava peruskorjaaminen on asetuksen (674/1991, 1 § 1 mom.1kohta) mukaan pääsääntöisesti kiellettyä. Tien rakentaminen on sallittua vain ympäristöministeriön luvalla (As 674/1991, 5 § 2 mom.), jos hanke ei ole ristiriidassa kansallispuiston perustamistarkoituksen kanssa ja jos se on tarpeen kansallispuiston hoidon ja käytön kannalta. Tien ylläpidosta tiekunnan on neuvoteltava kansallispuiston hallintoviranomaisena toimivan Metsäntutkimuslaitoksen kanssa.

Yleiset tiet

Ylä-Kolin tien tiealueeseen kuuluu Ukko-Kolin Alapihan alueella oleva pysäköintialue (P1). Ylä-Kolin tie päättyy Ukko-Kolin Yläpihan piha-alueen reunaan. Ylä-Kolin tien loppupäässä oleva serpentiiniosuus on erityisen vaikea ylläpidettävä tien jyrkkyyden (20 %) ja vaikeiden talviolosuhteiden vuoksi. Tieosuutta on suolattu ja hiekoitettu vahvasti pitkän talvikauden aikana. Tienpidolla on vaikutusta myös tien lähialueen maisemaan (hiekka, suolavesi).

- Metsäntutkimuslaitoksen ja Tiehallinnon tarkoituksena on tehdä sopimus Ylä-Kolin tien puistoon sijoittuvan osan rajauksesta ja sen ylläpidossa sovellettavista menettelytavoista. Liukkauden hallinnassa tulee käyttää mahdollisuuksien mukaan ympäristöä säästäviä menetelmiä.
- Ylä-Kolin tien liikenteen ohjauksessa pyritään siihen, että asiakkaat jättäisivät autonsa varsinaisille pysäköintialueille (P1-P3) ja nousisivat Ukko-Kolin Yläpihalle kiskohissillä tai portaita kävellen. Ylä-Kolin tielle Jeron tien risteyksen yläpuoliselle tienosalle ja Sataman tielle yleiseksi nopeusrajoitukseksi ehdotetaan 40 km/t tien jyrkkyyden, ajoittaisen liukkauden, mutkien ja huonon näkyvyyden perusteella.

Tiehallinto on rakennuttanut Ylä-Kolin tien varrelle Kolin kylän ja Jerontien risteyksen välialueelle vuonna 2001 kevyen liikenteen väylän, joka sijoittuu osittain kansallispuiston maalle. Kansallispuistossa kulkevalta osaltaan kevyen liikenteen väylä on sorapintainen antaen vaikutelman vanhasta kärrytiestä. Väylän varrella on Lieksan kaupungin omistama ja toteuttama katuvalaistus. Tiehallinto ja Lieksan kaupunki ovat sopineet keskenään kevyen liikenteen väylän hoitamisesta kaupungin toimenpitein.

- Ylä-Kolin tien kevyen liikenteen väylää on tarpeen jatkaa Ukko-Kolin alueelle asti Ukko-Kolin palvelukeskuksen ja Kolin kylän välisen turvallisen jalankulkuyhteyden varmistamiseksi. Tämä yhteys on erityisen tarpeellinen talvikautena, jolloin jalankulkijat eivät voi käyttää puiston polkuja. Reitin suunnittelu on tarkoituksenmukaista toteuttaa Lieksan kaupungin, Tiehallinnon, Kolin paikallisyhteisön ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteishankkeena. Kansallispuiston kehittämisessä varaudutaan kevyen liikenteen väylän loppuosan sijoittumiseen Ukko-Kolin Alapihan alueelle.

Yksityiset tiet

Kolin kansallispuiston alueella on kolmen yksityisen tiekunnan pitämiä yksityisteitä ja kansallispuiston omia huoltoteitä. Metsäntutkimuslaitos osallistuu yksityisten tiekuntien toimintaan maanomistajana olevan valtion edustajana.

Kansallispuiston sisään sijoittuvan yksityisen tieverkon merkittävin kohde on Kolin Rantatie, joka alkupäästään Satama-Rinnetupa välillä 1,8 km matkalla on nykytilassaan ongelmallinen. Tie on tältä osin liian kapea talviaikaiselle auto- ja kevytliikenteelle. Tien käyttö on lisääntynyt Rinnekeskuksen kulttuuritapahtumien seurauksena. Tien pinta pölyää voimakkaasti kesäaikana, kun tieosalla on runsasta käyttöä eri tapahtumien yhteydessä. Pölystä saattaa olla merkittävää haittaa tienvarren luonnonmetsäkohteille.

Talviaikana puiston talviurheilukeskuksena toimivan Rinnetuvan ja puiston ulkopuolella kulkevan Kolin valaistun latuverkon välillä ei ole pysyvää ja turvallista latuyhteyttä, koska sellaista ei voida toteuttaa Pielisen yli rannan lähteikköjen ja lumituiskun vuoksi. Tämän vuoksi hiihtäjät ja kävelijät pyrkivät käyttämään Rantatietä reittinään.

Usealla kansallispuiston sisälle sijoittuvalla yksityistilalla ja myös monella puiston ulkopuolelle sijoittuvalla kiinteistöllä on maanjakotoimituksissa määritettyjä kulkuoikeuksia/tienrakennusoikeuksia kansallispuistoon kuuluvilla alueilla vaikka kyseisiä oikeuksia ei toistaiseksi ole otettu käyttöön rakennettuina teinä.

- Yksityisiä teitä on tarkoituksenmukaista hoitaa ja pitää kunnossa niiden nykyisen laatutason säilyttämiseksi. Uusien teiden ja teiden peruskorjauksen suunnittelussa lupaviranomainen on ympäristöministeriö. Jos yksityiset maanomistajat eivät voi käyttää heille maanjakotoimituksessa määritettyä tieoikeutta, ympäristöhallinto ja maanomistaja voivat sopia tieoikeuden lunastuksesta.
- Kansallispuiston opastustoiminnassa pyritään välttämään matkailijoiden ohjausta muille yksityisteille kuin Rantatielle, jonka varrella on monia huomattavia nähtävyyskohteita ja puiston, yksityisten yrittäjien ja muiden sidosryhmien palvelupisteitä. Rantatien pohjoispäässä välillä Satama-Rinnetupa selvitetään mahdollisuus tien Pielisen puoleisen pientareen leventämiseen ja tasoittamiseen nykyisen tiealueoikeuden sisällä siten, että piennarta voitaisiin käyttää jalankulkuun ja hiihtämiseen.
- Yksityisten sorapintaisten teiden pölyämistä erityisesti suojeltavien luonnonmetsien ja muiden luontokohteiden kohdalla pyritään hillitsemään hiljaisilla ajonopeuksilla ja tarkoitukseen sopivin pinnoiteratkaisuin tai tien kastelemisella. Tien lähiympäristön erityissuojelusta aiheutuviin kustannuksiin varataan kansallispuiston käyttöön riittävät voimavarat.
- Kansallispuiston alueelle sijoittuvien yksityisteitten yleiseksi nopeusrajoitukseksi ehdotetaan 40 km/t, koska tiet ovat kapeita, mutkaisia ja paikoitellen hyvin jyrkkiä ja ajoittain hyvin liukkaita. Alemmalla nopeudella tien hoidon kustannukset alenevat ja tien ympäristövaikutukset (melu, pöly) lievenevät.

Huoltotiet

Kansallispuiston omat huoltotiet (Toimipaikantie, Ollilantie, Kehätie, Jeronmajantie, Paimenenvaarantie, Hiekkaniementie, Myllypurontie, Alamurhin rantavaraston tie, Pärnälänlahdentie, Lakkalantie, Seppäläntie) pidetään tavanomaisin hoitotoimin tarkoitukseensa sopivassa kunnossa. Hoidossa tarvitaan ensisijaisesti lanausta, pintasorastusta ja pensaikon raivausta.

- Käytöstä pois jääneet huoltotiet suljetaan kivillä ja maisemoidaan (Vaaramajojen tie, Valkealammin tiet) tai hoidetaan jatkossa puiston reittiverkostoon kuuluvina polku- ja latureitteinä (Paimenenvaaran länsirinteen tieosa, Purolanahontien yläosa).
- Ollilan ja Mattilan välille avataan vanhalle polulle sijoittuva vaatimaton huoltoreitti, jota voidaan käyttää Mattilan rakennusten saneerauksessa ja pohjoisen perinnekeskuksen sisäisenä polkureittinä sekä Kasken Kierros –luontopolun pohjana.

Pysäköintialueet

Kansallispuistossa on suunnittelukauden alussa seuraavat pysäköintialueet autoliikennettä varten: Ukko-Kolin Alapiha (P1-P3), Ukko-Kolin Yläpihan tilapäispaikoitus ja vammaispaikat, Satama, Rinnetupa, Likolahti, Pirunkirkko, Lakkala, Peiponpelto, Paimenenvaara. Pysäköintialueet ovat tarpeen eri nähtävyyskohteiden kävijöille, palvelupisteiden asiakkaille, luontopolkujen kiertäjille, vaeltajille ja uimapaikkojen käyttäjille.

Puutteelliset pysäköintimahdollisuudet ovat Kolin kyläkeskuksessa, jossa Kolin Ryynäsen pihaan mahtuu vain 3 asiakaspaikkaa, Pirunkirkolla ja Lakkalassa. Jos kansallispuistoon päiväretkelle tai vaellukselle saapuvat asiakkaat halutaan ottaa vastaan ja pysäyttää Kolin kyläkeskuksessa siellä olevien palvelujen äärellä, heitä varten tarvitaan pysäköintipaikat ja puistoon suuntautuvan reitin lähtöalue.

- Kolin Ryynäsen kehittäminen kansallispuiston opastuspisteeksi Kolin kylälle edellyttää helppoa ja elämyksellisesti laadukasta pysäköinti-, opaste- ja reittijatkumoa kansallispuiston suuntaan. Tämän toteuttamiseksi ympäristöministeriön tulisi jatkaa maanhankintaa tai käyttöoikeuksien hankintaa Kolin kylän ja kansallispuiston välialueelta eheän kokonaisratkaisun turvaamiseksi.
- Sataman pysäköintijärjestelyä kehitetään sataman uudistamisen yhteydessä. Sataman pysäköintipalveluja kehitetään sekä matkailuasiakkaille että paikallisille asukkaille.
- Luontopolkujen, nähtävyyskohteiden ja uimapaikkojen nykyisiä pysäköintimahdollisuuksia kehitetään siten, että näille kohteille voidaan pysäköidä ja tarvittaessa kääntää linja-auto ja kohteittain määritetty vähimmäismäärä henkilöautoja. Lakkalan pysäköintipaikka siirretään ja sijoitetaan siten, että se palvelee samanaikaisesti Lakkalaa, Seppälää, alueelle tulevaa luontopolkua ja Herajärven Kierroksen vaellusreittiä. Uudet pysäköintipaikat tehdään Lähtevänsärkkään, Rykiniemeen, Rantatielle Vesivaaran itäpuolelle sekä Pirunkirkolle.

Taulukko 3. Pysäköintialueet suunnitelmakaudella vv. 2003-2010.

Paikka	**Henkilöautoa**
Kolin kyläkeskus	20
Kolin perinnepihat	10
Satama	50
Rinnetupa	200
Ukko-Koli	200
Paimenenvaara	10
Rantatie/Likolahti	10
Rantatie/Pirunkirkko	10
Rantatie/Vesivaara	10
Peiponpelto	10
Lähtevänsärkkä	10
Rykiniemi	10
Herajärven perinnepihat	10
Yhteensä	560

Ukko-Kolin Alapihan ja Yläpihan välistä lähikuljetusta hoitaa ympäristöhallinnon ja EU/Aluekehitysrahaston osoittamilla voimavaroilla rakennettu vuonna 2000 valmistunut kiskoköysirata (kiskohissi). Hissi säästää luontoa, koska sen avulla on voitu siirtää pääosa aiemmin Yläpihalle sijoittuneesta autojen pysäköinnistä (melu, pakokaasut, ahtaus) Alapihalle. Kiskohissi on osoittautunut toimintavarmaksi ja kestäväksi kuljetusvälineeksi sen jälkeen kun siihen liittyvät sisäänajovaiheen ongelmat on saatu ratkaistua. Kiskohissin toimintavarmuutta heikentävät Ukko-Kolin herkkyys sähkökatkoille ja salamapurkauksille sekä talviaikainen kiskojen jäätyminen.

- Ukko-Kolin alueen sähköhuoltoa kehitetään suunnitelmakaudella, jotta kiskohissin ja muidenkin palvelujen turvaaminen voitaisiin toteuttaa. Salamasuojausta heikentäviä toimenpiteitä ei toteuteta suunnitelmakaudella. Kiskojen jäätymisen estoa hallitaan tarkoituksenmukaisella tekniikalla (luontoystävällinen kemiallinen, sähköinen sulatus tai mekaaninen puhdistus).

Ukko-Kolin Yläpihan pitäminen autoista vapaana alueena on osoittautunut ongelmalliseksi. Ukko-Kolin Yläpihan pysäköintiä ohjataan liikennemerkein ja opastein, rajoittavin puomein ja kivi/lumiestein sekä opastavalla suullisella ja kirjallisella neuvonnalla.
Yläpihan ruuhkautuminen vaarantaa Hotellin ja Luontokeskuksen paloturvallisuutta ja on myös ympäristösuojelun kannalla haitallista. Vastaavanlaisia pysäköintiongelmia on havaittu ajoittain muuallakin puistossa kulkevilla yleisillä teillä ja yksityisteillä. Metsäntutkimuslaitokselta on toistaiseksi puuttunut riittävät keinot valvoa aktiivisesti pysäköinnin toteutumista ja vaikuttaa näin tavoitteiden toteutumiseen.

- Kansallispuiston järjestyssääntöön otetaan määräys Ukko-Kolin Yläpihalla ja muualla kansallispuistossa tapahtuvan autojen pysäköinnin rajoittamisesta siihen osoitetuille paikoille ja tämän säännön

valvomista ja toimeenpanosta Metsäntutkimuslaitoksen henkilökuntaan kuuluvalle valvojalle myönnettävin rajoitetuin poliisivaltuuksin. Pysäköinnin valvonta pyritään toteuttamaan yhteistyössä Lieksan kaupungin ja paikallisen poliisiviranomaisen kanssa.

6.9 Reitit ja maastoliikenne

Polut ja ladut

Kolin kansallispuiston polku- ja latuverkko on kehittynyt kymmenien vuosien aikana pääosin nykyiselle tasolle, joka on laajuudeltaan noin 70 km. Puiston laajennusosassa on uudempi, viimeisen kymmenen vuoden kuluessa kehitetty reittiverkosto. Kansallispuistoon tulee pohjoisesta Vuokatin suunnasta UKK-vaellusreitti. Ukko-Kolilta etelään johtaa Karjalan Kierroksen reitistöön liittyvä Herajärven kierros ja sen jatkeena oleva Joensuuhun johtava Kolinpolku. Päiväretkiä varten puistossa on lukuisia vaikeusasteiltaan ja palvelutasoltaan vaihtelevia reittivaihtoehtoja. Uusien polkujen tarvetta ei juurikaan ole muualla kuin Ukko-Kolin ja Kolin kylän välisellä alueella. Sen sijaan polkujen kunnossapito ja erityisesti niiden kestävyyden turvaaminen ja reittien muiden palvelujen turvaaminen on huomattavan työllistävä toimintokokonaisuus.

- Toteutetaan Kolin kylän ja Ukko-Kolin välille selkeä yhteysreitti, jonka lähtöpiste on Kolin kyläkeskuksessa sijaitseva opastuspaikka. Reitille liitetään myös UKK-reitin ja Herajärven Kierroksen reittitarpeet. Ylä-Kolin tien alikäytävältä ohjataan polkureitti Ollilaan.
- Metsäntutkimuslaitos huolehtii kansallispuiston alueella olevien polkujen kunnosta ja polkujen opastuksesta. Polkujen kestävyyden turvaamiseksi tehdään suunnitelma, joka liittyy kestävän matkailukäytön ohjelmaan. Polkujen linjauksia (Havukka-Kehätie-Mäkrä) ja uusien palvelukohteiden (Seppälä, Soikkeli, Ylä-Murhi, Myllypuro) yhteyksiä pääreitistöön voidaan tarkistaa ja toteuttaa, jos samalla parannetaan maaston kestävyyttä ja reittien tarkoituksenmukaisuutta. Reittien suuntauksessa pyritään mahdollisuuksien mukaan seuraamaan entisiä kärrypolkuja ja tiepohjia. Yksityismaille sijoittuvat reittiosat sovitaan erikseen maanomistajien kanssa.

Puiston latuverkko on kehittynyt 1930-luvun puolivälistä alkaen nykyiselle tasolle, ollen laajuudeltaan noin 20 km. Puiston sisään sijoittuu osa Kolin alueen valaistua latua, joka on Kolin latupoolin (Lieksan kaupunki, Juuan kunta ja matkailuyrittäjät) hoidossa. Latupohjat on pääosin rakennettu valmiiksi ennen kansallispuiston perustamista. Latujen vapaa tila on normaalisti 3-4 m, mikä mahdollistaa koneellisen ladunhoidon ja valaistuksen sijoittumisen latualueelle. Erityiskohteissa (valaistu latu) ladun leveys on 6 m. Laduilla ei ole merkittäviä leventämistarpeita.

Viime suunnittelukaudella tehtiin vähäisiä linjauksen tarkistuksia Ukko-Kolin ja valaistun ladun yhteysladun kohdalla ja valaistulla ladulla paikassa, jossa latu alittaa Ylä-Kolin tien. Latujen kehittämistarvetta on suunnitelmakaudella kolmessa kohteessa, joita ovat Ipatin latu, Rantalatu ja Laaksolatu. Ipatin latu on nykyisellään liian vaarallinen pitkien jyrkkien ja mutkaisten laskujensa vuoksi. Rantalatua ei voida pitää Pielisellä avoinna taloudellisti ja turvallisesti. Mäkrän yli kulkeva Vaaralatu avataan, kun lumiolosuhteet ovat suotuisat. Sen täydennykseksi talvisesonkia pidentävä Laaksolatu kulkisi helpommissa lumiolosuhteissa olemassa olevaa reittiverkostoa soveltaen. Kansallispuiston eteläosaan voidaan johtaa latuja olemassa olevia reittiuria pitkin, jos niiden käytölle on tarvetta ja latujen hoidosta voidaan sopia paikallisyhteisön kanssa.

- Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä Lieksan kaupungin ja Kolin paikallisyhteisön kanssa tarkoituksenmukaisesti sijoittuva Ipatin latu ja Laaksolatu käyttäen hyväksi olemassa olevia avoimia polkuja, huoltotietä ja entisiä talvitiereittejä. Reiteille ei tehdä maankaivaustöitä. Rantalatu pyritään toteuttamaan Rantatien ja Pielisen rannan väliselle alueelle.
- Metsäntutkimuslaitoksen tehtävänä on hoitaa latupohjien kuntoa ja turvallisuutta. Latujen talviaikainen valmistaminen ja hoito pyritään toteuttamaan Kolin latupoolin ja paikallisten yrittäjien ja yhdistysten toimenpitein.

Muut reitit ja maastoliikenne

Kansallispuistossa ei ole erikseen osoitettuja moottorikelkkareittejä tai muita maastoajoneuvoreittejä. Moottorikelkalla on ajettu kansallispuistoon kuuluvalla Pielisen jäällä, Pielisen saarissa, yksityisteillä ja Herajärven-Pielisen välisellä kaistalla puiston eteläpäässä. Moottorikelkalla ja mönkijällä voivat Pielisen jääaluetta lukuun ottamatta puistossa liikkua vain palo- ja pelastuspalvelussa olevat henkilöt sekä alueen valvontaan tai huoltoon ja kunnossapitoon osallistuvat henkilöt.

Kansallispuiston sisällä oleville yksityistiloille on maanjakotoimituksissa vahvistettuja rasitereittejä, jotka kulkevat puiston maa-alueiden kautta. Niitä pitkin oikeuden haltija voi liikkua omalla maastoajoneuvollaan. Yksityistilan haltijalla ei ole rasitereitin ulkopuolelle maastoliikenneoikeutta kansallispuiston alueella. Näillä reiteillä ei toistaiseksi ole ollut mainittavasti maastoliikennettä, mutta tulevalla suunnitelmakaudella tilanne saattaa kärjistyä.

- Tavoitteena on, että ympäristöministeriö hankkii suunnitelmakaudella kansallispuiston maa-alueita ylittävät kulkuoikeudet (tierasiteoikeudet) niitä omistavilta yksityisiltä maanomistajilta vapaaehtoisin kaupoin.
- Vapaa moottorikelkkailu ja muu maastoajoneuvolla ajaminen on kiellettyä puistossa muualla kuin Pielisen vesialueella. Moottorikelkkayrittäjien kanssa voidaan sopia puiston alueella Pielisen saarissa sijaitsevasta huoltopisteestä (tuulisuoja, nuotio, käymälä), jonka huollosta yrittäjä vastaa.
- Koska puistossa halutaan suojella ja ylläpitää perinteistä omin lihasvoimin tapahtuvaa retkeilyä ja vaellustoimintaa, elinkeinotoimintana tehtävään henkilökuljetukseen ei myönnetä maastoliikennelupia puiston maa-alueilla. Matkailuyritysten välttämättömille huoltokuljetuksille ja tutkimustarvetta palvelevalle kuljetukselle voidaan myöntää tilapäinen maastoliikennelupa.

Puiston alueella ratsastetaan ja tehdään rekiajeluja Kotaniementiellä, Kehätien huoltotiellä ja Myllypuron tiellä sekä Selkolan laitumella ja entisellä sahan tontin alueella. Toiminta perustuu Metsäntutkimuslaitoksen paikalliselle maatilamatkailuyrittäjälle antamaan määräaikaiseen lupaan. Toiminnasta ei ole ollut haittaa puiston luonnolle eikä häiriötä muille matkailijoille tai paikallisyhteisölle.

- Hevosreitteinä käytetään erikseen sovittavia reittejä. Selvitetään Paimenenvaaran laakson huoltotien soveltuvuus hevosreitiksi. Yrittäjien kanssa voidaan sopia puiston alueella sijaitsevasta huoltopisteestä (heinälato, nuotio, käymälä, laidun), jonka huollosta yrittäjä vastaa.

Kansallispuistossa ei ole käytetty koiravaljakkoja muualla kuin Pielisen jääalueella. Puiston alueet ovat valjakoille pääosin liian vaikeat ja olemassa olevat reitit eivät salli päällekkäiskäyttöä turvallisuussyiden vuoksi.

- Koiravaljakkoajoa voidaan harrastaa puistoon kuuluvalla Pielisen jääalueella. Koiravaljakkoyrittäjien kanssa voidaan sopia puiston alueella Pielisen saarissa sijaitsevasta huoltopisteestä (tuulisuoja, nuotio, käymälä), jonka huollosta yrittäjä vastaa.

Kansallispuistossa ei ole venereiteiksi soveltuvia yhtenäisiä alueita. Pielisen altaan ja Herajärven veneretkeilijät ja melojat voivat käyttää uudistettavan Kolin sataman vierasvenepalveluja ja Pielisen saarten rantautumispaikkoja sekä Valkeanhiekan,

Lähtevänsärkän ja Rykiniemen rantautumismahdollisuuksia ja Herajärven rantaan sijoittuvan Lakkalanrannan palveluja. Suositeltavat rantautumispaikat merkitään opastekarttoihin.

Kaikki kansallispuistossa olevat tiet ja yleisen tien vieressä kulkevat kevyen liikenteen väylät ovat käytettävissä polkupyöräilyyn. Kansallispuiston alueelle sijoittuu valtakunnallisen polkupyöräreitistön opastetut reitit.

- Maastopyöräilyä ei sallita teiden ulkopuolella kulkevilla poluilla, latu-urilla tai muuallakaan maastossa maaston kulumisarkuuden ja asiakasturvallisuuden vuoksi.

Kansallispuistoon sijoittuvat kalliopaljastumat ja jyrkänteet eivät ole käytettävissä kiipeilytoimintaan.

6.10 Tuli-, teltta- ja uimapaikat

Puistossa oli edellisellä suunnitelmakaudella 22 huollettua nuotiopaikkaa ja 4 leiriytymiseen osoitettua telttapaikkaa. Palvelut ovat käytännössä liian vähäisiä, mikä johtuu lisääntyneestä reittipalvelujen kysynnästä. Tämän vuoksi avattiin koeluontoisesti 8 uutta nuotio- ja neljä uutta telttapaikkaa, kun puistoon liitettiin uusia alueita. Eräillä puiston laajennusosan uusilla alueilla sijaitsi jo aiemmin pidemmän ajan käytössä ollut nuotiopaikka.

Eräillä nuotiopaikoilla, erityisesti Pielisen saarissa, on tapahtunut toistuvasti luvatonta leirintää ja vastuutonta polttopuun käyttöä.

Suunnitelmakaudella puistossa ovat käytössä seuraavat nuotiopaikat ja telttapaikat:

	Nuotiopaikka	**Telttapaikka**
Turulanniitty Ollilassa	Uusi (Aiemmin tilapäinen)	Uusi (Aiemmin tilapäinen)
Vaaralan aho	Uusi (Aiemmin tilapäinen)	-
Ipatin laki	Uusi (Aiemmin tilapäinen)	-
Rinnetupa	Entinen	-
Pääministerin nuotiopaikka		
Ukko-Kolin Yläpihalla	Uusi (Aiemmin tilapäinen)	-
Likolahti	Ylläpidetään 1 kpl	-
Paimenenvaaran lehtopolku	Uusi	-
Ikolanaho	Entinen	-
Myllypuro	Uusi (Aiemmin käytössä)	Uusi (Aiemmin tilapäinen)
Havukankorpi	Siirto parempaan paikkaan	-
Pitkälampi	Entinen	-
Ylä-Murhi	Uusi	Uusi
Seppälä	Uusi (Aiemmin käytössä)	Uusi
Lakkala	Entinen	Uusi (Aiemmin tilapäinen)
Valkeahiekka	Uusi (Aiemmin käytössä)	-
Rykiniemi	Uusi (Aiemmin käytössä)	Uusi (Aiemmin käytössä)
Hiekkasaaret	Ylläpidetään 1 kpl	-
Korppisaaret	Ylläpidetään 1 kpl	-
Laitosaari	Ylläpidetään 1 kpl	-

Suunnitelmakaudella hoito- ja käyttösuunnitelmaan perustuvia nuotiopaikkoja on 19 kpl, kun niitä edellisellä kaudella oli 14 kpl. Nuotiopaikat ovat käyttäjien ja huollon suhteen aiempaa paremmissa paikoissa. Kaikki telttapaikat ovat pienimuotoisia ja ne mahdollistavat enimmillään 50 henkilö/vrk palvelun kullakin kohteella. Pielisen saarissa ylläpidetään 1 nuotiopaikka saariryhmää kohden. Telttapaikkoja tulevalla suunnitelmakaudella on merkittävästi enemmän (6 kpl) kuin aiemmalla kaudella, jolloin retkeilijöiden telttailuun ei oltu runkosuunnitelmassa lainkaan osoitettu pysyvää aluetta. Telttapaikkapalvelun uudistus tukee reittien laajenevaa käyttöä ja selkiyttää tilapäisjärjestelyistä aiheutuvaa erityistä opastusta ja valvontaa.

Nuotiopaikat ovat ongelmallisia metsäpalovaroituksen aikaan ja myös sadesäällä. Suojaamattomiin tulipaikkoihin sovelletaan avotulen käsittelyä koskevia määräyksiä. Tämän vuoksi nuotiopaikat pyritään suojaamaan paikalliseen rakennusperintöön sopivilla rakenteilla ja nuotiokehät ympäryksineen pohjustetaan ja suojataan paloa rajoittavilla maa-aineksilla. Vähemmän käyte-

tyillä nuotiopaikoilla voi olla laavutyyppinen katos. Enemmän käytetyt paikat voivat olla niittyladon, venevajan tai saunakodan kaltaisia katoksia.

Kansallispuistossa on useita pitkään käytössä olleita uimapaikkoja. Uimapaikat hoidetaan turvallisina ja siisteinä, niille sijoitetaan jätepiste, käymälä ja mahdollisesti tarvittava uimalaituri. Veden laatua valvotaan tarkastuksin. Tulevalla suunnitelmakaudella ylläpidetään seuraavat uimapaikat:

- Kansallispuiston satama, Mäntyniemi, Hiekkaniemi, Verkkolampi, Valkeahiekka, Rykiniemi, Lähtevän-särkkä ja Lakkalanranta.

6.11 Varausmajat

Kansallispuistoon sisältyi sen perustamisvaiheessa Metsäntutkimuslaitoksen hoitaman valtionpuiston palveluvarustukseen kuuluneita vaatimattomia majoituspaikkoja 3 kpl (Ikolanaho, Mäkränmaja ja Jeron kämppä). Kansallispuiston laajennusosiin on sisältynyt aiemmin yksityiskäytössä olleita kesämökkejä, erakkomajoja ja kalamajoja 5 kpl (Pärnälänlahden kaksi majaa, Herajärven Metsäpirtti, Myllypuron maja ja Saunasaaren kalamaja). Näiden lisäksi puiston laajennuksiin on sisältynyt vanhoja maatiloja, pientiloja ja entisiä torppia (Mattila, Ollila-Turula, Ala-Murhi, Lakkala, Seppälä ja Soikkeli). Kaikki mainitut rakennusryhmät edustavat jotain omaperäistä kulttuurista aikakautta, rakentamistapaa ja luonnossa elämisen tapaa, jotka täydentävät toisiaan koko Kolin kansallispuiston kulttuurikokonaisuudessa.

Puiston perinnerakennusten saneeraus- ja entisöintiohjelmaa on toteutettu edellisellä suunnitelmakaudella Pohjois-Karjalan TE-Keskuksen myöntämän työllistämisrahoituksen turvin. Näillä voimavaroilla on voitu kunnostaa Lakkalan, Seppälän ja Soikkelin rakennusryhmät sekä pääosa Ollilan - Turulan rakennusryhmästä.

- Suunnitelmakaudella tavoitteena on kunnostaa ja entisöidä Ollilan päärakennus ja navetta sekä Mattilan rakennusryhmä, Ala-Murhi ja Saunasaaren kalamaja. Ylä-Murhiin rakennetaan retkeilijöiden tilapäismajoitusta palveleva perinteisen mallinen autiomaja (niittysauna).
- Rakennuksista seuraavat kunnostetaan, entisöidään ja otetaan suunnitelmakaudella varausmajaperiaatteella toimiviksi kansallispuiston luonnon ja kulttuuriperinnön esittelykohteiksi. Majojen varauksia ohjataan seuraaville kohderyhmille:

Kohde	**Valmius**	**Asiakkaat**
Mattila	kesken	Kulttuuriryhmät
Ollila-Turula	kesken	Kulttuuriryhmät, talkooleirit, leirikoulut
Ikolanaho	valmis	Vaeltajat
Mäkränmaja	valmis	Vaeltajat
Myllypuro	kesken	Vaeltajat, matkailijat, leirit, ratsastajat
Jeron kämppä	valmis	Metlan työntekijät, tutkijat, matkailijat
Pärnälänlahti (2 majaa)	valmis	Tutkijat, kehittämisprojektit, matkailijat
Herajärven Metsäpirtti	valmis	Tutkijat, vaeltajat
Ala-Murhi	kesken	Matkailijat, vaeltajat
Lakkala	valmis	Kulttuuriryhmät, opastus, talkooleirien huolto
Seppälä	valmis	Leirikoulut, talkooleirit, vaeltajat, matkailijat
Soikkeli	valmis	Vaeltajat

- Majojen varausten järjestely toteutetaan Luontokeskus Ukon opastustoiminnan osana yhdessä opastustoiminnassa avustavan paikallisen kumppanin kanssa. Varaustoiminnan avuksi toteutetaan internet-pohjainen varausjärjestelmä. Majojen huollon järjestämisestä vastaa Metsäntutkimuslaitos, joka voi sopia huollon käytännön toteutuksesta paikallisen avustavan kumppanin tai yrityksen kanssa. Varausmajojen käyttö on maksullista palvelua.

6.12 Teleliikennepalvelut

Ukko-Kolin palvelukeskuksessa on kahden teleoperaattorin linkkipalvelut; Hotelli Kolin katolla Radiolinjan linkit ja telemastossa ja sen huoltorakennuksessa Soneran linkit. Palvelukeskukseen tulee Soneran valokuitulinja, joka on käytössä Luontokeskus Ukon ja Hotelli Koli Oy:n sähköisessä viestiliikenteessä ja asiakkaiden palveluliikenteessä. Teleliikenne on jatkuvasti lisääntynyt ja sen linkkiverkko Kolin alueella vahvistunut. Puiston ulkopuolella linkkejä on Verkkovaaralla, Rintasenvaaralla ja Vuonislahdessa. Pinnanmuodoista johtuen selviä katvealueita on edelleen puiston Pielisen puoleisella ranta-alueella Kolin satamassa ja vaarojen välisissä laaksoissa ja puiston eteläpäässä. Ukko-Kolin telemaston tehokas ukkosenjohdatin ja maadoitusjärjestelmä suojaa Ukko-Kolin muita palveluja salamariskiä vastaan.

- Suunnitelmakaudella Ukko-Kolin palvelukeskuksen teleliikennepalvelut turvataan nykyisellä tasolla. Palvelun rakenteita pyritään sopeuttamaan maastoon vähentämällä Unibase/Soneran toimenpitein mahdollisuuksien mukaan telemaston korkeutta noin 20 m, poistamalla maston varoitusvalot ja maalaamalla masto maaston väriseksi. Mastoon tulee voida sijoittaa kansallispuiston tutkimuskäytön edellyttämiä mittalaitteita siten, että ne tai niiden käyttö ei häiritse varsinaista teleliikennetoimintaa. Metsäntutkimuslaitos tekee asiaa koskevat sopimukset Unibase/Soneran ja Radiolinjan kanssa. Sopimus on purettava, jos telemaston korvaava järjestelmä voidaan ottaa käyttöön suunnitelmakauden aikana.

6.13 Kulttuuripalvelut

Perinnekulttuuriin liittyen kansallispuisto muodostaa malli- ja esittelyalueen, jossa kerätään, toteutetaan ja demonstroidaan erilaisia ja monipuolisia perinnekulttuurin ilmentymiä: ympäristöjä ja rakennelmia, työtapoja, tarinoita, eläinten ja kasvien geeniperintöä. Metsäntutkimuslaitos tukee perinnekulttuurin palveluja antaen toiminta- ja harjoitusmahdollisuuksia asiaa harrastaville yhteisöille ja yrityksille. Erityinen painopiste on kaskikulttuurin esittelyssä, jota toteutetaan läpäisyperiaatteella puiston toiminnassa ja eri palvelukeskuksissa. Kaskikulttuurin esittelykohteina korostuvat erityisesti puiston perinnepihojen alueet. Kaski- ja maatalouskulttuurin esittelyssä ja toteutuksessa kumppaneina ovat paikalliset ja maakunnalliset yhteisöt sekä Museovirasto ja Maatalouden tutkimuskeskus.

Metsäntutkimuslaitos edistää tai toteuttaa Luontokeskus Ukossa taidetoimintaan liittyviä näyttelyitä ja tapahtumia sekä edistää osaltaan Kolin Ryynäsen kulttuuritoimintaa. Metsäntutkimuslaitos tukee myös erilaisia kansallispuiston toiminta-ajatukseen sopivia kulttuuritapahtumia, kuten kesäteatteriesityksinä toteutettuja Sibelius-aiheisia näytelmiä, joita järjestetään kulttuuripalveluille varatuilla kohteilla ja alueilla.

Korkeakulttuurin toimintaympäristöinä kansallispuistossa voivat olla myös Hotelli Koli Oy:n vuokraamat alueet ja erityisesti Rinnekeskus, Sataman Alamaja ja Mattilaan kunnostettava kulttuuritoimintakeskus.

- Tavoitteena on Koliin liittyvien moninaisten kulttuuri-ilmiöiden ylläpitäminen ja kehittäminen osana Kolin alueen kulttuuriperintöä ja kansallispuiston kokonaistoimintaa. Kulttuuritapahtumien järjestämisen vastuutahoja ovat ensisijaisesti kulttuurialan yhteisöt, kuten Kolin Kulttuuriseura ry ja yritykset. Kulttuuripalvelujen kehittämiseen perustetaan pysyvä neuvotteluryhmä, johon kutsutaan mm. kuntien edustajat sekä kulttuurialan keskeisten toimijayhteisöjen edustus. Kulttuuritapahtumilla ei saa aiheuttaa luonnon arvojen vaarantumista kansallispuiston alueella. Kulttuuritapahtumien järjestelyä ja sopeuttamista kansallispuiston muuhun toimintaan koordinoi Metsäntutkimuslaitos lupamenettelyllä.

6.14 Kansallispuiston muu käyttö

Matkailu- ja muut tapahtumat

Kansallispuiston alueella järjestetään vuosittain lukuisia erilaisia matkailu-, urheilu-, kulttuuritms. tapahtumia. Tapahtumien pito on luvanvaraista, jos se tapahtuu vuokrattujen palvelukohteiden ulkopuolella tai ei liity vuokraperusteisiin. Tapahtumilla vaikutetaan sekä puiston luontoon (luonnon kestävyys) että muihin asiakkaisiin (sosiaalinen kestävyys). Tapahtumien maastonkäyttöluvan myöntää Metsäntutkimuslaitos. Rakentamista edellyttävän maastonkäyttö-luvan myöntää ympäristöministeriö.

Paikalliset ja maakunnalliset matkailuyrittäjät käyttävät Kolin kansallispuistoa yritystensä markkinoinnissa vetovoimatekijänä. Matkailun yritystoimintaa harjoitetaan kiinteässä toimipaikassa Ukko-Kolin palvelukeskuksessa (hotelli- ja ravintolatoiminta, ohjelmapalvelu ja välinevuokraus, retkeilijän tukipalvelu, opastuspalvelu, luontokauppapalvelu, teleliikennepalvelu), Ukko-Kolin rinnekeskuksessa (rinnepalvelu) ja Satamassa (opastuspalvelu, liikenne- ja kuljetuspalvelu, kalastusmatkapalvelu, kahvila/ravintolapalvelu, veneilijän tukipalvelu). Muualla puiston alueella matkailun elinkeinotoiminta tapahtuu pääosin ilman kiinteää toimipaikkaa, puiston peruspalveluvarustukseen tukeutuen. Yritykset käyttävät puiston reittejä, majoja ja muita palveluja asiakkaidensa hyväksi luvanvaraisesti tai sopimusten mukaan korvausta vastaan. Ohjattujen ja järjestettyjen ryhmätapahtumien ja retkien osallistujat muodostavat merkittävän osan etenkin sesonkiaikojen ulkopuolella liikkuvasta puiston asiakaskunnasta.

- Puiston matkailutapahtumien ja muiden tapahtumien kehittämistä käsitellään puistolle laadittavassa kestävän matkailukäytön suunnitelmassa. Puiston reittien ja tukikohtapalvelujen kehittämisessä pyritään matkailuyritysten kanssa sopimuksiin perustuvaan yhteistoimintaan, jossa yritysten vastuuta asiakkaidensa käyttämistä palveluista laajennetaan. Kansallispuiston ilmaispalvelut kohdistetaan ensisijaisesti puiston perinteisen retkeilykulttuurin tukemiseen eli maastossa omin lihasvoimin liikkuvan yksityisen luonto- ja kulttuurimatkailijan palvelemiseen.
- Yritysten ja yhteisöjen ryhmätoimintaa puiston alueella ohjataan sopimus-, ilmoitus-, varaus- ja lupamenettelyllä kestävän matkailun edistämiseksi. Ryhmille annettaviin käyttölupiin liitetään eräkulttuuria ja ympäristökasvatusta tukevia velvoitteita kuten leiripaikkojen siivousvelvollisuus, puiden hankintavelvollisuus ja kompostointivelvollisuus.
- Tapahtumia ei ohjata kohteille, joissa niistä voi aiheutua vaaraa tai haittaa luonnolle tai muille asiakkaille.

Akka-Kolin alueella jatketaan Hiljaisuuden Temppelin toimintaa. Alueella voidaan toteuttaa esimerkiksi hää- ja kasteseremonioita.

- Yhteisötapahtumat toteuttaa asiaan erikoistunut yhteisö (esimerkiksi seurakunta). Toimintaa koordinoi Metsäntutkimuslaitos lupamenettelyllä.

Marjastus ja sienestys

Paikallisella väestöllä ja muillakin puiston käyttäjillä on voimassa olevien säädösten mukaan oikeus poimia marjoja ja ruokasieniä koko kansallispuiston alueella. Marjastus- ja sienestys tapahtuu sellaiseen vuodenaikaan, jolloin siitä ei ole yleensä haittaa uhanalaiselle luonnolle.

- Puistossa sallitaan marjastus ja sienestys ilman rajoitteita.

Kalastus

Kansallispuiston vesialueilla saa kalastaa puiston perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsäntutkimuslaitoksen luvalla (As 674/1991, 3 § 1 mom. 3 kohta). Järjestyssäännön mukaan Metsän-

tutkimuslaitos myöntää kalastuslupia Pielisellä olevaan kansallispuiston vesialueeseen. Pielisellä ja kansallispuiston muilla vesialueilla on voimassa yleisen kalastuslainsäädännön mukainen mato-onginta- ja pilkkimisoikeus. Viehekalastuslupia Pielisen vesialueelle myy Pielisen kalastusalue. Muihin kansallispuiston vesiin ei myönnetä kalastuslupia muutoin kuin tutkimustarkoitukseen.

- Kalastukseen liittyvät venepaikkaoikeudet selvitetään kansallispuiston hoidon ja valvonnan yhteydessä. Luvattomat veneet ja pyydykset poistetaan puiston rannoilta.
- Metsäntutkimuslaitos osallistuu Pielisen kalastusalueen toimintaan sen osakkaana. Pielisen kalastusalue toteuttaa kalanistutuksia (järvilohi) Pielisen vesialueella. Metsäntutkimuslaitos voi osallistua muiden yhteisten vesialueiden hoitoon niiden osakaskunnan jäsenenä.

Metsästys

Kansallispuiston alue on rauhoitettu metsästyslain mukaiselta metsästykseltä. Puistossa on maaston rehevyydestä ja taimikkovaltaisista laajoista metsäalueista johtuen runsas hirvikanta. Puisto on hirville sekä lisääntymisalue että talvilaidunalue. Kansallispuistossa lisääntyneitä ja puistossa laiduntavia hirviä voidaan lain määrääminä metsästysaikoina metsästää puiston ulkopuolella metsästysseuroille hyväksyttyjen metsästysoikeuksien puitteissa. Tällöin puiston aluetta voidaan käyttää sopimuksen mukaisena riistan rauhoitusalueena, jossa kaikki metsästystoimenpiteet on kielletty.

Puistossa voidaan myös toteuttaa eräitä riistanhoitotöitä, joista tärkeimmät ovat riistan talviaikainen ruokinta suolalla ja puiston niityiltä kerättävällä heinällä. Metsästykseen liittyvää riistan ajoa koiran avulla tai ilman tai ampumista ei voida toteuttaa kansallispuiston alueella. Puiston ulkopuolella ammutun ja puistoon haavoittuneena paenneen eläimen etsintä ja poistaminen puistosta voidaan toteuttaa Metsäntutkimuslaitoksen luvalla ja sen antamien ohjeiden mukaisesti metsästäjien yhteisön toimin. Haavoittuneen tai kaatuneen eläimen poistamisessa ei saa käyttää maastoajoneuvoja muualla kuin tiealueilla. Vahinkoeläimen poistaminen tai sen kannan vähentäminen voidaan toteuttaa Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.

- Metsäntutkimuslaitos voi tehdä sopimuksia paikallisten metsästysseurojen kanssa Kolin kansallispuiston alueen käyttämisestä rauhoitettuna riistansuojelu- ja hoitoalueena, joka voi olla metsästysseuralle vuokrattavan vuokra-alueen osana ja siten osana kaatolupien kiintiöihin vaikuttavaa pinta-alaa.

Malminetsintä, kaivostoiminta ja maa-ainesten otto

Maaperä ja kallioperä on Kolin kansallispuiston arvokkainta luonnonperintöä.

- Kansallispuistossa ei harjoiteta malminetsintää, kaivostoimintaa eikä maa-ainesten ottoa. Aiemmin tehtyjen etsintöjen, koelouhosten (uraani) ja sulattamojen (kupari) toimintaa esitellään tutkimustiedon avulla ja ympäristökasvatuksen menetelmin.

Maankäyttöoikeudet

Kansallispuiston maa-alueita, pohjavesivaroja ja muita voimavaroja hyödyntävät useat puiston yksityiset naapurit. Voimassa olevat sopimukset ja sopimuksettomat käytöt esitetään liitteessä 3.

- Paikallisyhteisön tarpeisiin tapahtuva kansallispuiston resurssien käyttö tulee perustaa sopimuksiin. Sopimukset tulee tehdä käyvän hinnan periaatteella, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Paikallisyhteisön jäseniä tulee kohdella tasa-arvoisesti. Metsäntutkimuslaitos ei voi myöskään vääristää palvelujen hintakilpailua alihinnoittelulla. Jos kyseinen palvelu voidaan toteuttaa tyydyttävästi muualla kansallispuiston ulkopuolella, sopimukset tulee purkaa kohtuullisella aikataululla.

- Erityisiä käyttöoikeuksien kehittämiskohteita voivat olla perinnemaisemien hyötykäyttöalueet, joissa ahojen niitto ja heinän korjuu ja laiduntaminen tapahtuu paikalliseen tarpeeseen kuten karjanhoitoon tai riistanhoitoon.
- Kaikissa käyttöoikeuksien luovutuksissa otetaan huomioon, että sopimuksella ei vaaranneta puiston suojeluarvoja.

6.15 Valvonta ja huolto

Valvonta

Kansallispuiston suojelun ja retkeilijöiden ohjauksen edellyttämää valvontaa toteutetaan normaalisti osana Metsäntutkimuslaitoksen toimittamaa muuta huolto- ja opastustyötä. Metsäntutkimuslaitoksella ei ole voimavaroja pelkästään valvontaan keskittyvän henkilöstön palkkaamiseen. Valvonnan tarvetta ovat edellisellä suunnitelmakaudella lisänneet leiriytymisen laajeneminen sille osoitettujen alueiden ulkopuolelle, sekä luvaton elinkeinotoiminta tai joukkotapahtumien luvaton ja luontoa tai muita asiakkaita häiritsevä järjestäminen puiston alueella. Viime vuosina myös Ukko-Kolin alueella tapahtuva luvaton ja asiakasturvallisuutta vaarantava autojen pysäköinti on lisännyt valvonnan tarvetta.

- Erityiset valvontatoimet suunnitellaan vuosittain yhdessä paikallisen poliisiviranomaisen kanssa. Valvontaan yhdistetään valmiuksien kehittäminen pelastuspalvelua varten. Metsäntutkimuslaitoksen Kolille sijoitetusta henkilökunnasta yhdelle valvontaan erikoistuvalle hankitaan rajoitetut poliisivaltuudet lisääntyneiden luonnonsuojelurikkeiden hillitsemiseksi.

Energiahuolto

Kansallispuiston palvelukeskukset ja majat kuluttavat energiaa palvelujen tuottamiseen. Suurin energian kulutus on Ukko-Kolin palvelukeskuksessa, jossa vuotuinen kevytöljyn kulutus energian tuotantoon on 200 000 l/v. Osa kansallispuiston palvelurakennuksista käyttää sähkölämmitystä ja vuotuinen sähkön kulutus on noin 200 000 kWh.

- Tavoitteena on energian kulutuksen merkittävä vähentäminen kansallispuiston alueella. Energian kulutusta seurataan systemaattisesti ja sitoutetaan käyttäjiä ja asiakkaita täsmällisiin säästämistavoitteisiin, joista tiedotetaan myös puiston muille asiakkaille.

Kansallispuiston polttopuuhuoltoon tarvittava puu otetaan puiston alueelta ensisijaisesti kasketтavilta tai luonnontilaan ennallistettavilta alueilta ja perinnemaisemana hoidettavilta alueilta sekä käyttökohteiden lähialueiden maisemanhoitoon liittyen. Polttopuun otossa pyritään säilyttämään ja mahdollisuuksien mukaan kehittämään metsien monimuotoisuutta. Vuotuinen polttopuun kulutus on noin 100 m3. Polttopuun varastot ovat Metlan toimipaikassa, Paimenenvaaran huoltotiellä, Jeron talvitiellä, Ala-Murhin rannassa ja Seppälässä.

- Nuotiopaikoille ja majoille toimitetaan polttopuu ensisijaisesti 1 m halkoina/rankoina. Retkeilijät katkovat ja halkovat heille osoitettavilla välineillä käyttämänsä polttopuut.

Seitsemällä majalla ja perinnerakennuksella on kaasuliesi. Kaasun vuosikulutus on 5-10 pulloa. Kaasupalvelulla pyritään vähentämään polttopuun käyttöä.

Jätehuolto

Kansallispuiston jätehuolto perustuu lajittelevaan jätteiden keruuseen ja asiakasvastuun korostamiseen. Jätehuolto toteutetaan yhteistoiminnassa kunnan jätehuoltoviranomaisen kanssa. Puiston palvelupisteistä kerätään jätesäkit kuljetettavaksi kuntien kaatopaikoille. Uudistettuun Ho-

telli Koliin tehtiin jätteiden lajitteleva keruupiste, jossa oli myös orgaanisen jätteen käsittelyä hoitava rumpukompostori. Kompostori suljettiin koekäytön jälkeen keväällä 2002 hajuhaitan, jäätymisongelmien ja liian vähäisen jätekertymän vuoksi. Kompostorille selvitetään yhteiskäytön mahdollisuus koko Kolin alueen palveluksessa.

- Suunnitelmakaudella jätehuoltojärjestely uusitaan. Tavoitteena on keskittää keruupisteet helposti huollettaville palvelukeskusten alueille ja pysäköintialueille. Maastosta poistetaan polkujen varsien sekajätepisteet. Retkeilijöitä ohjataan polttamaan nuotioissa kaikki palavat jätteet, sijoittamaan maatuvat jätteet majoille ja muihin palvelupisteisiin sijoitettaviin kompostoreihin ja kuljettamaan mukanaan kiinteät jätteet keruupisteisiin. Käymäläjätteet kompostoidaan käymälän vieressä olevassa kompostorissa. Palvelukeskusten jätehuolto keskitetään siten, että Hotellin ja Luontokeskuksen lajitteleva keruupiste tulee yhteiseksi.
- Jäteveden määrää vähennetään mahdollisuuksien mukaan.

Vesihuolto

Luonnon ja matkailun kestävyyttä turvaavana infrastruktuurin kehittämistoimena Ukko-Kolin paikallinen jätevesipuhdistamo purettiin vuonna 1998 ja vesi- ja jätevesijärjestelmä liitettiin kansallispuiston ulkopuoliseen Kolin Hiiden Vesiosuuskunnan palveluverkostoon. Ukko-Kolin rinnekeskuksen puhdasvesihuolto verkottuu Ukko-Kolin palvelukeskukseen. Kansallispuiston sataman vesihuolto liitetään Kolin Hiiden vesiosuuskunnan verkostoon.

- Vesihuollon linjoista uudistetaan eri osapuolten väliset käyttöoikeussopimukset. Valtion omistamaa putkilinjaa ja välipumppaamoa ylläpitää sopimuksen mukaan Kolin Hiiden vesiosuuskunta.
- Tarpeettomiksi jääneet vesihuoltorakenteet puretaan ja poistetaan kansallispuistosta.

Varausmajojen ja nuotiopaikkojen vesihuolto on osittain puutteellinen. Osalla majoja ja nuotiopaikkoja on hyvälaatuiset kaivot, mutta osa on kantoveden varassa.

- Varausmajojen ja nuotiopaikkojen vesihuolto pyritään toteuttamaan paikallisesti suljettujen kaivojen avulla. Kaivojen veden laatua valvotaan säännöllisesti tehtävillä tarkastuksilla, jotka toteutetaan yhteistoiminnassa Lieksa kaupungin laboratorion kanssa.

Sähkö- ja puhelinjohtoverkko

Kansallispuiston sisällä on noin 6 km pituinen 20 kV korkeajännitelinjasto sähkön siirtoa varten. Sähköjohdot vievät merkittävästi tilaa ja vaikuttavat maisemaan. Linjat perustuvat määräaikaisiin vuokrasopimuksiin. Linjojen kunnossapito tapahtuu Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.

- Sähkölinjoja koskevia sopimuksia uudistettaessa selvitetään mahdollisuus vähentää linjastojen määrää ja linjastojen aiheuttamia maisemavaikutuksia. Johdotuksia uudistettaessa tavoitteena on käyttää suojattuja ja kapeita johtoalueita vaativia johtoratkaisuja tai maakaapeleita.
- Suunnitelmakaudella sähköverkkoa laajennetaan Mattilan rakennusryhmään. Pihapiireihin sijoittuvat linjanosat pyritään toteuttamaan perinnemaiseman suojelemiseksi maakaapeleina.
- Puiston sisään jäävien yksityistilojen uusissa sähkölinjoissa lupaviranomainen on ympäristöministeriö.

Kiinteät puhelinlinjat sijaitsevat yleensä sähkölinjojen yhteydessä. Puhelinlinjojen maisemavaikutus on vähäinen, koska ne eivät tarvitse leveitä johtoaukeita.

- Tarpeettomat puhelinlinjat puretaan puiston alueelta.

7. Tutkimuskäyttö

7.1 Perusselvitykset

Kolin kansallispuistossa on tehty metsäkasvillisuuden ja puuston perusselvitys Metsäntutkimuslaitoksen hankkeena vuosina 1997-2001. Selvitykseen liittyy lehtojen ja muiden avainbiotooppikohteiden kartoitus. Tiedot on järjestetty paikkatietojärjestelmän avulla kansallispuiston tutkimuskäyttöä ja ympäristökasvatusta sekä puiston hoitoa ja suojelua palvelevaksi peruskarttajärjestelmään sidotuksi tietokannaksi.

Geologian tutkimuskeskuksessa on valmistumassa puistoalueesta maaperäkartta, jonka maastotyöt on tehty vuosina 1999-2000. Kesällä 2002 tutkimuskeskus aloitti kallioperäkartoituksen maastotyöt kartta-alueella 4313 Koli, jonka itäosaan puiston alue sisältyy kokonaan. Puiston perinnemaisemakohteet on kartoitettu ja niiden kasvillisuuskartoitukset tehty Metlan ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen yhteishankkeena vuosina 1991-2000. Kaskikulttuurin kiinteiden jäännösten (kiviaidat, rauniot ja kuopat) kartoitus on tehty vuonna 1998. Palohakuisten hyönteisten kartoitus on toteutettu vuosina 1994-2000 Joensuun yliopiston tutkijoiden toimesta. Perinnemaisemiin liittyvät hyönteiskartoitukset ovat suunnitelmakauden alkaessa parhaillaan käynnissä Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen hankkeena. Perinnerakennusten historian ja kunnon kartoitukset on tehty näiden kohteiden ennallistamisen yhteydessä.

Riistaeläinten ja talvilinnuston kartoituksia on tehty edellisellä suunnitelmakaudella linjaarvioinnilla eri oppilaitosten opinnäyte- ja harjoitustöinä. Eläimistön perusselvitykset ovat vielä kesken; eläimistökartoitukset ovat olleet lajikohtaisia (uhanalaiset lajit, majava), tai elinympäristökohtaisia (uhanalaisten selkärangattomien ja selkärankaisten esiintymisalueet).

Koliin liittyvän tutkimus- ja kulttuuriaiheisen bibliografian valmistaminen on tehty suunnitelmakauden lopulla Metlan ja eri tutkimuslaitosten yhteistyönä. Metsäntutkimuslaitos toteutti Koli-aiheisten taulujen kartoituksen yhteistyössä Joensuun taidemuseon kanssa vuonna 1998.

Metsäntutkimuslaitos on tehnyt Kolin kansallispuiston matkailututkimukseen liittyviä asiakastutkimuksia useissa tutkimushankkeissa 1990-luvulla yhteistyössä matkailun verkostoyliopiston ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa. Näissä on kartoitettu asiakkaiden demografiatiedot, tavoitteet, tyytyväisyys ja matkailuun liittyviä taloudellisia vaikutuksia.

- Perusselvitysten tietoja tarkennetaan kansallispuiston hoidon yhteydessä kerättävillä tiedoilla ja erityiskohteiden tutkimuksilla. Perusselvityksiä täydennetään mahdollisuuksien mukaan yhteistoiminnassa yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa.
- Kansallispuiston käyttöä matkailututkimuksen kohdealueena kehitetään yhteistyössä muiden matkailualan tutkimusyksiköiden kanssa.
- Metsäntutkimuslaitos pyrkii yhdessä Ilmatieteen laitoksen kanssa perustamaan kansallispuistoon liittyvien meteorologisten perustietojen hankintaa varten pysyvän kenttäsääaseman.

7.2 Alueen hoidon edellyttämä tutkimus

Kolin kansallispuisto on monipuolinen ja monitavoitteinen toimintakokonaisuus, jossa puiston hoidon ja suojelun toimenpiteet sekä puiston erilaiset käyttötavat vaikuttavat puiston luontoon ja asiakkaisiin. Puiston toiminta vaikuttaa myös puiston ulkopuoliseen toimintaympäristöön.

Kolin kansallispuiston hoidolle keskeisiä tutkimusaiheita ovat laaja-alaisesti toimitettavien kaskeamisen, talousmetsien ennallistamisen ja perinnemaisemien hoidon menetelmät ja niiden ympäristövaikutukset sekä matkailun kestävyyden kehittämismahdollisuudet. Luonnonhoidon vaikutukset mm. eliöiden lajikoostumukseen, maaperän kemiallisiin ominaisuuksiin ja pienvesiin ovat toistaiseksi puutteellisesti tunnettuja. Matkailun kestävyyttä turvaavat reittien kulumisen kestoa lisäävät toimet, matkailun aluetaloudellista kestävyyttä parantavat vaikutukset ja matkai-

lun sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset ovat toistaiseksi puutteellisesti tunnettuja. Metlan tutkimuksilla seurataan jatkuvasti mm. asiakkaiden määrien kehitystä ja asiakastyytyväisyyttä puistossa tarjolla oleviin palveluihin. Tutkimusten tulosten avulla voidaan kehittää kansallispuistojen toimintaa muissakin Kolin kaltaisissa monimuotoisissa kulttuuripainotteisissa luontomatkailukohteissa.

Kolin kansallispuistossa hankittavalla tutkimustiedolla voidaan edistää myös muiden suomalaisten kansallispuistojen hoitoa. Tämä edellyttää Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen yhteistä tutkimuskohteiden suunnittelua sekä työnjaon ja tiedon käytäntöön siirron suunnittelua.

- Kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden hoitoa palvelevien tutkimusten tekemistä edistetään sekä Metsäntutkimuslaitoksen hankkeiden kautta että yhteistyössä metsähallituksen, yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa. Puiston hoito, hallinto ja käyttö pyritään perustamaan tutkimuksilla saatavaan tietoon.
- Eläimistöä ja kasveja koskevat havainnot kerätään puiston tietojärjestelmään.

7.3 Kansallispuiston käyttö tutkimusalueena

Kolin kansallispuiston sijainti lähellä Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskusta ja Joensuuhun sijoittuvaa muuta metsäosaamiskeskittymää (Euroopan Metsäinstituutti, Joensuun yliopisto, Tiedepuisto, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu), kansallispuiston luonnon monimuotoisuus sekä alueen monipuolinen matkailukäyttö yhdessä luovat erityisen hyvät edellytykset puiston käyttöön monipuolisena tutkimusalueena. Kansallispuiston perustamisen jälkeen puistossa on toteutettu yhteensä 30 eri tutkimuksen aineiston keruuta. Osa tutkimuksista kohdistui luonnontilaisille alueille. Osa tutkimuksista koskee matkailutoimintaan, jolloin tutkimus ei tarvitse ympäristöä suojaavia toimenpiteitä.

Kansallispuiston nykyisessä tutkimuskäytössä erilaiset seurantatutkimukset ovat hyvin edustettuina. Ne painottuvat perinnemaisemien hoidon vaikuttavuuden seurantaan ja kaskeamisen jälkeen tapahtuvaan kasvien ja sienien kehitysdynamiikkaan sekä matkailijavirran seurantaan. Luonnontilaisten metsien kehityksen seuranta, metsäpuiden jalostukseen liittyvien kokeiden seuranta, geenireservimetsän pitäminen, valtakunnallisten fenologia- ja marjasatoseurannan karikeseurannan ja metsäpuiden emikukinnan seurannan pitkäaikaisten koealojen hoitaminen ovat Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnallisten tutkimushankkeiden Kolilla toimivia osaprojekteja.

Suunnitelmakaudella laaja-alaiset metsäntutkimushankkeet liittyvät puiston entisten talousmetsien ennallistamiseen. Puiston pinta-alasta on lähes neljännes erilaisia talousmetsänhoidon jälkivaiheita, joiden luonnontilan palautukseen tai kaskimaisemaominaisuuksien palautukseen liittyy mittava tutkimusmahdollisuus; Kolin kansallispuistosta voi kehittyä Euroopan mittakaavassa merkittävä talousmetsien ennallistamisen demonstraatioalue.

Kansallispuistossa toteutetaan sopimusten mukaan eri tutkimuslaitosten tutkimushankkeiden palvelua sitä varten varustetuilla ja rakennetuilla mittausasemilla ja koealoilla. Tutkimuskäytössä olevat rakennukset sijaitsevat puiston kulttuuriosassa.

- Puistolle laaditaan tutkimuskäytön kehittämisen suunnitelma. Suunnitelmalla pyritään muun ohella vahvistamaan puiston tutkimuskäytön infrastruktuuria ja Metsäntutkimuslaitoksen verkostoyhteyksiä suomalaisiin ja kansainvälisiin tutkimuslaitoksiin.
- Tutkimuskäyttöä laajennetaan nykyisestä huomattavasti. Luontoon kohdistuvat tutkimukset painottuvat metsien ennallistamisen menetelmiin ja vaikuttavuuteen sekä kaskeamisen ympäristövaikutuksiin. Taloudelliset ja sosiaaliset tutkimukset painottuvat matkailun kestävyyden kehittämiseen liittyviin ongelmiin. Tutkimuskäyttö edellyttää aina Metsäntutkimuslaitoksen lupaa ja se sopeutetaan puiston suojelutavoitteisiin.

- Tutkimustyölle järjestetään riittävät edellytykset monipuolisen sekä kotimaisten että ulkomaisten laitosten välisen yhteistoiminnan kautta. Metsäntutkimuslaitos järjestää 1-2 vuoden välein seminaareja, joissa tutkijat raportoivat hankkeidensa tuloksista ja joiden seurauksena muodostuvissa verkostossa yhteisiä hankkeita voidaan koordinoida. Metsäntutkimuslaitos julkaisee puistossa tehtyjen tutkimusten tuloksia mahdollisuuksien mukaan julkaisusarjoissaan.
- Metsäntutkimuslaitos voi tarjota erikseen sovittaessa palvelua tutkijoiden majoittamiseen, maastossa tapahtuvaan liikkumiseen ja näytteenottoon. Henkilökunta on koulutettua ja motivoitunutta tutkimusta avustavien tehtävien hoitamiseen.

8. Hallinto, henkilöstö ja muut voimavarat

8.1 Hallinto

Kolin kansallispuisto on Metsäntutkimuslaitoksen hoidossa ja hallinnassa. Metsäntutkimuslaitoksen organisaatiossa puisto on osa Joensuun tutkimuskeskuksen toimintaa. Metsäntutkimuslaitos ja ympäristöministeriö sopivat vuosittain Kolin kansallispuistoa koskevista tulostavoitteista ja toimintaan ympäristöministeriön määrärahoista osoitettavista voimavaroista.

8.2 Henkilöstö

Kansallispuiston laajentuminen ja toimintojen monipuolistuminen on lisännyt merkittävästi työvoiman tarvetta ja kohottanut työn vaatimustasoa. Suunnitelmakauden alussa (v. 2003) Metsäntutkimuslaitoksen palveluksessa olevaan kansallispuiston vakinaiseen henkilöstöön kuuluu 6 henkilöä; puistonjohtajana toimiva tutkija, luontokeskuksen hoitaja, hoitotiimin vetäjänä toimiva metsätalousinsinööri sekä kolme pysyvää puiston hoitoa toteuttavaa tutkimusmestaria. Lisäksi on palkattu vuosittain vaihtuva määrä määräaikaisia projektityöntekijöitä 1-2 henkilötyövuotta (htv) ja työllistettyjä kausityöntekijöitä 1-2 htv. Lisäksi puiston hoitoa ja opastustoimintaa avustavat tilapäiset harjoittelijat ja vapaaehtoiset, joiden yhteinen työpanos on 0,5-1 htv.

Kansallispuiston taloushallintoa ja tutkimustoimintaa tukee Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskuksessa työskentelevä henkilöstö noin 0,3 htv työpanoksella.

Luontokeskuksen opastustoiminnassa Metsäntutkimuslaitosta avustaa kansallispuiston tukiyhdistys Ukko-Kolin Ystävät ry, jonka työpanos oli vuonna 2002 yhteensä 6 htv. Tukiyhdistys toteuttaa avustavana kumppanina opastuspalveluun kuuluvia asiakaspalvelutöitä, jotka kansallispuiston peruspalveluina ovat Metsäntutkimuslaitoksen vastuulla.

Ukko-Kolin kiinteistönhoidon tehtäviä toteutetaan toiminnan vaatiman erikoisosaamisen (kiskohissin ylläpito, lvi-järjestelmät, hälytysjärjestelmät, keskitetty lämpökeskus ja vesihuolto ja jätehuolto) vuoksi ostopalveluna, joka vastaa noin 1 htv työpanosta.

Kaikkiaan Metsäntutkimuslaitoksen eri rahoituslähteistä hankkimilla voimavaroilla ja tukiyhdistyksen omaan toimintaansa asiakaspalvelun yhteydessä hankkimilla voimavaroilla Kolin kansallispuiston hyväksi tehty vuotuinen työmäärä oli vuonna 2002 yhteensä noin 17 htv, josta tavanomaisten ylläpitotöiden ja opastuspalvelun osuus on 15 htv.

Puiston hyväksi toimivan henkilöstön rakenne on paikallisyhteisön taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä tukeva; kaikki puiston palveluksessa tai sen kumppaneina pysyväisluontoisesti toimivat henkilöt, Joensuussa toimivaa hallintohenkilöä lukuun ottamatta, asuvat Kolin lähialueella.

Tuleviin tarpeisiin nähden kansallispuiston henkilöstön nykyinen määrä ja laatu on riittämätön. Henkilöstön kokonaismäärän lisäämisen tarve on noin 20 %. Henkilökunnan työaikaa tullaan suunnitelmakaudella suuntaamaan aiempaa enemmän tutkimuspalveluun ja ympäristökasvatukseen. Merkittäviä työkokonaisuuksia ovat edelleen puiston hoito ja opastuspalvelu. Jatkuvien suunnittelutarpeiden, laajenevien tutkimushankkeiden ja suojelun kehittämishankkeiden vuoksi puistossa tarvitaan varamiesjärjestelmä puiston johtajalle ja erikoiskoulutettua suunnittelija- ja tutkijatyövoimaa. Puiston hoitoon tulevien ulkomaisten vapaaehtoisten työnohjaukseen, opastuspalveluun, ympäristökasvatukseen ja tutkimushankkeiden tukemiseen tarvitaan kielitaitoista henkilöstöä.

Taulukko 4. Vuotuisen työajan (htv) jakautuminen pysyviin toimintoihin.

	2002		Tavoite 2010	
	Metla	**Muut**	**Metla**	**Muut**
Johtaminen ja hallinto	1		1	
Suunnittelu	0,5		0,5	
Puiston hoito ja valvonta	4		4	
Tutkimus	0,3		1	
Opastus	1	5,5	2	5,5
Kiinteistöjen hoito	2	0,5	2	0,5
Ympäristökasvatus	0,2		0,5	1
Yhteensä	**9**	**6**	**11**	**7**

Metsäntutkimuslaitoksen palkkaaman henkilöstön lisäys (2 htv) tapahtuisi ensisijaisesti laitoksen sisäisellä vakanssien siirrolla;

- Uusi kansallispuiston tutkija toimisi päätehtävänään tutkimus- ja suunnittelutehtävässä ja oman toimensa ohella puistonjohtajan varahenkilönä.
- Uusi opas toimisi ympäristökasvatukseen ja tutkimustiedon välitykseen painottuvana kieli- ja suunnittelutaitoisena oppaana Luontokeskus Ukossa ja oman toimensa ohella luontokeskuksen hoitajan varahenkilönä.

Muiden palkkaaman henkilöstön lisäys (1 htv) tapahtuisi ensisijaisesti kansallispuiston tukiyhdistyksen organisaatiossa ympäristökasvatuksen suunnittelun, järjestelyn ja toteuttamisen ja siihen liittyvän opastuspalvelun tarpeita varten.

8.3 Muut voimavarat

Suunnitelman toteutukseen tarvitaan Metsäntutkimuslaitokselle palkatun henkilöstön lisäksi taulukossa 5 esitettävät voimavarat. Laskelma ei sisällä välillisiä kustannuksia ja hallintomenoja.

Opastustoiminnan voimavaroista kansallispuiston tukiyhdistys Ukko-Kolin Ystävät ry voi rahoittaa omatoimisella varainhankinnalla (Ukon Passin myynti, Luontokauppa Vakan myyntiprovisio ja kongressipalvelut) ja nykyisellä asiakasmäärällä noin 100 000 €/v. Opastuksen voimavarojen lisätarve johtuu opastustoiminnan hajauttamisesta Luontokeskus Ukon lisäksi Kolin kyläkeskustan ja sataman opastuspisteille ja asiakasmäärien lisääntymisestä suunnitelmakaudella.

Taulukko 5. Kansallispuiston hoidon toimintakustannukset (ei sisällä palkkausmenoja, hallintomenoja tai muita välillisiä kustannuksia, alv 0%).

Tehtävä	Vuosi		
	2001	2003	2004-2010
	€	€	€/v
Opastus	145 000	180 000	200 000
Perinnemaisemien hoito	10 000	20 000	25 000
Kaskeaminen	10 000	25 000	30 000
Viljelymetsien ja ojitusalojen ennallistaminen	-	25 000	25 000
Ympäristökasvatus	10 000	15 000	20 000
Reittien hoito	10 000	20 000	20 000
Yhteydet	5 000	10 000	10 000
Suunnittelu	21 000	10 000	10 000
Tutkimuspalvelu	11 000	10 000	10 000
Hallinto	8 000	10 000	10 000
Kiinteistöjen hoito	105 000	120 000	140 000
Yhteensä	**335 000**	**445 000**	**500 000**

Puiston luonnonhoidon kustannukset nelinkertaistuvat nykyisestä tasosta suunnitelmakauden puoliväliin mennessä. Tämä johtuu laajasta kaskeamisen, ennallistamisen ja perinnemaisemien hoidon ohjelmasta. Taulukossa 5 esitetyillä voimavaroilla voidaan vuosittain toteuttaa 2 ha kaskeamista, 30 ha perinnemaisemien hoitoa ja 10 ha viljelymetsien ja ojitettujen alueiden luonnontilan ennallistamista. Määrät ovat vähäisiä suhteessa hoidon tarpeessa olevan alueen kokonaismäärään, joka on yli 500 hehtaaria. Puiston Natura-alueen luonnonhoidon toteuttamiseen on tarkoitus hakea EU/Life –rahaston tukea, jolloin ohjelma voidaan toteuttaa edellä kuvattua merkittävästi laajempana ja monimuotoisempana ja sisällyttää siihen myös tutkimus- ja opetuskäytön tarpeita palvelevat osuudet.

Taulukko 6. Puiston hoidon kustannusten rahoitus (sisältää myös palkkausmenot, alv 0 %).

Rahoittajat	Vuosi		
	2001 €	2003 €	2004-2010 €/v
MMM	95 000	167 000	200 000
YM	351 000	500 000	550 000
TM	15 000	20 000	30 000
Muut	100 000	100 000	120 000
Yhteensä	561 000	787 000	850 000

Kansallispuiston hoidon ja kunnossapidon eri rahoituslähteet esitetään taulukossa 6. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksen osuus lisääntyy, kun kansallispuistoon suunnataan kaksi uutta virkaa (tutkija ja opas) Metlan sisäisestä henkilökehyksestä. Ympäristöministeriön rahoituksen lisäys perustuu uusien kansallispuistoon tulevien kiinteistöjen lisääntyneistä hoitokuluista ja luonnonhoito-ohjelman lisärahoituksesta. Työhallinnon rahoitusosuuden kasvu perustuu Metsäntutkimuslaitoksen mahdollisuuteen työllistää paikkakunnan pitkäaikaistyöttömiä, joka paranee, kun työnjohtoon tarvittavaa henkilöstöä saadaan puistoon ja uusia pysyväisluontoisia tehtäväkokonaisuuksia käynnistetään. Puiston tukiyhdistyksen mahdollisuus rahoittaa opastuskustannuksia omatoimisella varainhankinnalla paranee, kun opastuspisteiden määrä kasvaa ja asiakkaiden määrän myös oletetaan kasvavan.

Kansallispuistoon kohdistuvat kehittämisinvestoinnit esitetään taulukossa 7. Kolin sataman kehittämisen rahoituspäätökset ovat pääosin valmiina (toteutettu vuoteen 2004). Myöhempien kohteiden toteuttaminen edellyttää erillisiä ja yhteen sovitettuja rahoituspäätöksiä. Investointikohteiden rahoitus ei vähennä puiston jatkuvan hoidon tarvitsemia voimavaroja.

Taulukko 7. Puiston kehittämisinvestoinnit vv. 2003-2010 (alv 0%).

Investointikohde	**Kustannus €**	**Ajoitus**	**Rahoittajat**
Kolin satama	1 500 000	2002-2004	TM, MMM, YM, Tiehallinto, Lieksan kaupunki, EU/KOR
Ympäristökasvatuksen ohjelmat	100 000	2003-2004	EU/Leader+, YM, Lieksan kaupunki, yritykset, Metla
Reitit, venepaikat, P-paikat	100 000	2003-2008	YM, TM, MMM
Kolin perinnepihat	800 000	2003-2009	YM, TM, MMM, EU/AKR
Rantatie	50 000	2004	TM, Lieksan kaupunki, Yrittäjät
Kolin kyläkeskus	300 000	2004-2006	YM, TM, MMM, paikallisyh-teisö
Tutkimuksen kenttätöiden tukikohdan kehittäminen ja sääasema	100 000	2005	MMM, IL, YM, TM
Ukon näyttely	200 000	2009-2010	YM, TM, EU
Kaupunginniemi	50 000	2010	TM, YM, paikallisyhteisö
Yhteensä	**3 200 000**		

Puiston hoidon ja kunnossapidon valtion budjetista tarvitsemia määrärahoja voidaan säästää 100 000-225 000 euroa vuosittain, jos seuraavia omatoimisen varainhankinnan keinoja voidaan käyttää:

- Opastuskeskusten opastuspalvelusta pääosa ulkoistetaan puiston tukiyhdistykselle, joka avustaa Metsäntutkimuslaitosta sen vastuulla olevassa Luontokeskuksen opastuspalvelussa. Tukiyhdistykselle sallitaan omatoiminen varainhankinta. Varainhankinta tapahtuu asiakkaiden kustannusvastuuta korostavan Ukon passin myynnillä ja Luontokauppa Vakan myyntiprovisiolla.
- Metsäntutkimuslaitos selvittää yhdessä MMM:n ja YM:n kanssa mahdollisuuden siirtyä kansallispuiston taloudenpidossa nettobudjettiin, jonka seurauksena mm. kansallispuistosta kertyvät kiinteistöjen vuokratulot voitaisiin käyttää puiston kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon.
- Selvitetään mahdollisuudet EU-rahastojen avulla toteutettavaan rahoituksen hankintaan.

9. Yhteistyö viranomaisten, kuntien ja paikallisyhteisön kanssa

Kansallispuistolla on runsaasti sidosryhmäyhteyksiä. Yhteyksiä pidetään yllä järjestämällä sidosryhmäneuvotteluja, kehittämisseminaareja, talkootapahtumia, lehdistö- ja tiedotustilaisuuksia tai yhteisiä toimintaprojekteja. Kolin kansallispuiston suojelutavoitteiden saavuttamista ja kehittämistä edistää, jos paikallisyhteisö ymmärtää ja hyväksyy kansallispuiston suojelun perusteet. Puiston toiminta erityisesti kehittämishankkeissa, mutta myös käytännön hoitotyössä, on erittäin riippuvainen ympäristöhallinnon ulkopuolelta, erityisesti työhallinnosta ohjatuista voimavaroista. Sidosryhmäsuhteiden hoitaminen on siten keskeinen osa kansallispuiston ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden ylläpidon ja kehittämisen ohjelmaa.

- Sidosryhmäyhteyksiä hoidetaan säännöllisesti. Toimintaan varataan tarpeelliset voimavarat.

9.1 Yhteydet valtion viranomaisiin

Kansallispuiston hoidossa ja kehittämistoiminnassa Metsäntutkimuslaitoksen yhteydet muihin viranomaisiin ja julkisiin laitoksiin ovat lähes päivittäisiä. Seuraavat yhteydet ovat keskeisiä:

Ympäristöministeriö	Tulostavoitteet Ylläpidon voimavarat Tulkinnat ja luvat
Maa- ja metsätalousministeriö	Tutkimustoiminnan kehittäminen Yhteistutkimukset Perusvoimavarat
Pohjois-Karjalan ympäristökeskus	Perinnemaisemien hoito Kehittämishankkeiden voimavarat Perinnerakennusten saneeraus Suunnitteluhankkeiden ympäristöluvat Ympäristökasvatus Tutkimushankkeet Suojelu- ja valvonta Kokous- ja ohjelmapalvelut
Pohjois-Karjalan TE-keskus ja Alueellinen työhallinto	Kehittämishankkeiden voimavarat Kehittämishankkeiden priorisointi Hoidon ja opastuksen palkkaperusteiset voimavarat Kokous- ja ohjelmapalvelut
Itä-Suomen ympäristölupavirasto	Ympäristöluvat kehittämishankkeisiin
Metsähallitus, luonnonsuojelu	Yhteydet muihin kansallispuistoihin Valtakunnallisten luonnonsuojelualueiden esittely EUROPARC-yhteistyö
Tiehallinto	Yleiset tiet; peruskorjaukset, ylläpito ja opasteet
Lieksan poliisi	Palo- ja pelastusasiat, valvonta, liikenneasiat

9.2 Yhteydet opetus- ja tutkimuslaitoksiin

Metsäntutkimuslaitoksella on säännöllinen yhteys Kolin kansallispuiston asioihin liittyen mm. seuraaviin opetus- ja tutkimuslaitoksiin:

Joensuun yliopisto	Opinto-ohjelmat Harjoitus- ja opinnäytetyöt
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	Harjoitus- ja opinnäytetyöt
Geologian tutkimuskeskus	Tutkimus ja kartoitushankkeet Tutkimusten extensiohankkeet
Euroopan Metsäinstituutti EFI	Tutkimusverkostojen yhteistoiminta Kokous- ja ohjelmapalvelut

9.3 Yhteydet maakuntaan, kuntiin ja yrityksiin

Pohjois-Karjalan kuntien yhteyselin Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto on määritellyt kehittämisstrategioissaan Kolin kansallispuiston Maakunnan matkailukehittämisen lippulaivaksi ja haluaa olla vaikuttamassa puiston kehittämishankkeiden tärkeysjärjestykseen ja voimavaroihin. Kolin kansallispuisto sijoittuu kolmen kunnan alueelle (Lieksa, Eno ja Kontiolahti). Kolin alueen kunnalliset palvelut hoidetaan osittain kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan Juuan kunnassa.

Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto	Kehittämishankkeiden priorisointi Kehittämishankkeiden voimavarat Matkailun kehittäminen Kokous- ja ohjelmapalvelut
Kunnat	Rakennusluvat Jätehuolto Vesihuolto Ympäristökasvatus ja leirikoulut Opastuspalvelut ja matkailumarkkinointi Reitit Ohjelmapalvelut
Yritykset	Yhteiset kehittämishankkeet Käyttösopimukset Kokous- ja ohjelmapalvelut Toimiluvat

Kolin kansallispuisto on talousalueensa tärkein matkailun vetovoimatekijä ja tunnetuin nähtävyys. Metsäntutkimuslaitoksen aktiivinen osallistuminen erilaisiin Koliin liittyviin kuntien ja yritysten kehittämishankkeisiin on tämän aseman vuoksi välttämätöntä. Metsäntutkimuslaitoksen edustajat osallistuvat Kolin kehittämiseen perustettavien työryhmien (esim. Kolin kehittämisen strategiatyöryhmä) työskentelyyn.

9.4 Yhteydet paikallisyhteisöön

Metsäntutkimuslaitoksen toimihenkilöt osallistuvat paikallisyhteisön kokouksiin yksityisten tiekuntien ja vesialueen osakaskuntien valtiota edustavina jäseninä.

Jotkut paikallisyhteisön toteuttamat tapahtumat suuntautuvat kansallispuiston alueelle (Kolin maisemahiihto, Ahmanhiihto, soututapahtumat, kulttuuritapahtumat, ympäristökasvatustapahtumat, perinnemaisematapahtumat). Metsäntutkimuslaitoksen edustajat osallistuvat näihin tapahtumiin suunnitteluvaiheessa asiantuntijoina, päätösvaiheessa toimilupaviranomaisena ja toteutusvaiheessa valvojina. Toimilupaviranomaisen ja valvojan roolissa olevat toimihenkilöt

ovat jäävejä osallistumaan paikallisyhteisön omaan päätöksentekoon muutoin kuin neuvottelevina asiantuntijoina.

- Neuvotteluyhteyksiä Kolin paikallisyhteisöön jatketaan ja kehitetään. Puiston kehittämistä tukemaan ja ohjaamaan kutsutaan pysyvä paikallinen neuvotteluryhmä.
- Kansallispuiston hoidossa ja kehittämisessä sovelletaan osallistavaa suunnittelua. Puiston kehittämiseen liittyvissä suunnitteluvaiheessa paikallisyhteisön edustajia kutsutaan mahdollisuuksien mukaan projektien suunnittelun tuki- tai ohjausryhmään jäseniksi. Paikallisyhteisölle tiedotetaan muutoinkin jatkuvasti eri hankkeiden etenemisestä tarpeen mukaan pidettävissä tiedotustilaisuuksissa ja Kolin kansallispuisto tiedottaa -lentolehtisellä, jota jaetaan kaikille käytössä oleville ilmoitustauluille ja paikallisille yrittäjille.

Kumppanuuteen perustuvat yhteistoimintasuhteet ovat kehittyneet puistossa merkittäväksi voimavaraksi edellisellä suunnitelmakaudella. Kumppanuuteen perustuvia yhteistoimintasuhteita on tehty sopimuspohjaisesti mm. Ukko-Kolin Ystävät ry:n, Kolin Kotiseutuyhdistys ry:n ja Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiirin kanssa. Vastaavia yhteistoimintasuhteita voidaan kehittää esim. Kolin Kulttuuriseura ry:n kanssa. Kumppanuus puiston hoidossa lisää yhteistunnetta ja avaa kanavia luovien kehittämishankkeiden edistämiselle. Kumppanuus kehittää myös vastuun tunnetta ja luottamusta toimijoiden välille, ja siten ylläpitää ja onnistuessaan myös lisää kansallispuiston kerryttämää sosiaalista pääomaa.

- Kansallispuiston kehittämisessä kannustetaan osallistuvaan kumppanuuteen perustuvia hankkeita. Niiden avulla pyritään vastavuoroisuuteen, vastuulliseen yhteistoiminnan kehittämiseen, innovatiivisuuteen ja verkoston sisäisen luottamuksen kehittämiseen.
- Luontokeskus Ukko pyrkii verkostoitumaan yritysten ja yhteisöjen kanssa luonto- ja kulttuurimatkailupalvelujen ja kokous- ja ympäristökasvatuksen palvelujen kehittämisessä.

9.5 Kansainväliset yhteydet

Kolin kansallispuisto kansainvälistyy edelleen. Metsäntutkimuslaitos on luonut yhteyksiä Euroopan Puistoliitto EUROPARC:in ja UNESCO:n World Heritage -komitean kautta sisarpuistoihin. Metsäntutkimuslaitos/Kolin kansallispuisto on Euroopan Puistoliiton jäsen ja osallistuu sen kautta Eurooppalaisen kansallispuistojärjestelmän kehittämiseen yhteistoiminnassa Metsähallituksen ja muita pohjoismaita ja Baltian maita edustavien kumppanien kanssa.

- Yhteistyötä ympäristökasvatuksen, puistotutkimuksen ja muun verkostomuotoisen kansainvälisen vuorovaikutuksen ja projektimuotoisen kehittämisen suuntaan tehdään käytettävissä olevien voimavarojen mukaan. Muissa puistoissa kehitettyjä hyväksi todettuja toimintatapoja voidaan ottaa käyttöön myös Kolilla. Yleisenä tavoitteena on kehittää Kolille kansainväliseen verkostoon liittyvä ja Kolin luonnon ja kulttuurin pohjalta pedagogista toimintasisältöä eri tasoisille kohderyhmille kehittävä ja toteuttava tutkimuksen, kulttuurin ja ympäristökasvatuksen keskus.

10. Suunnitelman vaikutusten arviointi

10.1 Vaikutukset Natura-alueen luonnonarvoihin ja luonnonympäristöön

Kolin kansallispuisto on Suomen Natura –suojeluverkostossa luontodirektiivin perusteella. Natura-yhteys edellyttää puiston hoidossa ja kehittämisessä suurta huolellisuutta ja muodollisten arviointimenettelyjen soveltamista. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan hankkeen toteuttajan on arvioitava toimenpiteen vaikutukset, mikäli hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkityksellisesti heikentää Natura-alueen luonnonarvoja.

Tämän suunnitelman yhteydessä on tehty suunnitelman laajimmasta yksittäisestä kehittämiskohteesta, Kolin satamasta ja maantien 5046 perusparantamisesta luonnonsuojelulain mukaiset Natura -tarkastelut, jotka on julkaistu sataman kehittämisen yleissuunnitelman yhteydessä. Hankkeista ei muodostu merkittävää välitöntä tai välillistä haittaa Kolin luonnolle, luontodirektiivin luontotyypeille tai luonto- ja lintudirektiivilajeille.

Laaja-alaisemmat vaikutukset puiston luontoon ovat tässä suunnitelmassa esitetyllä kaskimaiseman ennallistamisohjelmalla, viljelymetsien luonnontilan ennallistamisohjelmalla ja perinnemaisemien hoito-ohjelmalla. Näiden ohjelmien vaikutukset Natura –alueeseen arvioidaan tarkemmin erikseen. Alustavasti voidaan todeta, että nämä kehittämistoimenpiteet eivät heikennä merkittävästi Natura –luontoarvoja, vaan ne pikemminkin parantavat useiden luontotyyppien suojelutasoa ja lisäävät merkittävästi niiden peittoa:

Luontotyyppi	**Vaikutusarvio**
Luonnonmetsät	Pinta-ala lisääntyy yli 50 %, suojelun laatu paranee
Tuoreet metsäpaloalat	Peitto lisääntyy 20 -kertaiseksi, suojelun laatu paranee
Silikaattikalliot	Ei vaikutusta
Harjumetsät	Ei vaikutusta
Lehdot	Suojelun laatu paranee
Puustoiset suot	Pinta-ala lisääntyy yli 50 %, suojelun laatu paranee
Vaihettumissuot ja rantasuot	Ei vaikutusta
Letot	Ei vaikutusta
Lähteet ja lähdesuot	Ei vaikutusta
Pikkujoet ja purot	Ei vaikutusta
Vuoristojen niitetyt niityt	Peitto lisääntyy yli 50 %, suojelun laatu paranee
Alavat niitetyt niityt	Suojelun laatu paranee
Hakamaat ja kaskilaitumet	Peitto lisääntyy yli 100 %, Suojelun laatu paranee
Humuspitoiset lammet ja järvet	Ei vaikutusta

10.2 Vaikutus maisemaan

Pieliseltä Kolin vaarajonoon päin avautuvaan maisemaan muutokset ovat vähäisiä. Satama-alueella rannan muodot säilyvät ennallaan. Rakenteet ovat matalia ja ympäristöön sopeutuvia. Maiseman huomioon ottavalla rakentamisella sataman maisema paranee merkittävästi entisestään. Ukko-Kolin palvelukeskuksen ja rinnekeskuksen kehittämissuunnitelmat eivät vaikuta Pieliseltä näkyvään vaaramaisemaan. Rakenteiden muutokset ovat vähäisiä ja tapahtuvat niin matalalla tasolla, että ne jäävät puuston peittoon. Rinnekeskuksen pumppukoppien maisemoinnilla voidaan parantaa rantamaisemaa niiden kohdalla merkittävästi. Rinteiden laiduntaminen lisää maiseman ja luonnon monimuotoisuutta.

Viljelymetsien ennallistamisen vaikutukset Pielisen järvimaisemaan ovat vähäisiä. Metsien ennallistaminen voi lisätä maiseman monimuotoisuutta ja värikkyyttä. Kaskimaiseman ennallistaminen lisää Pielisen puoleisilla kulttuurivyöhykkeen osilla maiseman mosaiikkimaisuutta sekä kasvipeitteen monimuotoisuutta ja värikkyyttä. Perinnemaisemien hoito-ohjelma ei vaikuta Pieliseltä näkyvään vaaramaisemaan.

Lännestä näkyvä vaarajonon maisema muuttuu viljelymetsien ja kaskimaiseman ennallistamisen ja perinnemaisemien hoidon vaikutuksesta nykyistä vaihtelevammaksi ja monimuotoisemmaksi, avoimia tiloja sisältäväksi mosaiikkimaiseksi ja nykyistä monivärisemmäksi. Maiseman ominaisuudet ja erityisesti metsäpeitteen vaihtelevuus lähenee I-K. Inhan 1800-luvun ottamissa valokuvissa näkyvää maisemaa. Puiston eri palvelukeskusten kehittäminen ja niiden välisten polku- ja latuyhteyksien kehittäminen ei vaikuta lainkaan lännestä näkyvään Kolin vaarajonon kaukomaisemaan.

Kansallispuiston näköalapaikoilta avautuvaan kansallismaisemaan puiston hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet vaikuttavat varsin vähän ja niissäkin tapauksissa puiston suojelutavoitteiden suuntaisesti. Ipatin, Ukko-Kolin ja Paha-Kolin ja Jauholanvaaran näköalapaikoilta näkyvässä maisemassa ei tapahdu muita muutoksia kuin maiseman umpeenkasvusta johtuva näkymien vähittäinen heikkeneminen, jota hillitään lähimaiseman varovaisilla hoitotoimilla. Akka-Kolilta, Paimenvaaralta, Mäkrältä ja Vesivaaralta näkyvässä maisemassa maiseman vaihtelevuus ja värikkyys lisääntyy, kun kaskimaiseman ennallistaminen palauttaa metsien mosaiikkimaista rakennetta ja lisää lehtipuuston osuutta. Myös viljelymetsien luonnontilan ennallistaminen lisää lehtipuuston osuutta maisemassa. Puiston palvelukeskuksiin ja reittiverkostoihin ja pysäköintipaikkoihin liittyvät kehittämistoimet eivät näy näköalapaikkojen maisemanäkymissä.

Sataman kunnostamisen jälkeen puistoon ei tule uusia keinovalaistuksen vaikutuspiirissä olevia laajoja alueita. Satamassakin on aiemmin ollut aluevalaisu, joten sen valotaso ei merkittävästi muutu. Mattilan sähköistys ei vaikuta merkittävästi Ipatin länsirinteen valomaisemaan, koska Mattilan käyttö painottuu kesäkauteen, jolloin ulkovaloja ei tarvita.

Suunnitelman mukaiset toimenpiteet vähentävät puiston melutasoa, jos liikenteen ohjaukseen tarkoitetut nopeusrajoitukset toteutetaan. Veneilyn lisääntyminen Pielisellä puolestaan nostaa lievästi puiston itäreunan melutasoa. Vaikutus puiston kokonaisuudessa on kuitenkin vähäinen.

10.3 Vesistövaikutukset

Suunnitelma ei vaikuta merkittävästi kansallispuiston vesialueiden laatuun. Sataman palvelujen kehittäminen lisää vesiliikennettä jonkin verran Pielisen vesialueella, joka ei kuitenkaan kuulu Natura -alueeseen. Alueen kalakannalle tai kalastukselle suunnitelmasta ei aiheudu mitään pysyvää haittaa. Kalastuselinkeino hyötyy uudesta sataman kalastuslaiturista ja kalankäsittelyasemasta ja sataman palvelurakennukseen suunnitellusta kalaravintolasta. Sataman kehittämiseen kuuluu talvella tapahtuva ruoppaus, joka tuottaa haittaa alueen ympäristölle, mutta sen vaikutus jää väliaikaiseksi ja suhteellisen vähäiseksi koska ruoppausmassat ovat pieniä, ruoppaukset tehdään talvella kaivinkoneella, joten jääkannen ansiosta hienojakoinen maa-aines ei kerry läheisille rannoille ja ruoppauksen aiheuttama kalakantoja häiritsevä veden samentuminen häviää muutamassa viikossa ja viimeistään ennen jäiden lähtöä.

Sataman ja veneilijöiden jätevesien siirtäminen viemäriverkostoa myöden Kolin Hiiden vesiosuuskunnan jätevesipuhdistamolle parantaa Pielisen veden laatua satamassa ja veneilijöiden kulkureiteillä. Sataman viemäriverkoston laajentuminen yksityisten omistamille puiston ulkopuolisille alueille parantaa vesiensuojelun tasoa sataman vaikutuspiirissä.

10.4 Vaikutukset maankäyttöön

Suunnitelmassa esitetyt palvelukeskukset ja niiden kehittämistoimet sijoittuvat jo ennestään rakennetuille alueille, joiden tilaa kohennetaan. Kolin kylään sijoittuva palvelukeskus tukee kylän monipuolista kehittämistä ja tuo asiakkaita puiston ulkopuolella oleviin palvelukohteisiin. Sama koskee Kolin sataman kehittämistä. Sataman kehittämiseen liittyy uiton käytössä olevan maa-alueen pieneneminen. Uittotoiminta on kuitenkin järjestettävissä sille jäävällä maa-alueella päällekkäiskäytön periaatteella. Ukko-Kolin Sataman vesi- ja viemäriverkosto tukee myös lähialueen kaavallista kehittämistä.

Puiston retkeilyreittiverkoston kehittäminen tukee puiston ulkopuolelle sijoittuvien matkailuyritysten toimintaa monipuolisesti.

Puiston perinnemaisemien hoito-ohjelma tarjoaa mahdollisuuksia taloudellisiin laiduntamismahdollisuuksiin puiston ulkopuolisille maatiloille.

Suunnitelma mahdollistaa taloudellisesti tehokkaan ja suojelun laadun kannalta korkeatasoisen maankäytön puiston eniten kysytyillä alueilla, joita ovat Ukko-Kolin palvelukeskus näköalapaikkoineen, Kolin satama ja Ukko-Kolin rinnekeskus.

10.5 Liikenteelliset vaikutukset

Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet tukevat liikenneturvallisuutta ja lieventävät liikenteen aiheuttamia ympäristövaikutuksia tilanteessa, jossa liikenteen määrän voidaan arvioida huomattavasti lisääntyvän sekä maalla että vesireiteillä. Sataman parantaminen vakiinnuttaa Pielisen lauttaliikenteen aseman ja turvaa sen ja risteilyliikenteen kehittämismahdollisuudet. Ylä-Kolin tien ja sataman tien parantamiset, Rantatien kehittäminen sataman ja Rinnekeskuksen välillä ja teille asetettu 40 km/h nopeusrajoitus parantavat liikenneturvallisuutta. Liikenteen ja erityisesti pysäköinnin valvonnan tehostaminen lisää autoilijoiden ympäristövastuuta.

10.6 Vaikutukset matkailuun, virkistykseen ja palveluihin ja asiakkaiden saamiin hyötyihin

Suunnitelman mukaiset uudet palvelurakenteet ja verkostot ja varsinaiset palvelutoiminnot parantavat oleellisesti Kolin kansallispuiston palvelutasoa ja lisäävät sen matkailullista vetovoimaa. Palvelukeskukset mahdollistavat ympärivuotisen matkailupalvelujen tarjonnan ja tasoittavat sesonkivaihtelua. Opastuspalvelut ja tutkimustietoon pohjautuvat ympäristökasvatukselliset sisällöt lisäävät asiakkaiden ympäristövastuullisuutta ja luonnon ja kulttuurin tuntemusta. Luonnon kestokyky, paikallinen aluetalous ja asiakkaiden ja paikallisen väestön väliset sosiaaliset suhteet parantuvat, kun matkailun kestävästä kehityksestä huolehditaan. Seurannat varmistavat, että suunnitelman työllisyysvaikutukset, pedagogiset vaikutukset ja verkostovaikutukset lisäävät kansallispuistosta kertyvää sosiaalista pääomaa.

10.7 Vaikutukset työllisyyteen

Runkosuunnitelman toteuttamisen vaikutukset Kolin alueen työllisyyteen ovat huomattavan myönteiset. Kansallispuiston perustamisen jälkeen kansallispuiston sisällä sijaitsevat pysyvät työpaikat ovat kolminkertaistuneet. Erityisesti Ukko-Kolin palvelukeskuksen kehittäminen tarjosi sekä rakennusaikaisia työpaikkoja että pysyviä uusia työpaikkoja ja myös huomattavan määrä välillisiä työpaikkoja kasvusysäyksen kautta.

Taulukko 8. Kolin kansallispuiston työllisyysvaikutus.

	1990 htv	2000 htv	2005 htv
Pysyvät työpaikat kansallispuistossa			
Metla	2	5	8
Hotelli Koli	12	30	40
Muut	1	5	12
Pysyvät työpaikat puiston ulkopuolella	-	2	5
Yrittäjiä verkostoitunut puistoon	-	30	50
Yhteensä noin	**15**	**72**	**115**
Kehittämishankkeiden toteuttamisaikaiset työpaikat puistossa	-	100	15

Runkosuunnitelman suurimmat työllisyysvaikutukset liittyvät Kolin kyläkeskuksen ja sataman palvelujen kehittämiseen, puiston pitkäaikaiseen luonnonhoito-ohjelmaan ja puistoon verkostoituneiden palveluyritysten toimintamahdollisuuksien vahvistumiseen ja asiakasmäärien todennäköiseen kasvuun.

11. Koli ja maailmanperintö

Aloite Kolin saamisesta Unescon maailmanperintökohteeksi on ollut esillä useissa yhteyksissä jo noin 10 vuoden ajan. Tiedon lisääminen ja kokemuksien saaminen jo toimivista maailmanperintökohteista on välttämätöntä, jotta perustamiseen tähtäävä paikallinen Lieksan kaupungin aloite olisi mahdollista toteuttaa. Epävarmuutta on siitä, onko maailmanperintökohteen muodostaminen mahdollisuus vai uhka paikallisen väestön elinolosuhteille, asumiselle ja työlle. Tarvitaan selvitykset siitä vaikuttaako maailmanperintökohteeksi nimeäminen maankäyttöoikeuksiin, paikallisiin elinkeinoihin tai kuluttaako alueen lisääntyvä käyttö luonto- ja ympäristöarvoja liiaksi.

Maailmanperintökohteet ovat yleensä antaneet sekä alueelle että paikalliselle väestölle lisää toimintaa ja kehittämismahdollisuuksia. Maailmanperintöstatus nostaa kohteiden tunnettavuutta aivan eri tasolle normaalista toiminnasta. Perintökohteille on aiempaa parempi mahdollisuus saada tukirahoitusta sekä kehittää matkailua, tiedonvälitystä ja palveluihin liittyviä paikallisia toimintoja.

Kolin vertailu samantyyppisiin maailmanperintökohteisiin

Maailmanperintökohteeksi pyrkivää kohdetta tulee verrata muihin vastaavan tyyppisiin kohteisiin koko maailmassa, jotta niiden ainutlaatuisuus voidaan todistaa. Kolin osalta maailmanlaajuista vertailua ei ole toistaiseksi tehty. Pohjoismaisen ministerineuvoston asettama projektiryhmä selvitti raportissaan (1996:30), löytyykö noin 13 000 hehtaarin laajuisen Kolin maisema-alueen tapaisia geologisesti arvokkaita alueita muualta pohjoismaista. Esimerkkejä muinaisrapautumista, luolista, turvemuodostumista, pitkittäisharjuista ja muista glasifluviaalisista muodostumista löytyy myös muualta Fennoskandian kilpialueelta. Projektiryhmän mukaan on kuitenkin vaikea löytää verrattavissa olevaa paikkaa, jossa nämä geologiset piirteet ovat yhtä hyvin edustettuina ja keskittyneinä pienelle alueelle. Lisäksi Kolilla on esteettisesti merkittävä arvo.

Kolin maisema-alue täydentäisi hyvin maailmanperintöluetteloa, sillä luettelossa ei ole ennestään kovin samanlaisia alueita (geologia, vesi, maisema, kulttuuriperintö). Koliin parhaiten verrattavissa olevat alueet ovat kulttuurimaisemia, joissa on näkyvissä ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus. Kolin maisema-alue täyttää sekä luonnon- että kulttuuriperinnön kriteerejä, joten nimenomaan yhdistelmäkohteita voidaan verrata Koliin.

Kaskikulttuurin ylläpitämistä voidaan pitää vahvana tekijänä, joka erottaa Kolin maisema-alueen olemassa olevista maailmanperintökohteista. Maailmanperintöluetteloon kuuluu alueita, joilla harjoitetaan perinteisiä maanviljelyn muotoja, mutta yhdessäkään maailmanperintökohteessa ei harjoiteta kaskiviljelyä eikä sen jättämiä jälkiä mainita olevan näkyvissä. Kaskenpoltto on erittäin tärkeä myös eräiden tulesta riippuvien uhanalaisten lajien säilyttämiselle Suomessa.

Kolin kansallispuiston runkosuunnitelma ja maailmanperintöhanke

Tämä kansallispuiston runkosuunnitelma tukee ja edistää Kolin mahdollisuuksia hakeutua UNESCO:n Maailmanperintökohteeksi. Lakiin perustuva suunnitelmallinen ja tutkimustietoon perustuva maankäyttö, asiantunteva ja vastuullinen puiston hoito-organisaatio sekä osallistava verkostomuotoinen toimintamalli luovat uskottavuutta ja ovat käytännön edellytyksiä Maailmanperintökohteen hyväksymiselle.

- Kansallispuiston alue on liian suppea Maailmanperintökohteeksi. Osa keskeisistä perintökriteerien määrittelemistä arvokohteista, sekä luonnonperinnöstä että kulttuuriperinnöstä, sijaitsee kansallis-

puiston ulkopuolella, joten puiston sisäiset kohteet eivät mahdollisesti täytä kohteen eheyden vaatimusta.

On selvitettävä, voisiko Kolin kansallispuisto muodostaa osa-alueen laajemmassa, esim. Järvi-Suomen (Saimaan-Pielisen) alueelle sijoittuvassa geologisten ja luonnonkäyttökulttuuriin perustuvien arvojen pohjalta määritettävässä perintökokonaisuudessa.

12. Erikseen laadittavat suunnitelmat

Metsäntutkimuslaitos valmistelee yhdessä eri tutkimuslaitosten ja muiden sidosryhmien asiantuntijoiden kanssa seuraavat erityissuunnitelmat Kolin kansallispuiston kehittämiseksi.

Lajiston suojelu ja hoito

Selvitetään uhanalainen eliöstö ja lajikohtaisesti tarpeen mukaan uhanalaisen eliöstön tarvitsemien elinympäristöjen suojelu ja hoito. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä Joensuun yliopiston ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen asiantuntijoiden kanssa.

Kulttuurimuistomerkkien suojelu ja hoito

Selvitetään yhteistyössä Museoviraston ja Pohjois-Karjalan Museon kanssa puiston kulttuuri- ja muinaismuistokohteiden suojelun yksityiskohdat ja laaditaan kohteiden hoito- ja käyttösuunnitelma.

Luonnontilan palauttaminen

Luonnontilan palauttaminen koskee luonnontilaan ennallistettavia kohteita, joista pääosan muodostavat kansallispuiston viljelymetsät. Suunnitelma koskee myös käytöstä poistuneita sorakuoppia, entisiä tiepohjia ja varastoalueita. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä Joensuun yliopiston, Suomen ympäristökeskuksen ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen asiantuntijoiden kanssa.

Kestävä kaskitalous

Kestävän kaskitalouden suunnitelma määrittelee kaskeamiseen kertaluonteisesti tai pidemmällä ajalla pysyväisluontoisesti soveltuvat kohteet, niiden käsittelytavat ja käsittelyjärjestyksen. Suunnitelmalla pyritään varmistamaan, että kaskeamista voidaan toteuttaa kansallispuistossa muita luonnonarvoja vaarantamatta ja luonnonsuojelun tasoa kehittäen ottaen huomioon taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys toiminnan toteutuksessa. Suunnitelma laaditaan yhteistoiminnassa Joensuun yliopiston, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun, Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen, metsähallituksen, museoviraston sekä Kolin paikallisyhteisön asiantuntijoiden kanssa.

Kestävä matkailukäyttö

Kestävän matkailukäytön kehittämisen suunnitelma sisältää matkailun varausalueiden toiminnallisen kehittämissuunnittelun ja kestävyyttä turvaavien toimenpiteiden suunnittelun sekä matkailua ja retkeilyä palvelevan puiston huollon ja opastuksen suunnittelun ja yritysten ja paikallisyhteisön sitouttamisen suunnitelman tavoitteisiin ja toteutustapoihin. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä Pohjois-Karjalan Maakuntaliiton, matkailun organisaatioiden, Joensuun yliopiston, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun, Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen ja Kolin paikallisyhteisön ja yrittäjien kanssa.

Tutkimuskäyttö

Metsäntutkimuslaitos valmistaa kansallispuiston tutkimuskäytön kehittämissuunnitelman, joka ottaa huomioon mm. perusselvitysten täydentämisen tarpeen, puiston huoltoa ja hoitoa palvelevan tutkimus- ja selvitystyön, tutkimuksen infrastruktuurin parantamisen, henkilöstön ammattitaidon kehittämisen, tutkimuslaitosten yhteistoiminnan kehittämisen sekä tutkimustulosten esittelymahdollisuudet puiston opastus- ja tiedotustoiminnassa. Suunnitelma valmistetaan yhteistyössä Joensuun yliopiston, Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun, Joensuun tiedepuiston, Geologian tutkimuskeskuksen, Ilmatieteen laitoksen ja muiden asiasta kiinnostuneiden tutkimusyksiköiden kanssa.

Liite 1.

Kolin kansallispuiston kehittäminen edellisellä suunnitelmakaudella

Kolin kansallispuistoa on kehitetty Pohjois-Karjalan maakunnan kehittämisstrategian mukaisin suuntaviivoin maakunnan keskeisenä luonto- ja kulttuurimatkailun vetovoimakohteena. Kansallispuiston matkailupalvelujen turvaamista on edistetty edellisellä suunnitelmakaudella laajapohjaisen suunnittelutyön jälkeen huomattavilla julkisilla ja yksityisillä investoinneilla.

Kansallispuiston tutkimus- ja opetustoiminta on voimakkaasti kehittynyt ja kansainvälistynyt edellisellä suunnitelmakaudella. Tätä ovat edistäneet Metsäntutkimuslaitoksen aktiiviset toimenpiteet ensin kehittämispäällikön ja myöhemmin tutkijajohtajan virkojen sijoittamiseksi Kolin kehittämishankkeeseen.

Kansallispuiston alue

Kansallispuiston alue on edellisellä suunnitelmakaudella laajentunut huomattavasti; puiston kokonaispinta-ala on uuden suunnitelmakauden alussa noin 2900 ha, mikä on 35 % suurempi kuin vuonna 1996 vahvistetun runkosuunnitelman kattama alue. Nykyinen pinta-ala ylittää selvästi valtioneuvoston määrittelemän ns. tavoiterajausalueen pinta-alan, joka oli 2500 ha. Laajennus johtuu aktiivisesta yksityisten metsien ja tonttien tarjonnasta kansallispuiston lähialueella ja sen seurauksena toteutuneista vapaaehtoisista maakaupoista.

Opastuspalvelut

Edellisellä suunnitelmakaudella kansallispuiston opastustoimintaa toteutettiin Joensuu-Kajaani -tien risteyksessä Ahmovaarassa sijaitsevassa Kolinportin palvelukeskuksessa valtion omistamassa toimitilassa sijainneessa näyttelyssä ja verkostomuotoisesti hoidetussa matkailuopastuspisteessä. Tästä toimitilasta ja näyttelystä luovuttiin, kun Ukko-Kolin palvelukeskus valmistui. Opastuspalvelua toteutettiin yrityssopimusten perusteella myös Kolin kylällä sijaitsevassa ympäristöministeriön omistamassa Kulttuurikeskus Kolin Ryynäsessä ja Kontiolahden kunnan omistamassa Herajärven retkeilykeskuksessa Kiviniemessä.

Ukko-Kolin palvelukeskuksen kehittäminen

Vuosina 1997-2000 Suomen valtion työhallinnon ja ympäristöhallinnon sekä EU:n Rakennerahaston ja Sosiaalirahaston varoin toteutettu Ukko-Kolin palvelukeskuksen kehittäminen sisälsi Luontokeskuksen rakentamisen ja siihen liittyvän verkostomuotoisen palvelutoiminnan käynnistämisen, valtion omistaman Hotelli Kolin täydellisen saneerauksen sekä kokonaisuuteen liittyvän ympäristöä säästävän lähikuljetus- ja pysäköintijärjestelmän.

Vuonna 1998 toteutettiin Ukko-Kolin palvelukeskuksen kestävää kehitystä tukeva vesi- ja jätevesihuollon uudistus. Valtion työhallinnon osoittamalla määrärahalla purettiin vanha paikallinen jätevedenpuhdistamo, poistettiin käytöstä Tarhalahden talousvesipumppaamo ja avattiin vesi- ja viemäriyhteys puiston ulkopuoliseen Kolin Hiiden vesiosuuskunnan palveluun. Lisäksi rakennettiin Ylä-Kolin rinteeseen välipumppaamo ja sen vesivarasto, joka palveli Ukko-Kolin keskuksen vesihuoltoa ja muodosti Kolin kylän paloturvallisuutta parantavan painevesivaraston. Valtion omistama vesi- ja viemäriputki ulottuu kansallispuiston rajalle Ollilan huoltotien risteykseen, mistä eteenpäin johto ja pumppujärjestelmä on Lieksan kaupungin omaisuutta. Puiston pohjoispäässä kaupungin omistamat johdot kulkevat valaistun ladun pohjalla läpi puiston Ylä-Kolin tien alikäytävältä sataman suuntaan.

Kolin kansallispuiston pääopastuskeskus Luontokeskus Ukko avattiin Ukko-Kolin palvelukeskuksessa juhannuksena 2000. Luontokeskuksen sijaintipaikka päätettiin pitkällisen suunnitteluvaiheen jälkeen laajapohjaisen yhteisen näkemyksen perusteella. Luontokeskuksen ja Hotelli Kolin saneerauksen suunnitteluvaiheessa käytiin arkkitehtuurikilpailu, johon osallistui 95 eri arkkitehtiryhmää. Voittanut Arkkitehtuuritoimisto Sopanen & Svärdin suunnittelema ratkaisu "Neidonkenkä" toteutettiin valtion työhallinnon, EU/Aluekehitysrahaston, ympäristöministeriön ja Metsäntutkimuslaitoksen osoittamilla voimavaroilla.

Valtion omistama Hotelli Kolin kiinteistö (rakennus ja tontti) vuokrattiin vuonna 1996 hotelli- ja ravintoalan yritystoimintaa varten perustetulle Hotelli Koli Oy:lle. Vuokrasopimus päättyy 31.12.2013. Yrittäjän osakkeiden omistus jakautuu (v. 2002) seuraavasti: Pohjois-Karjalan Osuuskauppa 60 % ja Matkailun kehitysyhtiö Nordia 40 %.

Yrittäjälle vuokrattuun hotellirakennukseen (noin 5700 m2) liittyy toiminnan edellyttämä tontti, pinta-alaltaan noin 2000 m2. Hotellirakennuksessa on 72 majoitushuonetta ja yhteensä noin 170 vuodepaikkaa sekä ravintola- ja kahvilatilat noin 300 hengelle, kokoushuoneita 4 kpl ja saunatilat. Hotellin eteläpäätyyn sijoittuvassa retkeilijöiden palvelupisteessä (Retkitupa) toimii Hotelliyrityksen alivuokralaisena palveluyritys, joka toteuttaa elämyspohjaisia ohjelmapalveluja, vuokraa retkeilyvälineitä ja tarjoaa huoltotilaa (suihku ja säilytyskaapit) retkeilijöiden käyttöön.

Hotelli Koli Oy ja Metsäntutkimuslaitos ovat tehneet yhteistoimintasopimukset Ukko-Kolin palvelukeskuksen kiinteistöjen ja alueiden hoidosta, opastustoiminnan kehittämisestä ja yhteisistä kehittämisvisioista, jotka liittyvät Kolin luonto- ja kulttuuriarvojen mahdollisimman laadukkaaseen selvittämiseen ja esittelyyn sekä kestävän matkailun kehittämiseen kansallispuistossa. Hotelli Koli Oy kehittää omaa ympäristöohjelmaansa, joka pyrkii sopeuttamaan hotellitoimintaa kansallispuiston kokonaisuuteen.

Hotelli Kolin vanha kaatopaikka Ukko-Kolin Yläpihan reunalla puhdistettiin ja peitettiin vuonna 2002. Paikan alapuolelta otettujen vesinäytteiden ja paikan puhdistuksessa tehtyjen havaintojen perusteella kaatopaikkaa oli käytetty 1930-1960 luvuilla lasi- ja peltipurkkien ja kuivan romun kasaamiseen.

Ukko-Kolin palvelujen kehittämishankkeen yhteydessä poistettiin alueella sijainnut hotellin työntekijöiden majoitusrakennus ja karavaanaripalvelualue, koska vastaava palvelu voitiin toteuttaa puiston ulkopuolella kolmessa eri palvelupisteessä yksityisenä yrityspalveluna.

Ukko-Kolin rinnekeskuksen toiminta

Hotelli Koli Oy:n käytössä on vuokra-alueena Ukko-Kolin laskettelurinne ja rinteen ala-aseman (Rinnetupa) pysäköintialue. Vuokrasopimus päättyy 31.12.2013. Rinteellä olevat rakennukset ja rakennelmat (Rinnetupa, huoltorakennukset, lumetusjärjestelmä, hissit 2 kpl) ovat Hotelli Koli Oy:n omaisuutta. Rinnetupa liitettiin Ukko-Kolin uudistettuun vesijärjestelmään vuonna 1998; juomavesihuoltoa varten rinteessä on valtion omistama vesiputki ja pumppuasema. Rinnetuvalla on paikallinen jätevesiratkaisu, jonka jätevesisäiliö (10 m3) tyhjennetään traktorikuljetuksena tarpeen mukaan Kolin Hiiden vesiosuuskunnan puhdistamolle.

Hotelli Koli Oy hoitaa rinnealueen kasvillisuutta niittämällä ja osin laitumena perinnekarjan (suomenlampaat) avulla. Perinnekarjan hoidossa Hotellia avustaa Kolin Kotiseutuyhdistys ry (v. 2002). Rinteellä on edellisellä suunnitelmakaudella toteutettu kesäsesonkeihin liittyvillä ympäristöministeriön ja Metsäntutkimuslaitoksen myöntämillä tilapäisluvilla erilaisia kulttuuritapahtumia (Taidenäyttely, Sibelius-aiheinen teatteriesitys, musiikkitapahtumia).

Perinnemaisemien saneeraus ja hoito

Kansallispuiston perinnemaisemien ja -pihojen kunnostusta toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen ja ympäristöjärjestöjen ja oppilaitosten talkooleirien kanssa laajentaen jatkuvan hoidon piirissä olevia perinnemaisemana niitettäviä ja laidunnettavia niittyjä noin kaksinkertaisiksi aiempaan määrään verrattuna. Kansallispuistoon suunnitelmakaudella liitetyt uudet maatilat (Mattila, Seppälä, Soikkeli ja Myllypuro) sisältävät myös merkittäviä perinneympäristöjä. Perinnemaatiloista kunnostettiin eri aikakausien maatalouskulttuuria esitteleviksi esimerkkikohteiksi Lakkalan, Seppälän ja Soikkelin rakennusryhmät ja Ollilan vanhimmat rakennukset ja aitarakenteet. Kaskeamista toteutettiin vuosittaisina tapahtumina vuodesta 1994 alkaen Kolin kylän lähialueella kansallispuiston pohjoisosassa. Kaskiin on viljelty perinneviljelyssä käytettyä alkuperää olevaa ruista (Toivo-ruis) ja Enon alkuperää olevaa kaskinaurista.

Liikenneyhteydet

Kansallispuistoon liittyvää tieverkkoa parannettiin suunnitelmakauden loppujaksolla vuosina 2000-2002. Ylä-Kolin tien alkupää Kolin kylän ja Jerontien risteyksen välillä peruskorjattiin ja tien viereen rakennettiin kevyen liikenteen väylä, kevyen liikenteen alikäytävä ja katuvalaistus. Tiehankkeen toteutus palkittiin valtakunnallisessa laatukilpailussa. Kolin satamaan johtava tieosuus Merilänrannan tieltä sataman palvelukeskukseen peruskorjattiin vuonna 2001. Kolin rantatietä hoidettiin ympäristöministeriön antamien ohjeiden mukaan tavanomaisella kunnossapidolla ja tukkeutuneiden rumpujen uusimisella. Rantatien ylläpitoon liittyi KO:n antama päätös (KKO 31.3.2000 Dno 540), jonka mukaan kansallispuiston sisään sijoittuvan yksityisen tiekunnan tien peruskorjaukset edellyttävät ympäristöministeriön luvan.

Liikenteen ohjausta kehitettiin suunnitelmakaudella. Ukko-Kolin palvelukeskuksen luonto- ja hotelliasiakkaat pyrittiin ohjaamaan Ukko-Kolin Alapihan pysäköintialueelle. Laskettelijat ja kesäteatterivieraat pyrittiin ohjaamaan lasketteluinteen ala-aseman eli Rinnetuvan pysäköintipaikalle.

Polut ja reitit

Kansallispuiston polkureitit liitettiin Karjalan Kierros- reittikokonaisuuteen ja siihen kuuluvaan Herajärven Kierros- reittiyksikköön. UKK -reitti ja Herajärven Kierros liitettiin Euroopan kaukovaellusreitistöön (Reitti E10). Puiston rakennuskannasta 6 erityyppistä perinnerakennusta avattiin varausmajoiksi retkeilijöille ja matkailijoille. Puiston sisäinen yksityistieverkosto liitettiin valtakunnalliseen pyöräreittiverkostoon. Pielisen saarissa hoidetut tulipaikat ja rantatutumisalueet liitettiin Saimaan pienvenereitistöön ja puiston latuverkko Kolin alueen latuverkkoon turvallisilla yhteysladuilla.

Matkailun kestävyys

Matkailijat ja retkeilijät kyettiin opastuksella ohjaamaan kulumista hyvin kestäville reiteille. Eniten kulumista tapahtui Ukko-Kolin palvelukeskuksen välittömässä läheisyydessä vapaan maastonkäytön seurauksena. Reittien kulumista pyrittiin estämään kestävillä pinnoitteilla (kivituhka ja pitkokset) sekä porras- ja siltarakennelmilla. Pahiten kuluneita tai vaarallisiksi osoittautuneita reittiosuuksia poistettiin käytöstä. Kaksi maisemahäiriöksi todettua sorakuoppaa (Ollilan huoltotie ja Vaaramajojen entinen tie) peitettiin ja maisemoitiin. Puiston rajojen merkintä on kesken alueen rajojen jatkuvan muutoksen vuoksi. Rajat on toistaiseksi pyritty osoittamaan muutaman vuoden välein uudistettavissa retkeilykartoissa.

Puiston verkostoyhteydet ja yhteisösuhteet

Kolin kansallispuiston verkostoyhteyksiä on kehitetty suunnitelmakaudella voimakkaasti. Tällä on pyritty eri sidosryhmien keskinäisen tiedonkulun parantamiseen ja keskinäisen luottamuksen kehittämiseen. Puiston hoidon suunnittelussa on toiminut lukuisia yhteistoimintaelimiä ja Metlan edustajat ovat toimineet aktiivisesti myös puiston ympäristössä toimivissa Kolin kehittämistä edistävissä yhteisöissä. Kumppanuussuhteeseen perustuvia kansallispuiston kehittämishankkeita on toteutettu mm. opastuspalvelussa, perinnemaisemien hoidossa ja ympäristökasvatuksessa. Näihin hankkeisiin on saatu rahoitustukea mm. työhallinnolta, ympäristöhallinnolta, opetushallinnolta, kunnilta ja EU -rahastoilta (AKR, ESR, LIFE ja Leader).

Päättyneen suunnittelukauden aikana neuvotteluyhteyksiä on ollut seuraaviin Kolin paikallisyhteisön yhdistyksiin ja ryhmiin: Kolin Kotiseutuyhdistys ry, Kolin Kehittämisseura, Kolin Ipatti ry, Kolin kylätoimikunta, Kolin suojeluryhmä, Kolin latupooli, Kolin maamiesseura ry, Kolin Martat, Kolin Kulttuuriseura ry ja Ukko-Kolin Ystävät ry. Neuvotteluissa on käsitelty kyseisen yhdistyksen tai ryhmän kannalta kiinnostavia kansallispuiston kehittämiskysymyksiä tai mahdollisia *yhteistoimintahankkeita*. Viimeksi mainitusta esimerkkinä on Kolin Kotiseutuyhdistyksen osittain EU/Leader -rahoitettu hanke "Vaaroilta voimaa", jonka tuloksena tuotettiin Kolin kotiseutumuseon näyttely ja esitemateriaali ja kunnostettiin kyläkuvaaja Einari A. Saarelaisen valokuva-aineisto kuvatietopankiksi.

Kuluneella suunnitelmakaudella paikallisyhteisön edustajia osallistui seuraaviin puiston suunnittelua tukeviin ryhmiin:

- Kolin kansallispuiston strategiaryhmä: Ukko-Kolin palvelukeskuksen kehittämishanke
- Luontokeskuksen näyttelyn kehittämishanke
- Kolin taustajulkaisuprojekti
- Puiston perinnerakentamisen neuvotteluryhmä
- Latujen suunnitteluryhmä
- Luontopolku Kasken Kierros-projekti
- Sataman suunnitteluprojekti
- Venepaikkojen suunnitteluprojekti
- Tieverkon kehittämishanke
- Luontomedian kehittämishanke
- Leirikoulujen kehittämishanke

Uusi kumppanuuteen perustuva kehittämismalli

Laajemman yhteisön piirissä Metsäntutkimuslaitos on toteuttanut toimintayhteyttä sopimuksiin perustuvien ns. kumppanuussuhteiden kautta. Kumppanuussuhteita on toteutunut Ukko-Kolin Ystävät ry:n, Kolin Kotiseutuyhdistys ry:n, Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiirin, WWF:n ja Joensuun Yliopiston ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa sekä Kolin koulun ja Kuopion Steinerkoulun kanssa. Puiston kumppaniosapuoli on sitoutunut tekemään talkooperiaatteella tai itse hankkimillaan voimavaroilla Kolin kansallispuiston tavanomaisia huolto-, hoito- tai opastustöitä tai kehittämistöitä ja saa tällä perusteella oikeuden käyttää puiston resursseja (tiloja, laitteita, työvälineitä) työn toteutuksessa.

Merkittävin päättyneellä suunnitelmakaudella toteutettu kumppanuushanke oli Luontokeskus Ukon opastustoiminnan järjestäminen yhteistyössä kansallispuiston tukiyhdistys Ukko-Kolin Ystävät ry:n kanssa. Ystävät osoitti Luontokeskuksen käyttöön keskimäärin 6 htv työpanoksen, jonka se pääosin osti paikallisilta opastuspalveluyrityksiltä. Yhdistys hankki omatoimisesti pääosan palvelun tarvitsemista juoksevista voimavaroista asiakkailta keräämillään palvelumaksuilla.

Huomattavan laajapohjainen osittain kumppanuusperiaatteella toteutettu kehittämishanke oli vuosina 1999-2000 toteutettu "Kolin luontomedia" –sähköisen opastusinformaation kehittäminen viiden oppilaitoksen sekä noin 20 eri aloja edustavan organisaation ja yrityksen kanssa opetusministeriön ja EU/ESR –rahaston osittain rahoittamana kehittämishankkeena.

Kansainväliset yhteydet

Metsäntutkimuslaitoksen hoitama Kolin kansallispuisto on edellisellä suunnitelmakaudella kansainvälistynyt ja luonut yhteyksiä Euroopan Puistoliitto EUROPARC:in ja UNESCOn World Heritage -komitean kautta useisiin sisarpuistoihin, joista merkittävimmät ovat vuonna 2002 seuraavat:

Maa	**Kansallispuisto/luonnonpuisto**
Espanja	Vulcano de la Garroxa
Iso-Britannia	Peak District
Irlanti	Killarney
Itävalta	Hohe Tauern
Kreikka	Olympos ja Vikos-Aios
Latvia	Gauja
Tsekin tasavalta	Krkonose

Ympäristökasvatus

Kansallispuistoihin liittyvän ympäristökasvatustoiminnan verkoston ja toiminnan sisältöjen kehittäminen on ollut käynnissä päättyneen suunnitelmakauden loppujaksolla. Uuden suunnitelmakauden alussa yhteistyöverkostoon kuuluvat seuraavat osapuolet:

Itävalta	Hohe Tauern kansallispuiston vesikoulu
Iso-Britannia	Peak District kansallispuiston yhteydessä toimiva instituutti
Saksa	Lyneburger Heide luonnonsuojelualueen yhteydessä toimiva Alfred Töpfer instituutti
Suomi	Ukko-Kolin Ystävät ry/ EU/Leader+ Leirikouluhanke
	Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
	Suomen Kivikeskus
	Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutti
	Suomen ympäristökasvatuksen seura
	Maatalouden tutkimuskeskuksen Elonkierto-puisto
	Joensuun yliopisto, soveltavan kasvatustieteen laitos
	Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
	Kiteen Luontokoulu
	Hyvärilän nuorisokeskus
	Lieksan koulu/Kolin ala-aste
	Joensuuun kaupunki/luontokouluprojekti
	Outokummun luonto- ja eräkeskus

Liite 2.

Kolin kansallispuiston luonto

Sijainti

Kolin kansallispuiston keskipiste sijaitsee pituusasteella E 29:50:25 ja leveysasteella N 63:4:26. Kansallispuiston pääosa sijaitsee Pielisen altaan lounaisrannalla Itä-Suomen läänissä Pohjois-Karjalan maakunnassa. Kansallispuiston alue jakautuu Lieksan kaupungin sekä Enon ja Kontiolahden kunnan alueille. Kansallispuisto sijoittuu Boreaaliseen luonnonmaantieteelliseen alueeseen. Puiston korkeusasema vaihtelee välillä 92-347 metriä merenpinnan yläpuolella.

Kallio- ja maaperä

Arkeeisen graniittigneissikallioperän päälle sijoittuva kvartsiittimuodostuma ja niitä molempia lävistävät magmaattista (osittain vulkaanistakin) alkuperää olevat juonet muodostavat erittäin monimuotoisen, kiteisen perustan Kolin kansallispuistolle. Geologista kokonaisuutta täydentävät jääkauden aikana ja sen jälkeen syntyneet moreenimuodostumat, jäätikön sulavesien uurtamat uomat ja niihin liittyvät sora- ja hiekkamuodostumat, lohkarekentät ja -luolat, lajittuneen aineksen harjujonot, turvemaajuotit ja jääkauden jälkeen vallinneiden meri- ja järvivaiheiden monilukuiset rantamuodostumat.

Kansallispuiston sisään jäävät kallioperän ja maaperän muodostumat ovat lähes kokonaan koskemattomia. Vain joitain ennen puiston perustamista tehtyjä pienialaisia koelouhoksia (uraani) sijoittuu puiston rajojen sisään. Kaivosrekisterin tietojen (17.10.2002) mukaan Kolin kansallispuistossa tai Kolin maisema-alueella (Kuva 2, s. 8) ei ole kaivoslain mukaisia valtausvarauksia, valtauksia eikä kaivospiirejä. Lähimmät kaivospiirit ja valtaukset, jotka sijaitsevat Juuan Nunnanlahdessa ja Kontiolahden Kyykässä, ovat niin kaukana, että niillä ei ole vaikutusta kansallispuiston tai Kolin maisema-alueen luontoon. Geologian tutkimuskeskuksen tietokannoissa on seuraavat Kolin kansallispuistossa ja Kolin maisema-alueella tunnetut malmiesiintymät ja malmiviitteet:

Uraani	Hermanninmonttu, Martinmonttu, Ipatti, Sutka
Sinkki	Rintasenvaara

Tunnetut malmiesiintymät ja –viitteet ovat niin vähäisiä, että niillä ei ole taloudellista merkitystä.

Puiston matkailu ja liikenneverkkopalvelujen rakentamisen yhteydessä on tehty pienialaisia kallio- ja maaperäleikkauksia, jotka eivät heikennä merkittävästi puiston luonnon ominaisuuksia.

Kolin kansallispuistossa ei ole voimassa olevia maa-ainesten otto-oikeuksia. Heräjärvenrantatien varrella on yksityisen maanomistajan maalla pienialainen sorakuoppa ja Kolin maisema-alueen pohjoisreunalla Rintasenvaaran pohjoispäässä on käytössä oleva yksityisen maanomistajan maa-ainesten ottoalue. Puistossa on lisäksi aiemmin käytettyjä pienialaisia sorakuoppia ja tien luiskia, joiden maisemointi on tekemättä. Kuoppien reunojen pyöristys ja kasvillisuuden palauttaminen niille on riittävä ennallistamistoimi maiseman korjaamiseksi.

Maankäyttö

Taulukko 1. Kolin kansallispuiston maankäyttöluokat 12.2.2002.

Maankäyttöluokka	Kuvioita, kpl	Pinta-ala, ha
Metsäalueet	1938	2635
Maatalousmaa	16	29
Rakennettu maa	25	26
Tiet ja linjat	85	40
Vesi	6	184
Yhteensä	**2070**	**2909**

Rakennettu maa ja aktiivisen hoidon piirissä oleva maatalousmaa-perinneympäristö on suunnitelmakauden alussa pinta-alaltaan yhteensä 90 ha, mikä on noin 3 % kansallispuiston pinta-alasta.

Taulukko 2. Tilastoa Kolin kansallispuiston alueesta ja maankäytöstä

Tiet	37 km
Polut	53 km
Ladut	17 km
Sähkölinjat; 20 kV	6 km
Puiston rajalinjan pituus	141 km

Ilmasto ja sää

Kansallispuisto sijaitsee kokonaisuudessaan metsänkasvulle suotuisalla alueella. Metsän kasvua säätelee lumen ja jään vuotuisesta kasautumisesta seuraava ilmastollinen tykkyraja, jossa 30 % riskiraja sijoittuu tasolle 230 m mpy ja 70 % riskiraja tasolle 290 m mpy. Ukko-Kolin, Ipatin, ja Mäkrän lakialueet kohoavat tasolle, jossa tykky on jokavuotinen puita rikkova ilmiö.

Kolin kansallispuistossa ei ole pysyvää standardoitua säänmittausasemaa. Ilmatieteen laitoksen lähimmät sääasemat ovat Lieksan Hattusaaressa, Lieksan Lampelassa, Rautavaaran Ylä-Luostolla ja Valtimon kk:ssa. Lähimmät ilmanlaadun seuranta-asemat ovat Lieksan Hietajärvi ja Ilomantsin Pötsövaara.

Metsät ja vedet

Kansallispuistossa on hakkuilla käsittelemätöntä metsää (vanha luonnonmetsä/aarnimetsä) yhteensä 206 metsikkökuviota. Niiden pinta-ala on yhteensä 418 ha, mikä on 15,3 % puiston maa-alasta. Nuoremmat luonnonmetsät ja hoitamattomat entiset talousmetsät mukaan lukien likimain luonnontilaisina kehittyviä metsiä on noin 20 % kansallispuiston pinta-alasta. Luonnontilaista vesialuetta kuuluu puistoon 184 ha, josta pääosa sijoittuu Pieliseen. Puiston maa-alueiden sisään jäävät pienvedet ovat pääosin jakamattomia jakokuntien yhteisvesiä.

Pääosa kansallispuistoa on aiemmin talousmetsäkäytössä ollutta eri asteisesti hoidettua metsää. Viljelymetsiä on noin 700 ha eli yli 20 % kansallispuiston pinta-alasta. Puiston suoluonto on myös pääosin ojituksilla muutettua. Puiston pinta-alasta on suunnitelmakauden alussa noin 1 % erilaisia hoidon piirissä olevia perinnemaisemia (ahot, laitumet, perinnepihat ja kasket). Noin viidesosa puiston metsäpinta-alasta edustaa aiemman kaskikulttuurin ja metsälaiduntamisen tuottamaa reliktimaisemaa.
Metsien puulajisuhteet, puuston tiheys ja muut rakenneominaisuudet, ikäjakauma ja kuolleen puun määrä poikkeavat monilla kohteilla hyvin huomattavasti luonnonmetsän ominaisuuksista.

Pääosa puistoon kuuluvista entisistä talousmetsistä on kuitenkin paikallista alkuperää ja syntynyt erilaisten metsätuhojen (palo, myrsky jne.) tai metsän luontaisen uudistamisen seurauksena. Viljelymetsien alkuperä on pääosin eri puolilta Keski-Suomea ja Saimaan aluetta.

Puiston metsien puuston tilavuus on suunnitelmakauden alussa 313 000 m3. Puuston vuotuinen kasvu on noin 11 000 m3. Aiemmasta talouskäytöstä johtuen puistossa on erittäin vähän kuollutta puuta. Kuolleen puun kasaumat keskittyvät vanhoihin metsiin ja lumituhometsiin. Lahoavan puun määrä on koko puistossa vain noin 2000-3000 m3 ja siitä pääosa, noin 70 % on mäntyä. Puiston metsien rakenne muuttuu suunnittelujaksolla puuston vanhetessa ja tihentyessä. Tämän seurauksena luontainen lahopuukertymä lisääntyy ja nousee tasolle 3000- 5000 m3. Puiston biodiversiteetin kehittämiselle olennaisen tärkeää lahopuuta voidaan lisätä merkittävästi erityisin hoitotoimin viljelymetsien ja entisten talousmetsien mahdollisen ennallistamisen yhteydessä. Kaskeamisen yhteydessä voidaan säästää osittain palanutta puuainesta.

Kansallispuiston maisemassa runsaimmin esiintyvä puulaji on mänty. Puuston yleiskuva on havupuuvaltainen, lehtipuuvaltaisten metsiköiden osuus on vain noin 9 %. Lehtipuuta on kuitenkin huomattavasti sekapuuna havupuiden joukossa. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimpiä ovat haavan, harmaalepän, pihlajan ja pajun vallitsemat metsiköt (147 kpl) pinta-alaltaan yhteensä 177 hehtaaria. Näiden osuus puiston metsien pinta-alasta on 7 %.

Taulukko 3. Metsiköiden pääpuulaji.

Pääpuulaji	**Metsiköitä, kpl**	**Pinta-ala, ha**
Mänty	859	1215
Kuusi	534	858
Rauduskoivu	237	264
Hieskoivu	119	103
Haapa	36	39
Harmaaleppä	94	122
Lehtikuusi	5	3
Pihlaja tai paju	17	16
Yhteensä	**1901**	**2620**

Taulukko 4. Vähintään 100 v. vanhat metsiköt.

Pääpuulaji	**Metsiköitä, kpl**	**Pinta-ala, ha**
Mänty	259	444
Kuusi	113	217
Rauduskoivu	17	19
Hieskoivu	1	2
Haapa	1	1
Yhteensä	**391**	**683**

Puistossa on suunnitelmakauden alussa 428 metsikkökuviota, jotka on uudistettu aikanaan kylvämällä tai istuttamalla. Näiden viljelymetsien geneettinen alkuperä on osittain Pohjois-Karjalasta, mutta osittain kauempaa kuten Etelä-Savosta tai Keski-Suomesta. Puiston pohjoispäässä vanhan valtionpuiston alueella on useita metsänviljelykokeita, joissa on käytetty vielä kauempaa saatuja alkuperiä tai ulkomaisia puulajeja (lehtikuusi). Viljelymetsien kokonaispinta-ala on 687 hehtaaria. Vanhimmat metsänviljelyt on tehty Metlan aiemmin hallitsemaan valtionpuistoon vuonna 1931.

Myös osassa viljelymetsiä on merkittävää luonnon monimuotoisuutta. Tämä johtuu yleisimmin luontaisen ja runsaan lehtipuuston esiintymisestä kohteilla. Myös viljelymetsän hoitamatto-

muudesta johtuva suuri tiheys, erilaiset tuhot tai puuston ikääntyminen ovat saattaneet luoda monimuotoisuuspiirteensä, jolloin viljelymetsän ennallistamiseen ei ole tarvetta.

Taulukko 5. Viljelymetsien pinta-ala ikäluokittain ja puulajeittain Kolin kansallispuistossa v. 2001.

Ikäluokka	Mänty		Kuusi		Koivut		Yhteensä	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Aukea		0,0	4,1	0,6		0	4,1	0,6
1-10 vuotta	15,3	2,2	7,3	1,1		0	22,5	3,3
10-20 vuotta	109,2	15,9	126,2	18,4	26,1	3,8	263,3	38,3
20-30 vuotta	79,8	11,6	167,5	24,4	24,7	3,6	272,3	39,6
30-50 vuotta	12,1	1,8	75,0	10,9	16,7	2,4	105,7	15,4
60 + vuotta	0,2	0,0	13,6	2,0	4,9	0,7	19,2	2,8
Puulajit yht.	**216,6**	**31,5**	**393,6**	**57,3**	**72,3**	**10,5**	**687,1**	**100,0**

Soiden ja kankaiden ojitusalueita on 113 metsikkökuviolla. Niiden yhteispinta-ala on 106 ha. Ojitusalueet sijoittuvan puiston kaikkiin osiin, mutta ovat yksittäisinä alueina maaston pinnanmuodoista johtuen varsin pienialaisia.

Perinnepihat ja maisemat

Pääosa kansallispuiston maista on aiemmin ollut jonkin asteisessa maatalouskäytössä kuten kaskimaina, peltoviljelyssä tai metsälaitumena. Kansallispuiston nykyisellä alueella on sijainnut ainakin 20 eri maatilan, pientilan tai vuokratorpan talouskeskukset peltoineen, luonnonniittyineen, kaskimaineen ja metsälaitumineen. Entiset maatilat ja torpat:

Mattila	Mäkränaho	Ylä-Murhi
Ollila-Turula	Korvenperukka	Soikkeli
Vaarala	Purolanaho	Turusenaho
Rantala	Ikolanaho	Törisevä
Ahoniemi	Peiponpelto	Seppälä
Portinautio	Havukanaho	Lakkala
Mustanaho	Ala-Murhi	

Vanhojen puiston sisään sijoittuvien maatilakeskusten lisäksi kansallispuiston ulkopuolella sijaitsevilla maatiloilla on ollut kaskia, niittyjä tai laitumia sekä turpeennostokenttiä puistoon nykyisin kuuluvilla mailla.

Erilaisten perinnemaisemien yhteispinta-ala on ollut laajimmillaan suuruusluokaltaan seuraava:

	Hehtaaria
Kasket	300
Niityt ja ahot	50
Pellot ja pihat	20
Turvekentät	2
Metsälaitumet	1000-1500

Eri perinnemaisematyypit ovat osittain toisiaan peittäviä, esim. kaskeen noussutta ahoa on voitu niittää ja laiduntaa ja myöhemmin aluetta on voitu käyttää metsälaitumena. Näin ollen voidaan arvioida, että kansallispuiston maa-alasta vähintään kolmannes, mahdollisesti jopa puolet on

viimeisen 200 vuoden aikana ollut erilaisessa perinnemaatalouden käytössä. Perinnemaisemiin liittyvät perinnerakennukset ja rakennelma ja niiden pihapiirit. Puistossa ylläpidettävät perinnerakennusryhmät ovat seuraavat:

Perinnerakennus-ryhmä	**Tarkoitus**	**Käyttö**
Mattila	1920-30 luvun kulttuurimatkailua esittelevä vauras maatila.	Varauksesta kulttuuritapahtumille ja ryhmille. Leirit.
Ollila – Turula	250-vuotista maatilan elinkaarta esittelevä vauras maatila.	Savo-Karjalaisen kaskikulttuurin esittelykeskus, jonka rakennukset ovat varauksesta avoinna kulttuuri-tapahtumille ja ryhmille Eläintenhoitajan, tutkijoiden, harjoittelijoiden ja puiston vartijan majoitustilat.
Vaarala	Perinnemaisemanhoitoa ja tutkimus-toimintaa esittelevä metsänvartijan toimipaikka.	Metlan Kolin toimipaikka Kansallispuiston toimisto ja huoltokeskus Tutkijoiden, harjoittelijoiden ja puiston vartijan majoitustilat.
Ikolanaho	Vaaratorpan jäämistönä olevan perinnemaiseman esittelypaikka.	Retkeilijöiden varausmaja.
Ala-Murhi	Sodanjälkeisen sekatyylisen mansardikattoisen rakennusperinnön esittelypaikka.	Retkeilijöiden varausmaja.
Soikkeli	Kaskikauden piilopirttikulttuurin esittelykohde.	Retkeilijöiden varausmaja.
Seppälä	Pientorpan esittelykohde.	Leirien tukikohta ja retkeilijöiden varausmaja.
Lakkala	Itsellisen pientilan elinkaaren museaalinen esittelykohde.	Savo-Karjalaisen kaskikulttuurin ja niittykulttuurin esittelykeskus, jonka rakennukset ovat varauksesta avoinna kulttuuri-tapahtumille ja ryhmille. Leirien huoltokäyttö. Opastus ja lammaspaimenen majoitus.
Metsäpirtti	Nykypäivän suomalaisen piilopirttikulttuurin esittelykohde.	Retkeilijöiden varausmaja.
Myllypuro	1900-luvun loppupuolen erakon elinympäristö.	Retkeilijöiden varausmaja. Leirit.
Patalampi	Eräkulttuuria esittelevä kalama-ja ja kaukoniittykohde	Retkeilijän levähdyspaikka ja autio-maja.
Saunasaari	Eräkalastuskulttuurin esittelykohde.	Veneilijän autiomaja.
Ahojen niittyladot ja perinneaidat	Eri ikäisten ja eri rakennustyylejä ja tekniikoita kuvastavien perinnerakenteiden esittelykohteet.	Aidat karjan käyttöön ja niittyladot heinän varastointiin ja retkeilijöiden sadekatoksina.

Natura-luontotyypit ja uhanalaiset lajit

Kansallispuistosta pääosa eli 2554 ha sisältyy Natura 2000 –suojeluohjelmaan ehdotettuun alueverkostoon Euroopan Unionille tärkeänä SCI alueena.

Puistossa esiintyy 14 luontotyyppiä, jotka on määritelty EU:n Luontodirektiivissä. Natura -suojelun perusteet ovat seuraavat:

Luontodirektiivin luontotyypit		**Peitto %**
Luonnonmetsät (9010)	*	20 %
Tuoreet metsäpaloalat		alle 1 %
Silikaattikalliot (8220)		6 %
Harjumetsät (9060)		4 %
Lehdot (9050)		2 %
Puustoiset suot (91D0)	*	1 %
Vaihettumissuot ja rantasuot (7140)		alle 1 %
Letot (7230)		alle 1 %
Lähteet ja lähdesuot (7160)		alle 1 %
Pikkujoet ja purot (3260)		alle 1 %
Vuoristojen niitetyt niityt (6520)		alle 1 %
Alavat niitetyt niityt (6510)		alle 1 %
Hakamaat ja kaskilaitumet (9070)		alle 1 %
Humuspitoiset lammet ja järvet (3160)		alle 1 %

* = priorisoitu luontotyyppi

Suoluontotyypeistä Paimenenlammen letto on lajistollisesti arvokas. Pielisen Harjusaaret sisältävät kulutusherkkää kasvillisuutta. Biodiversiteetiltään ja lajistoltaan arvokkaita lehtoalueita on eri osissa puistoa huomattavan laajalti mm. purovarsissa ja jyrkänteillä. Lehtojen sijainti ja laajuus on selvitetty avainbiotooppien kartoituksessa. Lehdoista osa on luontaisesti kuusettuvia, osa myös istutettuja kuusikoita. Osassa lehtoja on varttuneita kaski- ja laiduntamisvaiheen jälkeen kehittyneitä järeitä harmaalepikoita.

Kansallispuistossa avainbiotoopeiksi luettujen kuvioiden lukumäärä on 115 ja niiden pinta-ala on yhteensä 120 ha, mikä on 4,5 % puiston maa-alasta. Avainbiotoopeista pääosa on lehtoja, joiden kokonaispinta-ala puistossa on 42,5 ha. Eräät avainbiotooppikuviot sisältävät uhanalaisia lajeja.

Luontodirektiivissä määritellyistä uhanalaisista kasvilajeista puistossa esiintyy 3 (myyränporras, tikankontti ja neidonkenkä). Valtakunnallisesti uhanalaisia kasveja ja sieniä on puistosta löydetty 6 lajia, joista 5 on putkilokasveja ja yksi sammal.

Kansallispuistossa esiintyy vuoden 2000 luokituksen mukaan 20 uhanalaista (uhanalaiset ja vaarantuneet) eliölajia. Uhanalaisten lajien joukko todennäköisesti laajenee sen jälkeen kun eri eliöryhmien inventoinnit on toteutettu kaikilta osin maastossa. Luontodirektiivin Liite II:n lajeista puistossa esiintyy 6 eläinlajia, joista 5 selkärankaista ja yksi hyönteinen.

Uhanalaiset selkärangattomat

Vanhoja metsiä vaativat lajit
Aarnisääski (*Pachyneura fasciata*)
Harmaasulkukotilo (*Bulgarica cana*)
Karjalankääpiöhämähäkki (*Peponocranium praeceps*)

Tuoreita metsäpaloja vaativat lajit
Luteet
Tuhkalatikka *(Aradus laeviusculus)*
Kovakuoriaiset
Isokelokärsäkäs (*Platyrhinus resinosus*)
Pohjantyppyjäärä (*Acmaeops septentrionis*)

Kuolleiden vanhojen lehtipuiden lajit
Kaksisiipiset
Suomenpuukärpänen (*Xylomya czekanowskii*)
Kovakuoriaiset
Salokääpiäinen (*Cis fissicornis*)

Uhanalaiset kasvit
Ahokirkiruoho (*Gymnadenia conopsea*)
Haapariippusammal (*Neckera pennata*)
Metsänemä (*Epipogium aphyllum*)
Neidonkenkä (*Calypso bulbosa*)
Suikeanoidanlukko (*Botrychium lanceolatum*)
Tikankontti (*Cypripedium calceolus*)

Uhanalaiset selkärankaiset
Käenpiika (*Jynx torquilla*)
Liito-orava (*Pteromys volans*)
Naurulokki (*Larus ridibundus*)
Selkälokki (*Larus fuscus*)
Tiltaltti (*Phylloscopus collybita*)
Valkoselkätikka (*Dendrocopos leucotos*)

EU:n lintudirektiivin lajeista kansallispuistossa esiintyvät seuraavat:
Ampuhaukka (*Falco columbarius*)
Helmipöllö (*Aegolius funereus*)
Hiiripöllö (*Surnia ulula*)
Kalatiira (*Sterna hirundo*)
Kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*)
Kuikka (*Gavia arctica*)
Kurki (*Grus grus*)
Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*)
Liro (*Tringa glareola*)
Metso (*Tetrao urogallus*)
Palokärki (*Dryocopus martius*)
Peltosirkku (*Emberiza hortulana*)
Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)
Pohjantikka (*Picoides tridactylus*)
Pyy (*Tetrastes bonasia*)
Lisäksi 1 uhanalainen laji

Luontodirektiivin liitteen II lajeista esiintyvät seuraavat:
Ahma (*Gulo gulo*) vierailevana
Ilves (*Lynx lynx*)
Karhu (*Ursus arctos*) vierailevana
Liito-orava (*Pteromys volans*)
Saukko (*Lutra lutra*)
Havuhuppukuoriainen (*Stephanopachys linearis*)
Myyränporras (*Diplazium sibiricum*)
Neidonkenkä (*Calypso bulbosa*)
Tikankontti (*Cypripedium calceolus*)

Liite 3.

Kansallispuiston toimintaan vaikuttavat pitkäaikaiset sopimukset, käyttöoikeudet ja luvat vuonna 2002.

Sopijaosapuoli, käyttöoikeuden haltija, luvan saaja	Kohde	Alkamispäivä	Päättymispäivä
Hotelli Koli Oy	Hotelli Kolin tontin ja rakennuksen vuokraus hotelli- ja ravintolatoimintaan	9.1.1996	31.12.2013
	Ukko-Kolin rinnealueen vuokraus rinnepalvelutoimintaan.	1.1.1991	30.9.2013
	Rinnetuvan pysäköintialueen vuokraus Rinnekeskuksen asiakkaiden paikoitusalueeksi ja tarvikevarastoksi.	1.8.1988	31.12.2007
	Hotellin, luontokeskuksen, kiskohissin ja Ukko-Kolin palvelukeskuksen alueen kiinteistön hoidon palvelun toteuttaminen.	21.3.2000	Toistaiseksi
Pohjois-Karjalan Sähkö Oy	20 kV voimansiirtojohtolinjojen ja maakaapelien sijoittaminen kansallispuiston alueelle eri kohtiin.	1.1.1967-	Eri aikoina
Sonera/Unibase	Telelinkkimaston ja sen huoltorakennuksen sijoittaminen Ukko-Kolille kansallispuiston alueelle.	1.1.2000	31.12.2002
	Puhelinjohtolinjojen sijoittaminen kansallispuiston alueelle.	28.1.1968-	Toistaiseksi
	Paikalliskaapelireitti	5.4.1982	Toistaiseksi
Järvi-Suomen Uittoyhdistys	Puutavaran niputus- ja pudotuspaikan sijoittaminen kansallispuiston ranta-alueelle.		Toistaiseksi
Tiehallinto	Yleisten teiden, satamarakenteiden ja kahden pysäköintipaikan sijoittaminen kansallispuiston alueelle/ranta-alueelle.		Pysyvä
Järvi-Suomen Merenkulkupiiri	Väylän merkitsemislaitteet	10.12.1993	Toistaiseksi
Lieksan kaupunki	Valaistun ladun sijoittaminen kansallispuistoon.	22.7.2002	31.12.2013
	Katuvalaistuksen sijoittaminen kevyen liikenteen väylälle.	2001	Toistaiseksi
	Kolin sataman hoito ja kunnossapito.	8.1.2003	31.12.2010
Kolin Hiiden vesiosuuskunta	Vesi- ja viemäriputkilinjan sijoittaminen kansallispuiston alueelle.	1.1.1999	Toistaiseksi
Yksityiset tiekunnat	Tieoikeus kansallispuiston alueella.		Pysyvä
Tikkacom Oy	Puhelinpylväs.	18.5.1983	Toistaiseksi
Sulo Eskelinen	Kaivon sijoittaminen kansallispuistoon ja veden johtaminen oman asunnon ja maatilamatkailuyrityksen käyttöön.		Avoin
	Rinnetupa-Tarhalahti välisen valtion omistaman vesiputken käyttö talousveden johtamiseen maatilamatkailuyrityksen käyttöön.		Avoin
Pentti Hinkkanen	Matkailuyritystä palvelevien kahden venevajan sijoittaminen kansallispuiston ranta-alueelle Kolin satamaan.	1.1.2001	31.12.2002

Esko Saarelainen	Jäteveden imeytyskaivon ja imeytyskentän sijoittaminen kansallispuiston alueelle.		Avoin
Hanna Saastamoinen	Talousveden johtaminen puiston alueella olevasta lähteestä.		Avoin
Eila Turunen	Kaivon sijoittaminen kansallispuistoon ja veden johtaminen maatilamatkailuyrityksen käyttöön. Hevoslaitumen ja hevosten jaloittelualueen vuokraus maatilamatkailuyrityksen käyttöön. Ratsastusreitin käyttöoikeus kansallispuiston alueella. Venevalkamaoikeus Jerojärven rannassa.	17.9.1993 1.1.2000 15.1.2001	Toistaiseksi 31.12.2002 31.12.2003 Pysyvä
Anni ja Heta Martikainen	Varastopaikan vuokraus kansallispuiston ulkopuolelta kansallispuiston kehittämisprojektien tarpeisiin.	1.1.2001	31.12.2003
Useat yksityiset maanomistajat	Tierasite tai kulkuoikeusrasite kansallispuiston alueella.		Pysyvä
Ukko-Kolin Ystävät ry	Luontokeskuksen opastuspalvelun ja puhtaanapidon toteuttaminen.	1.1.2002	31.12.2004
Opastuspalveluyritykset (5 kpl)	Opastuspalvelun toteuttaminen kansallispuiston alueella.		Eri aikoina
Urheilu ja kulttuuritapahtumien järjestäjät	Urheilu- ja kulttuuritapahtumat kansallispuiston alueella, reiteillä ja Rinnekeskuksessa.		Vuosittain
Useat karjanomistajat	Laiduntamislupia kansallispuiston laitumilla.		Vuosittain

Liite 4.

METSÄNTUTKIMUSLAITOS

Määräys	2003 Nro
Sisältöalue	Kolin kansallispuiston järjestyssääntö Säännökset, joihin toimivalta perustuu Luonnonsuojelulaki 1096/1996: 18 § 2 mom. ja 20§. Asetus Kolin kansallispuistosta 674/1991: 2 § 2 mom.
Kohderyhmät	Kolin kansallispuiston kävijät, käyttäjät ja asiakkaat
Voimassaoloaika	2003 – toistaiseksi

Kolin kansallispuiston järjestyssääntö

Metsäntutkimuslaitos on luonnonsuojelulain (1096/1996) 18 § 2 momentin ja 20 §:n nojalla ja Kolin kansallispuistosta annetun asetuksen (674/1991) 2 § 2 momentin nojalla antanut tämän Kolin kansallispuiston järjestyssäännön.

Lieksan kaupungin sekä Kontiolahden ja Enon kuntien alueilla sijaitseva Kolin kansallispuisto on perustettu vuonna 1991 lailla 581/1991, laajennettu lailla 634/1996 ja sen rauhoituksesta, hallinnasta ja hoidosta on säädetty asetuksella 674/1991. Järjestyssääntöön on otettu em. laeista ja asetuksesta sekä luonnonsuojelulaista 1096/1996 johtuvat määräykset. Lisäksi järjestyssäännössä on määräyksiä, jotka Metsäntutkimuslaitos on alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena maanomistajan ominaisuudessa oikeutettu ja velvollinen antamaan. Kansallispuiston rajat on merkitty maastoon järjestyssäännön liitteessä esitetyin rajamerkein (*yleinen merkki*).

Kansallispuiston perustamistarkoitus

Kolin kansallispuisto on perustettu edustavan pohjoiskarjalaisen vaara-alueen, vanhojen metsien ja niiden eliöstön sekä Kolin kansallismaiseman keskeisen osan suojelemiseksi, kaskitalouden luomien maisemien ja kasviyhdyskuntien ylläpitämiseksi sekä tutkimusta, ympäristövalistusta ja luonnonharrastuksen edistämistä varten.

1. Yleiset säännökset

Alueella ei saa harjoittaa luontoa, maisemaa tai muuta ympäristöä muuttavaa tai häiritsevää toimintaa. Kiellettyä on siten mm.

- luonnon roskaaminen ja saastuttaminen,
- maa- ja kallioperän vahingoittaminen, kivien ja maa-ainesten ottaminen ja siirtely,
- kasvillisuuden vahingoittaminen, elävien ja kuolleiden kasvien, kasvinosien, syötäväksi kelpaamattomien sienien tms. ottaminen,
- metsästys ja muu eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen sekä pesien häirintä ja hävittäminen, kuolleen eläimen jäänteiden, jättösarvien tms. ottaminen jäljempänä mainituin poikkeuksin,
- alueella olevien muinaismuistojen, rakennusten, opasteiden, koealojen ja muiden rakennelmien turmeleminen,
- sellainen liikkumistapa, kulkuväline tai toiminta, joka vaarantaa kansallispuiston luonnonsuojelutavoitteen toteutumisen tai aiheuttaa haittaa tai häiriötä luonnolle tai kansallispuiston muille kävijöille, sekä
- koirien, kissojen ja muiden kotieläinten päästäminen vapaaksi alueelle.

2. Liikkumisoikeudet ja autojen pysäköiminen

Alueella saa liikkua jalan ja hiihtäen lukuun ottamatta jäljempänä mainittuja rajoitusalueita.

- Moottoriajoneuvolla liikkuminen, pyöräily, ratsastus, koiravaljakolla ajo ja vastaavin tavoin liikkuminen on sallittu teitä pitkin maastossa olevan ohjeistuksen mukaisesti.
- Ajoneuvojen maastokäyttö ja muu em. tavoin teiden ulkopuolella tai poluilla liikkuminen sekä ilmaalusten laskeutuminen on kielletty. Vaikeasti liikuntavammaisen henkilön moottoriajoneuvolla liikkuminen on maastoliikennelain (1710/95) mukaisesti sallittu ellei siitä ole haittaa puiston luonnon suojelulle. Moottorikelkan käyttö on kielletty muualla kuin kansallispuistoon kuuluvalla vesialueella Pielisellä. Muuhun maastoajoneuvoliikenteeseen tarvitaan Metsäntutkimuslaitoksen lupa.
- Vesiliikenne on sallittu kansallispuistoon kuuluvalla vesialueella Pielisellä, mutta kansallispuiston alueella olevilla pienillä sisäjärvillä siihen tarvitaan Metsäntutkimuslaitoksen lupa. Veneiden säilyttäminen on sallittu vain siihen varatuilla paikoilla Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.
- Moottoriajoneuvon pysäköiminen on kielletty kansallispuiston alueella muualla kuin siihen osoitetuilla pysäköintialueilla.

3. Rajoitusalueet

Seuraavilla alueilla rajoitetaan matkailijoiden ja retkeilijöiden liikkumista erityisen arvokkaan eläimistön ja kasvillisuuden suojelemiseksi maastossa olevan ohjeistuksen mukaisesti:

- Vesilintujen pesimäluodoille (Tappi, Matoset ja muut alle 1 hehtaarin laajuiset luodot) rantautuminen ja niillä liikkuminen on kielletty pesimäaikaan 15.5.-15.7.

Metsäntutkimuslaitos voi päätöksellään perustaa muita rajoitusalueita kasvillisuuden tai muun luonnon suojelemiseksi, tutkimusta tai vastaavia tarkoituksia varten. Nämä rajoitusalueet sekä niillä vallitsevat liikkumis- ja muut määräykset merkitään maastoon.

4. Marjastus ja sienestys

Marjastus ja ruokasienien poimiminen on sallittu alueilla, joilla on lupa liikkua.

5. Tulenteko ja jätehuolto

Avotulen teko on sallittu ainoastaan siihen osoitetuilla, huolletuilla tulentekopaikoilla. Tulentekoon saa käyttää säästeliäästi tarkoitukseen varattua, paikalle tuotua puuta. Tuli on sammutettava huolellisesti paikalta lähdettäessä.

Avotulenteko on kokonaan kielletty metsäpalovaroituksen aikana ja muulloinkin, kun metsäpalovaara kuivuuden, kovan tuulen tai muun syyn takia on ilmeinen. Suojattujen tulentekopaikkojen ja retkikeittimen käyttö on sallittu kaikkina ajankohtina riittävää varovaisuutta noudattaen.

Palavat jätteet voidaan polttaa tulentekomääräykset huomioon ottaen. Muut jätteet viedään jäteastioihin tai kuljetetaan pois.

6. Leiriytyminen

Leiriytyminen on sallittu vain siihen erikseen osoitetuilla paikoilla.

7. Kalastus ja metsästys

Kalastus on kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla sallittua seuraavasti:

- Onkiminen ja pilkkiminen on sallittua kaikilla kansallispuiston vesialueilla.
- Viehekalastus on sallittua kansallispuistoon kuuluvalla Pielisen vesialueella siihen oikeuttavalla kalastusalueen viehekalastusluvalla.
- Muu kalastus on sallittua vain Metsäntutkimuslaitoksen myöntämällä kalastusluvalla.

Metsästys on kansallispuistossa kielletty. Kielto koskee myös metsästyksessä käytetyn koiran käyttämistä kansallispuiston alueella.

Kansallispuistoon kaatuneen, luvallisesti muualla metsästetyn riistaeläimen noutaminen on sallittu sen metsästäjälle. Alueelta löydetyn, luvallisen metsästyksen yhteydessä haavoittuneen eläimen lopettaminen on sallittu sen löytäjälle. Tässä yhteydessä tulee noudattaa muita kansallispuistoa koskevia määräyksiä (liikkumismääräykset, koiran kiinnipito). Metsästyksen yhteydessä haavoittunutta eläintä voidaan jäljittää vain Metsäntutkimuslaitoksen luvalla ja ohjeiden mukaan.

8. Metsäntutkimuslaitoksen luvalla sallitut toimet

Metsäntutkimuslaitos voi myöntää luvan tieteellisessä tai opetuksellisessa tarkoituksessa tapahtuvaan tutkimus- ja koetoimintaan, näytteiden ottoon sekä muihin kansallispuistosta annetun asetuksen (674/1991) 3 §:n mukaisiin toimiin, sikäli kun se ei vaaranna luonnonsuojelun toteutumista alueella.

Matkailuun liittyvä yritystoiminta, muu järjestetty toiminta, urheilukilpailuiden, yleisötapahtumien ja vastaavien tilaisuuksien järjestäminen on sallittu vain Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.

Lupaa näihin tai muuhun järjestyssäännössä poikkeavaan toimintaan haetaan Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun tutkimuskeskukselta, osoite Ylä-Kolintie 22, 83960 Koli.

9. Muita määräyksiä

Rauhoitusmääräykset eivät rajoita viranomaisia näiden suorittaessa alueen valvontaa, hoitotoimia tai muita virkatehtävien hoitoon liittyviä toimia alueella. Rauhoitusmääräykset eivät estä kansallispuistosta annetun asetuksen (674/1991) 2 §:n mukaisia viranomaisten, laitosten tms. toimenpiteitä.

Kansallispuiston valvojan tehtävänä on huolehtia siitä, että alueella noudatetaan siitä annettuja säännöksiä. Valvoja voi antaa luonnonsuojelutarkoituksessa tähän järjestyssääntöön perustuvia määräyksiä, joita kävijäin on noudatettava.

Luonnonsuojelua valvovalla viranomaisella ja alueen valvojalla on lain 581/1991 mukaan oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin kansallispuistossa noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Haltuunotto-oikeus koskee myös kansallispuistosta luvattomasti pyydettyjä eläimiä ja sieltä otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä kansallispuistosta on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

Kolin kansallispuistosta annetun asetuksen (674/1991) ja tämän järjestyssäännön sisältämät säännökset, joiden nojalla eräät toimet alueella sallitaan, eivät perusta kenellekään laajempaa oikeutta kuin mitä asianomaiselle muuten kuuluu.

Rikkomukset kansallispuiston järjestyssääntöä tai luonnonsuojelulaissa tarkoitettua rauhoitusmääräystä vastaan rangaistaan luonnonsuojelulain 1096/1996 nojalla, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Lisätietoja

- **Kolin kansallispuisto**

Ylä-Kolintie 22, 83960 Koli
puh. (013) 672 205, internet: www.metla.fi/koli
Vastaava valvoja: kansallispuiston esimies

- **Joensuun tutkimuskeskus**

Yliopistokatu 7, 80100 Joensuu, puh. 0102111

Liite 5.

Runkosuunnitelmasta pyydetyt lausunnot

Enon kunta
Euroopan Metsäinstituutti
Geologian tutkimuskeskus
Herajärvenrantatien yksityinen tiekunta
Herajärven yksityistie
Hotelli Koli Oy
Ilmatieteen laitos
Joensuun kaupunki
Joensuun yliopisto
Juuan kunta
Järvi-Suomen Uittoyhdistys
KareliaExpert
Kolin Erämiehet ry
Kolin Ipatti ry
Kolin Kotiseutuyhdistys ry
Kolin Kulttuuriseura ry
Kolin kylätoimikunta
Kolin Seudun Kehittämisseura ry
Kolin Rantatien yksityinen tiekunta
Kolin vesialueen osakaskunta
Kontiolahden kunta
Lieksan kaupunki
Lieksan Matkailu Oy
Matkailutila Paimentupa
Matkailun edistämiskeskus MEK
Matkailun kehittämisyhtiö Nordia
Metsähallitus-Luonnonsuojelu
Merenkulkulaitos, Järvi-Suomen merenkulkupiiri
MTK-Pohjois-Karjala
Museovirasto
Opastuspalvelu Eräsniekka Ky
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Pohjois-Karjalan kauppakamari
Pohjois-Karjalan liitto
Pohjois-Karjalan metsäkeskus
Pohjois-Karjalan Museo
Pohjois-Karjalan Osuuskauppa
Pohjois-Karjalan taidetoimikunta
Pohjois-Karjalan Talous ja Luonto ry
Pohjois-Karjalan TE-Keskus
Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry
Suomen Latu, Joensuun Latu
Suomen Luonnonsuojeluliitto
Tiehallinto, Savo-Karjalan tiepiiri
Ukko-Kolin Ystävät ry
Veikko Eskelisen kuolinpesä/Sulo Eskelinen

Metsäntutkimuslaitos
Joensuun tutkimuskeskus
Kolin kansallispuisto

16.1.2003

Yhteenveto

Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman luonnokseen vv. 2003-2010 annetut lausunnot

Suunnitelmasta pyydettiin 15.10.2002 postitetulla kirjeellä 46 lausuntoa eri intressitahoja edustavilta sidosryhmiltä. Suunnitelman luonnoksesta pidettiin lausunnonantoaikana 7 esittely- ja tiedotustilaisuutta:

- 17.10.2002 Herajärven perinneseuran yleinen tilaisuus Kontiolahden Kiviniemessä,
- 25.10.2002 Itä-Suomen tiedotusvälineiden edustajien tapahtuma Joensuussa,
- 5.11.2002 Metlan Joensuun tutkimuskeskuksen hoitokunnan kokous Kolilla,
- 6.11.2002 Kolin matkailumarkkinointiryhmän järjestämä tilaisuus Kolin yrittäjille Kolikeskuksessa,
- 18.11.2002 Pohjois-Karjalan maakuntahallituksen kokous Kontiolahdella,
- 19.11.2002 Hotelli Koli Oy:n hallituksen kokous Kolilla sekä
- Metsäntutkimuslaitoksen ja Kolin kylätoimikunnan järjestämä avoin tilaisuus Kolin seurojentalolla.

Kaikille sitä pyytäneille henkilöille, yhteisöille ja yrityksille annettiin kopio suunnitelman luonnoksesta ja mahdollisuus lausunnon antoon myös kirjallisena. Lausuntoja annettiin yhteensä 31 kpl.

Suunnitelmaa pidettiin yleisesti hyvin valmisteltuna ja riittävän kattavana. Ohjausryhmän yksimielisyyttä suunnitelman luonnoksesta pidettiin merkittävänä saavutuksena. Luonnon ja kulttuuriperinnön suojelun osalta suunnitelmaa pidettiin yleisesti onnistuneena. Myös ehdotetut maankäyttöratkaisut ja palveluvarustuksen täydennykset sekä toimintojen painotukset saivat hyväksyviä kommentteja.

Eniten kielteisiä huomautuksia aiheutti suunnitelman rajallinen aikajänne vv. 2003-2010. Kaikkiaan 10 lausunnonantajaa halusi ottaa kantaa vuoden 2010 jälkeen päättyvien matkailuyritysten vuokrasopimuksen jatkamisen puolesta. Julkista sektoria edustavat lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti Kolin maailmanperintöstatuksen selvittämiseen ja edistämiseen. Kolin paikallisyhteisö suhtautuminen maailmanperintökysymykseen on selvästi varauksellisempaa; lisää tietoa halutaan kantojen selkiyttämiseksi.

Yksittäisten lausuntojen keskeinen sisältö ja lausunnon vaikutus runkosuunnitelman sisältöön kuvataan seuraavassa:

Enon kunta
Kunta ilmoittaa tyytyväisyytensä suunnitelmaan ja erityisesti suunnitelmassa kansallispuiston eteläosan kehittämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa.

Euroopan Metsäinstituutti
Ei huomautettavaa.

Geologian tutkimuskeskus
Toteaa, että geologian suojelun osuus ja Geologian tutkimuskeskuksen mahdollisuudet toimia kansallispuistossa tutkimus- ja opetusasioissa on suunnitelmassa huomioitu riittävästi. Esittää, että Kolia tarkasteltaisiin geologisena ilmiönä laajemman Järvi-Suomen alueen osana, koska Kolin kansallispuiston alue on liian suppea täyttääkseen maailmanperintökohteen geologiset kriteerit. Selvityskohteen laajentaminen Kolin maisema-alueen laajuiseksi ei GTK:n mielestä lisäisi oleellisesti geologisen sisällön ainutlaatuisuutta.

Esittää suunnitelmaan liittyvien geologisten kuvailujen yksityiskohtiin sanonnallisia tarkennuksia. Haluaa osallistua maaperäkohteiden ennallistamisen suunnitteluun.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelman Maailmanperintölukua tarkistetaan siten, että Kolin merkitys laajemman Järvi-Suomen alueen osana tulee esille. Osallistuminen suunnitteluun otetaan huomioon suunnitelmaa viimeisteltäessä. Tekniset korjaukset tehdään.

Herajärven rantatien tiekunta
Toteaa suunnitelman osaltaan oikeansuuntaiseksi. Pyytää päästä nykyistä vahvemmin mukaan kansallispuiston kehittämisen suunnitteluun. Vaatii, että kansallispuiston aiheuttama liikenne tulisi ottaa huomioon tieyksiköissä. Maanmittaustoimituksissa määrätyt tie-, rantautumis- ja kulkuoikeudet tulee säilyttää maanomistajilla ja tien kunnossapitäminen tulee olla mahdollista ilman lupamenettelyä. Kovasinlahti on tiekunnan osakkaiden perinteinen venepaikka. Pysäköintipaikkojen ja opasteiden toteutuksessa ja uusien tieliittymien tullessa tarpeellisiksi halutaan yhteistoimintaa.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa muutoin, kuin Kovasinlahden osalta, joka lisätään venepaikkaluetteloon. Yhteistoiminta-asiat toteutetaan suunnitelmaa toteutettaessa. Tiekunta kutsutaan kansallispuiston julkisiin suunnittelu- ja tiedotustapahtumiin.

Herajärven yksityistie
Toteaa, että Herajärven yksityistiellä on suunnitelmakaudella tarvetta peruskorjaukseen liikenneturvallisuuden vuoksi.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Suunnitelmassa on kuvattu lainmukainen menettelytapa tien peruskorjauksessa.

Hotelli Koli Oy
Korostaa Ukko-Kolin palvelukeskuksen keskeistä merkitystä kansallispuiston infrastruktuurissa. Majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmapalveluja on tarpeen kehittää kasvavien asiakasvirtojen ja muuttuvien asiakastarpeiden mukana. Ukko-Kolin rinteiden vuokrasopimuksen jatkamisesta tulisi tehdä lähiaikoina päätös, jotta voidaan poistaa kaikki epäilyt rinteiden tulevaisuudesta. Sopimusten jatkaminen kehittäisi ratkaisevasti myös kansallispuiston ja paikallisyhteisön suhteita.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Runkosuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ympäristöministeriön toivotaan ilmaisevan selkeästi kantansa rinnetoimintojen jatkumiselle, jotta sopijapuolet (Metla ja yrittäjä) voivat aloittaa ajoissa neuvottelut sopimusten uusimisesta ja tarpeelliset ympäristövaikutusten selvitykset käynnistää.

Ilmatieteen laitos
Toteaa että tutkimukselliset näkökohdat on tuotu hyvin esiin suunnitelmassa. Viittaa olemassa oleviin tutkimusta palveleviin säätietoihin.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa.

Joensuun kaupunki
Ei lausuntoa.

Joensuun Latu ry
Puoltaa luonnosta ja esittää seuraavia painotuksia: Maaston kulumisen estämiseksi korostaa valistuksen merkitystä, kulumista hidastavia rakenteita ja talvimatkailun vahvistamista. Moottoriajoneuvoliikenne pitää minimoidaan ja rajoittaa esim. vesiskoottereilla liikkuminen kokonaan. Reiteille tulee tehdä tarkempia opasteita, mm. vesipaikkojen merkkejä. Haluaa osallistua Kestävän Matkailun Kehittämisen suunnitteluun.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Suunnitelmaa toteutettaessa pyritään toimimaan yhteistoiminnassa lausunnonantajan kanssa kehittämishankkeiden edistämiseksi.

Joensuun yliopisto
Runkosuunnitelman luonnos vastaa erittäin hyvin Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan käsitystä kansallispuiston käyttö- ja kehittämistavoitteista ja -tarpeista. Eri tavoitteet ovat suunnitelmassa tasapainossa. Yliopisto esittää, että tutkimustoiminnan erillissuunnitelman laatiminen käynnistettäisiin välittömästi ja että Metla varaisi riittävät resurssit alueen tutkimustoiminnan suunnitteluun ja koordinointiin; vähintään yksi tutkijanvirka tulisi suunnata kokonaan Kolille.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Lausunto tukee suunnitelman sisältöä ja resurssiehdotuksia.

Juuan kunta
Ei huomautettavaa suunnitelman johdosta. Puiston opastuspisteistä tulisi jakaa informaatiota myös Juuan matkailupalveluista ja nähtävyyksistä.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Juuan informaation jakeluun varaudutaan puiston opastustoiminnassa.

Järvi-Suomen Uittoyhdistys
Korostaa uittosäännön mukaisen toimintapaikan säilyttämistä Kolin satamassa.

Vaikutus suunnitelmaan: Uittoyhdistyksen toimintamahdollisuus turvataan suunnitelmassa. Uittoyhdistyksen kanssa pyritään sopimaan toimintojen yhteensovittamisesta alueella sataman saneerausta toteutettaessa.

Merenkulkulaitos, Järvi-Suomen Merenkulkupiiri
Esittää järjestyssäännön 2 kohtaan tarkennusta puiston pienvesien vesiliikennekäytön ohjaamiseksi.

Vaikutus suunnitelmaan: Järjestyssäännön 2 kohtaa tarkistetaan lausunnon ehdotuksen mukaiseksi.

KareliaExpert
Ei lausuntoa

Kolin Erämiehet ry
Esittää, että kansallispuiston alueella sallittaisiin Metsäntutkimuslaitoksen lupaan perustuva hirven ajometsästys ja muutoinkin metsästys olisi lupamenettelyyn perustuva.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Metsästysoikeuden laajentaminen kansallispuistossa edellyttää lain muutosta. Vahinkoeläinten pyydystäminen on jo nykyisten sääntöjen perusteella mahdollista Metsäntutkimuslaitoksen luvalla.

Kolin Ipatti
Esittää laskettelurinteen vuokrasopimuksen jatkamista mahdollisimman pian. Ehdottaa Rantatien perusparannusta. Rantatien lähelle olisi tehtävä latu-ura erilleen tiestä. Perinteiset venepaikat tulisi säilyttää. Ei puolla maailmanperintöhanketta.

Vaikutus suunnitelmaan: Latu-uran määrittelyä tarkistetaan siten, että selvitys koskee myös tiestä erillään olevaa latu-uravaihtoehtoa. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Kolin Seudun Kehittämisseura ry
Korostaa Kolin alueen matkailun ja muun elinkeinoharjoittamisen turvaamista. Esittää, että rinnepalvelujen vuokrasopimus uusittaisiin mahdollisimman pian. Rantatie tulisi peruskorjata ja muuttaa myöhemmin paikallistieksi. Näköalapaikkojen maisemaa olisi pidettävä avoimena. Sataman palveluvarustuksen tulisi olla tämän päivän veneilijän ja autoilijan tarpeiden mukainen. Maailmanperintökohteeksi hakeutumisen hyödyistä ja haitoista ei ole riittävästi tietoa eikä asian merkityksestä olla vakuuttuneita.

Vaikutus suunnitelmaan: Ei tarvetta muuttaa suunnitelmaa, joka on kaudelle 2003-2010. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Näköalapaikkoja hoidetaan niille tehtävän suunnitelman mukaan. Sataman palveluvarustuksesta puuttuu polttoaineen jakelua, jolle ei ole löydetty ympäristön suhteen turvallista ja yrittäjän kannalta taloudellista toteutustapaa. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Kolin Kotiseutuyhdistys ry
Vaatii laskettelurinteiden vuokrasopimuksen jatkamista vuoden 2013 jälkeen ja kunnollista päällystettä puistossa oleville jalankulkuteille, rantatien kunnostamista ja maiseman avaamista tienvarren näköalapaikoilta, veneiden pitopaikkojen jatkamista Pielisen rannoilla. Vastustaa maa-alueiden liittämistä Kolin kylän keskustasta kansallispuistoon ja Maailmanperintöhanketta, perustellen niiden vaarantavan matkailun kehittämistä ja kyläläisten toimintoja.

Kotiseutuyhdistyksen hallituksen muut jäsenet kuin puheenjohtaja antoivat täydentävän lausunnon, koska ensimmäistä lausuntoa ei oltu käsitelty yhdistyksen johtokunnassa. Täydentävän lausunnon antajat esittävät yhteistoimintaa Kolin Kotiseutumuseon kehittämiseen sekä Kolin kulttuuriperinnön hoitamiseen ja kehittämiseen. Lausunnonantajat puoltavat opastuksen hajauttamista Kolin kylälle ja maailmanperintöhanketta suunnitelmassa esitetyillä perusteilla sekä puiston ja kylän yhteyden vahvistamista.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Esillä olevat kysymykset on käsitelty ohjausryhmässä suunnitelmaa valmistettaessa tai ne tulevat käsiteltäväksi suunnitelmaa toteutettaessa. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Kolin Kulttuuriseura ry
Pitää myönteisenä, että kulttuuriteema on korostetusti esillä suunnitelmassa. Haluaa korostaa myös nykykulttuuria toiminnassa. Esittää edustajaansa kansallispuiston kulttuuripalvelujen suunnittelu-elimeen.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Yhdistyksen kanssa pyritään rakentavaan yhteistoimintaan suunnitelmaa toteutettaessa.

Kolin kylätoimikunta
Korostaa Kolin alueen matkailupalvelujen turvaamista kansallispuistoa toteutettaessa. Vaatii rinnetoimintojen jatkuvuuden varmistamista myös vuoden 2013 jälkeen ja rantatien kehittämistä ilman uusia nopeusrajoituksia. Ylä-Kolintie kevyen liikenteen väylä tulisi kestopäällystää. Venepaikat tulisi säilyttää hajautetusti. Kaupunginniemen kehittämistä kannatetaan. Metsästysoikeutta puistossa tulisi laajentaa esim. ajometsästyksenä. Opastuspalvelun kehittämistä puiston

nykyisillä alueilla puolletaan. Puistossa tulisi olla opasteita kuten viittoja yksityisiin palvelupisteisiin, jotka ovat puiston rajojen ulkopuolella. Puiston huoltoteiden tulee olla matkailukäytössä ja esim. moottorikelkkareitteinä. Teleliikennepalvelut on turvattava.

Maailmanperintökysymystä tulee selvittää monipuolisesti. Tämän hetkisillä tiedoilla asia ei ole ajankohtainen.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Kylätoimikunnan lausunnossa tehdyt esitykset on käsitelty runkosuunnitelmaa valmisteltaessa. Suunnitelmaa on esitelty valmisteluvaiheessa 5.11.2001 ja sen luonnosvaiheessa 6.11.2002 Kolin yrittäjien markkinointiryhmän järjestämässä tilaisuudessa ja 15.11.2002 Metlan ja Kolin kylätoimikunnan yhdessä järjestämissä tiedotus- ja keskustelutilaisuuksissa. Näihin tilaisuuksiin on osallistunut huomattava joukko asiasta kiinnostuneita paikallisia asukkaita, Kolin yrittäjiä sekä maanomistajia. Kaikki kylätoimikunnan lausunnon asiakysymykset ovat tulleet esille mainituissa kyläkokouksissa. Suunnitelman kuulemisvaiheesta on tiedotettu laajalti tiedotusvälineissä. Kaikilla asiasta kiinnostuneilla kolilaisilla yksityisillä henkilöillä, yhteisöillä ja yrityksillä on käytännössä ollut mahdollisuus tulla asian johdosta kuulluksi. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Kolin Rantatien yksityinen tiekunta
Toteaa, että rantatiellä tarvitaan peruskorjauksia suunnitelmakaudella. Suunnitelmassa esitettyä 40 km/h nopeusrajoitusta puolletaan talvikaudella. Rajoituksen noudattaminen kesällä on ongelmallista valvonnan puutteen vuoksi. Rantatien pohjoispäähän tarvitaan pölyämätön kestopinnoite, jos tien vaikutuspiirissä pidetään kesäaikana kulttuuritapahtumia. Tien hoidon kustannusten lisääntyminen on otettava toimintalupia myönnettäessä huomioon. Talvella hiihtäjiä ei pidä ohjata hiihtämään tienreunalle liikenneturvallisuussyistä.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Runkosuunnitelmassa esitetty ehdotus nopeusrajoituksen yhtenäistämisestä tasolle 40 km/h, jonka päättäminen on tienpitäjän tehtävänä. Tiehallinto puoltaa lausunnossaan rantatien liittyvän satamaan johtavan yleisen tien nopeusrajoitusta 40 km/h. Rantatien eteläpäähän liittyvän Herajärven Rantatien tiekunnan tiealueella nopeusrajoitus on samoin 40 km/h. Latu-uran sijoittamisesta vrt. Kolin Ipatti.

Kolin vesialueen osakaskunta
Vaatii kolilaisten venepaikkojen säilyttämistä perinteisiksi tulkituilla paikoilla puiston rannoilla. Rantatie tulisi peruskorjata ja tehdä lisää pysäköintipaikkoja. Maailmanperintöhanke ei ole ajankohtainen.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Ikimuistoisten venepaikkaoikeuksien tai maarekisteriin perustuvien oikeuksien pitoa voidaan jatkaa Metlan luvalla, jos oikeuksista löytyy riittävää näyttöä. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella.

Kontiolahden kunta
Ei lausuntoa. Osallistui suunnitelman valmisteluun.

Lieksan kaupunki
Korostaa matkailupalvelujen turvaamisen periaatetta ja vaatii, että suunnitelmassa otetaan selkeä kanta palvelujen turvaamiseen myös suunnitelmakauden päättymisen jälkeen. Rantatien peruskorjaus on hyväksyttävä osaksi suunnitelmaa. Kansallispuiston laajeneminen ei saa vaikeuttaa Kolin alueen matkailu- ym. palvelujen kehittämistä. Puoltaa Maailmanperintö-hakemusta edellyttäen, että paikallisyhteisö sitä haluaa.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Kaikki lausunnossa ehdotetut asiat käsiteltiin ohjausryhmässä runkosuunnitelmaa valmisteltaessa. Rantatien kehittäminen

selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Lieksan Matkailu Oy
Ei lausuntoa.

Matkailutila Paimentupa
Suunnitelma vaikuttaa myönteisesti kehitykseen. Haluaa jatkaa omia vuokrasopimuksiaan laidunalueista ja ratsastusreiteistä vuoteen 2010. Esittää uutta ratsastusreittiä Paimenenvaaran laakson huoltotielle ja esittää reittimerkkien kehittämistä.

Vaikutus suunnitelmaan: Paimenenvaaran ratsastusreitti lisätään suunnitelmaan ehdollisena selvityskohteena. Käyttöoikeussopimuksia voidaan uusia suunnitelmaa toteutettaessa. Uusien ratsastusreittien avaaminen määräaikaisena voidaan toteuttaa Metsäntutkimuslaitoksen luvalla, jos siitä ei aiheudu merkittävää haittaa puiston luonnolle tai muille matkailijoille. Reittien merkintöjä täydennetään suunnitelmaa toteutettaessa.

Matkailun edistämiskeskus MEK
Ei lausuntoa.

Matkailun kehittämisyhtiö Nordia
Ei lausuntoa.

Metsähallitus-Luonnonsuojelu
Pitää puiston toiminta-ajatusta haasteellisena ja sen toteuttamiseksi esitettyjä toimenpiteitä laaja-alaisina. Esittää tarkennuksia puiston vyöhykejakoon; lisävyöhykkeeksi virkistysvyöhyke. Toivoo yhteistyön jatkuvan luonnonsuojelualueiden informaatiotuotannossa. Esittää maailmanperintö-hankkeen tarkastelua täydennettäväksi siten, että Kolin kansallispuisto olisi laajemman Saimaan aluekokonaisuuden osa.

Vaikutus suunnitelmaan: Maailmanperintötarkastelua täydennetään lausunnossa esitetyillä perusteilla. Puiston vyöhykejaon tarkennuksia ei katsota perustelluiksi, koska puisto on liian pieni kolmen vyöhykkeen soveltamiselle. Luonto- ja kulttuurivyöhykkeen avulla on mahdollista ohjata tarkoituksenmukaisesti puiston hoitoa ja käyttöä sekä seurata ja hallita matkailun ja retkeilyn ympäristövaikutuksia.

MTK-Pohjois-Karjala
Ei lausuntoa. Osallistui suunnitelman valmisteluun.

Museovirasto
Ei lausuntoa.

Opastuspalvelu Eräsniekka Ky
Ei lausuntoa.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Ei lausuntoa.

Pohjois-Karjalan kauppakamari
Toteaa ohjausryhmän työn olleen verrattain kattava. Yritystoiminnan keskittäminen suunnitelmassa osoitettuihin palvelukeskuksiin nähdään oikeansuuntaisena. Esitettyjä kehittämishankkeita pidettiin suunnitelmakauden pituus huomioon ottaen liian vähäisinä. Suunnitelmassa tulisi ottaa kantaa hotelli- ja rinnetoimintojen jatkuvuuteen vuonna 2013 päättyvien vuokrasopimusten jälkeen.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Esitetyt ongelmat olivat esillä ohjausryhmän valmistelussa. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Pohjois-Karjalan liitto
Toteaa, että Kolin kansallispuisto on keskeinen osa Kolin alueen ja koko Pohjois-Karjalan matkailua. Korostaa palvelujen ja toimintojen sisällöllistä kehittämistä ja matkailupalvelujen turvaamista yli suunnitelmakauden. Vuokrasopimusten uusiminen pitäisi käynnistää pikaisesti. Maailmanperintökohteena Koli saisi kansainvälistä arvostusta ja se lisäisi Kolin alueen matkailullista merkitystä. Hakemuksen valmistelu on tarpeen käynnistää edellyttäen että paikallisyhteisö tukee hanketta.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Pohjois-Karjalan metsäkeskus
Ei lausuntoa.

Pohjois-Karjalan Museo
Pitää museaalisten kohteiden tarkastelua onnistuneena ja puoltaa niiden huolellista hoidon, käytön ja esittelyn suunnittelua. On valmis osallistumaan kohteiden erityissuunnitelmien valmisteluun.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa täydennetään siten, että Pohjois-Karjalan Museo voi osallistua haluamallaan tavalla museaalisten kohteiden suunnitteluun.

Pohjois-Karjalan Osuuskauppa
Ei lausuntoa. Osallistui suunnitelman valmisteluun.

Pohjois-Karjalan taidetoimikunta
Tukee kansallispuiston toiminta-ajatusta. Puoltaa Kolin kylälle esitetyn palvelukeskuksen ja siihen sijoitettavan opastuspisteen perustamista; ne tukevat Kolin Ryynäsen kulttuuritoimintaa ja parantavat yrittäjien toimintamahdollisuuksia ja siten myös Kolin kylän kehittymistä. Mattilan kehittämisessä, jota pidetään erityisen myönteisenä, tulisi ottaa huomioon taidetoiminta ja taidepalvelut. Kulttuuriaineistoa tulisi saattaa esille painotuotteissa ja tiedotuksessa. Taidetoimikunta haluaa olla jatkossakin mukana taiteilijaresidenssitoiminnassa sekä näyttelyiden ja kulttuuritapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa.

Pohjois-Karjalan Talous ja Luonto ry
Vaatii rinnetoimintojen turvaamista yli suunnitelmakauden. Rantatien nopeusrajoitusta ei ole tarpeen laskea vaan parantaa liikenneturvallisuutta perusparannuksilla. Perinteisten venepaikkojen pito tulee sallia. Maailmanperintöhanke ei ole perusteltu paikallisen asukkaan ja maanomistajan edulle.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Venepaikkakysymys voidaan ratkaista Metlan luvalla, jos näyttö perinteisestä tai jakolakiin perustuvasta venepaikkaoikeudesta on riittävä. Kaikki lausunnossa käsitellyt asiat olivat ohjausryhmän käsittelyssä suunnitelmaa valmistettaessa. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Pohjois-Karjalan TE-Keskus
Ei lausuntoa. Osallistui suunnitelman valmisteluun.

Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
Korostaa suunnitelman laajaperäisyyttä ja yksimielisyyden saavuttanutta ohjausryhmän työtä. Luonnonsuojelun ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteet ovat suunnitelmassa ensisijaisina. Suunnitelmassa esitetty maanhankintaa koskeva tavoitteen asettelu edellyttää ympäristöministeriön selkeää kannanottoa. Kaavoitustilanteen tarkastelu puuttuu suunnitelmasta ja olemassa olevat kaavat todetaan vanhentuneiksi. Kaavallista kehittämistä tarvitaan puiston ja kylän tarpeiden yhteensovittamiseksi. Tukee Maailmanperintöhanketta ja puoltaa lisäselvityksiä paikallisyhteisön suuntaan. Runkosuunnitelman jälkeen tehtäville talousmetsien ennallistamissuunnitelmalle ja kestävän kaskitalouden suunnitelmalle tulee saada ympäristöministeriön vahvistus.

Korostaa matkailupalvelujen ylläpitoa ja kehittämistä suojeluarvoja vaarantamatta nykyisten aluevarausten puitteissa ja Kolin kehittämistä kestävän luonto- ja kulttuurimatkailun mallialueeksi. Toiminnan menettelytapoja tulee kehittää, jotta pienimittaiset ympäristönmuutokset voidaan toteuttaa hallitusti. Puoltaa tutkimuksen ja kehittämisen painopistesuuntia (ennallistaminen, kaskeaminen ja matkailun kestävyyden kehittäminen). Samoin puoltaa sääasemaa. On valmis osallistumaan myös suunnitelman esittämien toimenpiteiden toteuttamiseen Metlan yhteistoimintakumppanina.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Ympäristöministeriön toivotaan ottavan vahvistuspäätöksen yhteydessä kantaa puiston laajentamistarpeeseen ja mahdollisuuksiin. Toiminnan menettelytapoja tullaan kehittämään yhteistyössä lausunnon antajan kanssa.

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry
Korostaa vuokrasopimusten uusimisen ratkaisevaa merkitystä Kolin matkailuelinkeinon kehittämiselle. Kävijämäärien ennusteet ovat ylimitoitettuja, ellei nopalla aikajänteellä saada toteutettua kansallispuiston palveluita täydentäviä yksityisiä investointeja.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa. Vuokrasopimusten jatkamisesta vrt. kohta Hotelli Koli Oy.

Suomen Luonnonsuojeluliitto
Ei lausuntoa. Osallistui suunnitelman valmisteluun.

Tiehallinto, Savo-Karjalan tiepiiri
Ei huomauttamista suunnitelmasta. Käynnistää suunnitelmassa esitettyjen nopeusrajoitusten 40 km/h valmistelun Ylä-Kolin tien yläosalla ja Sataman tiellä.

Vaikutus suunnitelmaan: Suunnitelmaa ei ole tarpeen muuttaa.

Ukko-Kolin Ystävät ry
Ei lausuntoa.

Veikko Eskelisen kuolinpesä/Sulo Eskelinen
Rantatien nopeusrajoitus 40 km/h ei ole perusteltu vaan tie pitäisi peruskorjata liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Rantatie pitäisi muuttaa paikallistieksi. Vaatii poistamaan suunnitelman inventaariosan viittauksen Sikoniemen Hiekkaniemeen yleisenä rantautumis-paikkana. Esittää Sikoniemen pohjoispuolella olevaa Karilahtea rantautumispaikaksi.

Vaikutus suunnitelmaan: Viittaus nykyisin käytössä oleviin rantautumispaikkoihin poistetaan suunnitelmasta. Muilta osin asiakysymykset on käsitelty ohjausryhmän valmistelussa. Rantatien kehittäminen selvitetään suunnitelman mukaan suunnittelukaudella.

Liite 6.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Päiväys Datum	Dnro Dnr
12.10.2004	Ym 2/5741/2003

Metsäntutkimuslaitos

Viite
Hänvisning Metsäntutkimuslaitoksen kirje Dnro TES 1614, 27.1.2003

Asia
Ärende **Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen**

Metsäntutkimuslaitos on 27.1.2003 päivätyllä saatekirjeellä lähettänyt ympäristöministeriölle Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman Kolin kansallispuistosta annetun asetuksen (674/1991) 4 §:n mukaista vahvistamista varten. Se korvaa ympäristöministeriön 14.6.1996 vahvistaman Kolin kansallispuiston ja Kolilta suojeltavaksi hankittujen alueiden runkosuunnitelman. Suunnitelma kattaa sekä lailla (581/1991) perustetun kansallispuiston alueet että ne alueet, jotka liitettiin puistoon vuonna 1996 annetulla lailla (634/1996). Suunnitelma koskee myös Metsäntutkimuslaitoksen hallintaan siirrettyä Kalelan tilaa (Ryynäsen kauppiastalo). Suunnitelmaluonnoksesta on pyydetty eri sidosryhmiltä lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelty ministeriöön vahvistettavaksi tulleeseen muotoon. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus seurata hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelua sekä tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin.

Metsäntutkimuslaitoksen Kolin kansallispuistolle asettama toiminta-ajatus sekä luonnonsuojelulle ja kulttuuriperinnön suojelulle asettamat tavoitteet ovat sopusoinnussa Kolin kansallispuistosta annetutun lain 1 §:ssä säädetyn perustamistarkoituksen kanssa. Yhdessä maankäytön vyöhykejaon kanssa ne edistävät toteutuessaan kansallispuiston perustamistarkoituksen saavuttamista. Matkailupalvelujen ja laskettelurinteiden asema on turvattu siten kuin eduskunta on hallituksen esitykseen laiksi Kolin kansallispuistosta antamassaan vastauksessa edellyttänyt.

Kansallispuisto on kokonaisuudessaan Natura 2000 –aluetta. Hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutukset on arvioitu luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Arvion mukaan hoito- ja käyttösuunnitelman perusteella tehtävät toimenpiteet eivät todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000-alueen luonnonarvoja. Pitkällä aikavälillä suunnitelman toteuttamisen on pikemminkin - erityisesti talouskäytössä olleiden metsien ennallistamisen, kaskenpolton sekä niittyjen ja ketojen hoidon avulla – arvioitu parantavan niiden luontotyyppien ja lajien suojelutasoa ja peittoa, jotka ovat olleet perusteena Kolin kansallispuiston sisällyttämiselle Natura 2000-alueiden Suomen verkostoon.

Vahvistettavana oleva hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty kattamaan kansallispuiston keskeisimmät suojelun, hoidon ja kehittämisen tavoitteet vuoteen 2010 asti. Hotelli Kolin ja Ukko-Kolin rinnekeskuksen vuokrasopimukset päättyvät vuonna 2013. Useat lausun-

nonantajat ovat toivoneet, että mainittujen vuokrasopimusten jatkamisen valmistelu käynnistettäisiin mahdollisimman pian. Myös Kolin sataman ja Rinnetuvan välisen tieosuuden perusparantamista kansallispuistossa on kiirehditty. Ympäristöministeriö on ryhtynyt selvittämään EU-lainsäädännön mahdollisia vaikutuksia vuokrasopimusten uusimiskäytäntöön. Lisäksi ministeriön ja Metsäntutkimuslaitoksen välisissä tulosopimusneuvotteluissa on sovittu, että laskettelurinteiden ympäristövaikutukset – sekä kielteiset että myönteiset – selvitetään tämän hoito- ja käyttösuunnitelmakauden kuluessa. Ympäristöministeriö edellyttää, että Kolin sataman ja Rinnetuvan välisen tien perusparantamista ei ratkaista yksittäiskysymyksenä, vaan kytketään osaksi Metsäntutkimuslaitoksen ja hotelliyrittäjän yhteistyönä aloitettua Rinnekeskuksen kesäkäytön kehittämishanketta.

Kolin kansallispuisto on sisällytetty osana Saimaan-Pielisen järvialueen sarjanimeämiskohdetta geologisin perustein (Unescon maailmanperinnön toimintaohjeiston kriteeri I) opetusministeriön 23.1.2004 Unescolle lähettämään Suomen kohteiden aieluetteloon. Eräät Kolin alueen maanomistajat ovat valittaneet asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka ei ole vielä antanut asiassa ratkaisuaan. Ympäristöministeriö katsoo, että hankkeen jatkovalmistelusta tulisi pidättäytyä Kolin osalta siihen asti kunnes korkein hallinto-oikeus on käsitellyt valitukset ja tehnyt asiassa ratkaisunsa.

Metsäntutkimuslaitoksen laatima ehdotus Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaksi täyttää tehtävänsä suojelualueen hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö vahvistaa sen Metsäntutkimuslaitoksen esittämässä muodossa ja tässä kirjeessä mainituin kannanotoin. Samalla ympäristöministeriö ilmoittaa, että Metsäntutkimuslaitos voi vahvistaa itse kaikki kohdassa 12 luetellut erityissuunnitelmat edellyttäen, että ne laaditaan yhteistyössä Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen kanssa ja että niiden laadinnassa käytetään tarvittavaa asiantuntemusta. Ympäristöministeriö varaa kuitenkin itselleen vahvistusmahdollisuuden, mikäli erityiset syyt tätä edellyttävät. Ministeriö sopii tällaisista tapauksista erikseen Metsäntutkimuslaitoksen kanssa.

Luonnonsuojelujohtaja Ilkka Heikkinen

Ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander

LIITTEENÄ Metsäntutkimuslaitoksen ehdotus Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaksi 2003-2010

TIEDOKSI

Maa- ja metsätalousministeriö
Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
Pohjois-Karjalan liitto
Pohjois-Karjalan TE-keskus
Lieksan kaupunginhallitus
Kontiolahden kunnanhallitus
Enon kunnanhallitus
Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri

Kolin kansallispuisto

Runkosuunnitelma 2010

Ympäristöministeriö hyväksynyt 12.10.2004

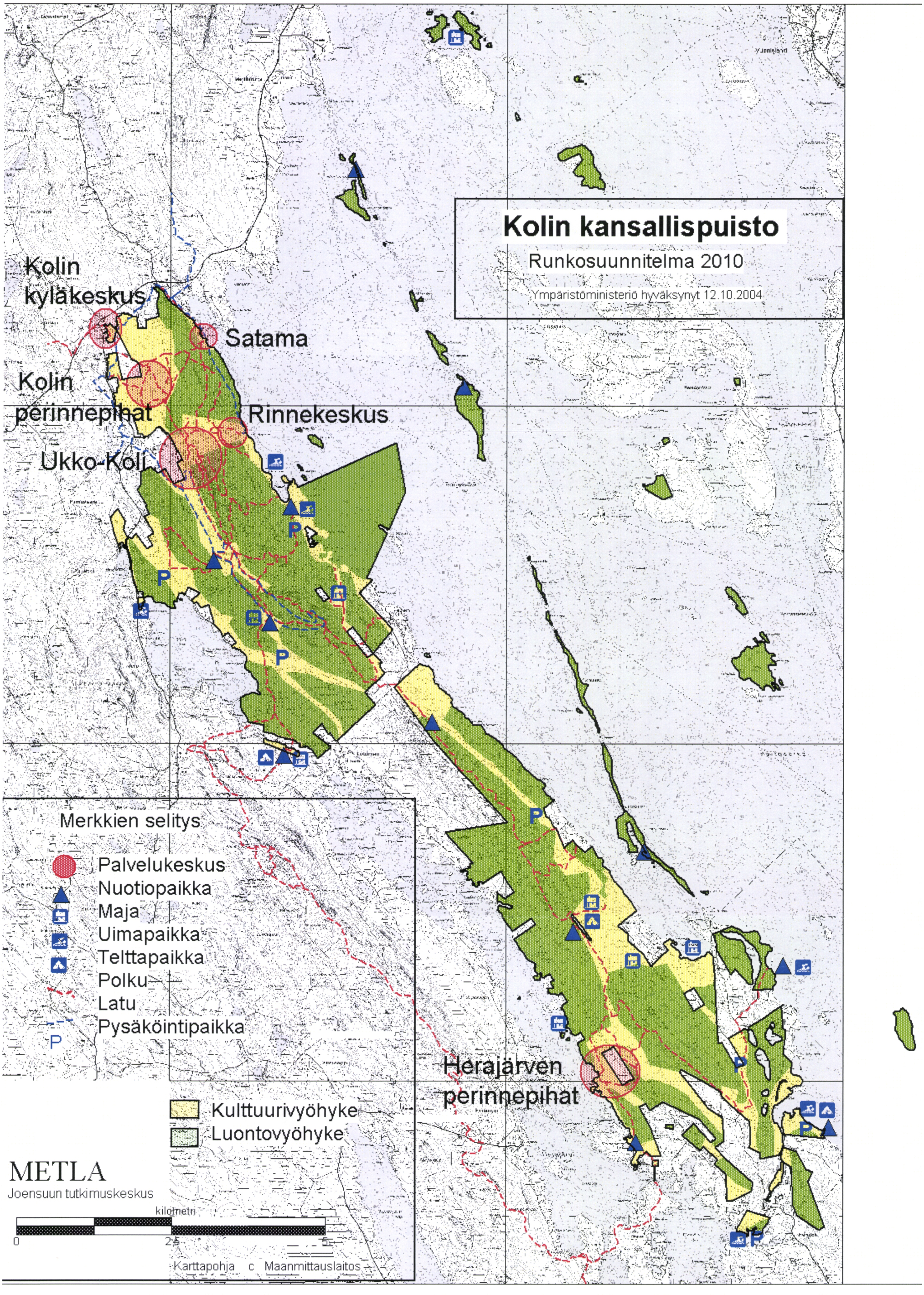

Metlan tutkimusmetsien julkaisusarja

1 / 1994 Paljakan tutkimusalue. Tutkimusmetsäsuunnitelma 1991-2000.
2 / 1994 Kolin tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1993-2002.
3 / 1994 Ruotsinkylän tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1994-2003.
4 / 1995 Punkaharjun tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1993-2002.
5 / 1995 Vesijaon tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1994-2003.
6 / 1995 Punkaharjun luonnonsuojelualue. Hoidon ja käytön runkosuunnitelma.
7 / 1995 Vaisakon luonnonsuojelualue. Kasvillisuus 1991-1993.
8 / 1996 Vilppulan tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1996-2005.
9 / 1996 Liimanninkosken lehdon kasvillisuus.
10 / 1997 Metlan luonnonsuojelualueiden järjestyssäännöt.
11 / 1997 Kolin kansallispuiston ja Kolilta suojeltaviksi hankittujen alueiden runkosuunnitelma.
12 / 1998 Häädetkeitaan luonnonpuiston kasvillisuus 1996.
13 / 1998 Aulangon luonnonsuojelualue. Hoidon- ja käytön runkosuunnitelma. (Julkaisematon).
14 / 1998 Lapinjärven tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1997-2006.
15 / 1999 Punkaharjun luonnonsuojelualue. Luonnonhoitosuunnitelma.
16 / 1998 Pallas-Ounastunturin kansallispuisto. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1998-2017. Management Plan. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 716, 1998.
17 / 1999 Pieksämäen metsäoppilaitoksen opetusmetsäsuunnitelma 1998 - 2007.
18 / 1999 Elämänmäen luonnonsuojelualueen kasvillisuus 1998.
19 / 2000 Aulankokeskus. Toimenpide-ehdotus Aulangon ja Hämeenlinnan suunnitellun kansallisen kaupunkipuiston luonto- ja toimintakeskuksen perustamiseksi.
20 / 2000 Liimanninkosken lehtojensuojelualue. Hoito- ja käyttösuunnitelma.
21 / 2000 Muhkurin lehtojensuojelualueen kasvillisuus 1999.
22 / 2000 Kannuksen tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1998 - 2007.
23 / 2001 Kivalon tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2001 - 2020.
24 / 2001 Parkanon tutkimusalue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2001 - 2010.
25 / 2001 Häädetkeitaan luonnonpuiston ja lähiympäristön linnusto 1993 - 1998.
26 / 2003 Häädetkeitaan Natura-alueen kasvillisuus vuonna 2000.
27 / 2005 Kolin kansallispuisto 2010. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2003-2010.

METLA
Metsäntutkimuslaitos
Tutkimusmetsäpalvelut
PL 18, 01301 Vantaa
Puh. 010 2111

ISBN 951-40-1969-5
ISSN 1238-0830